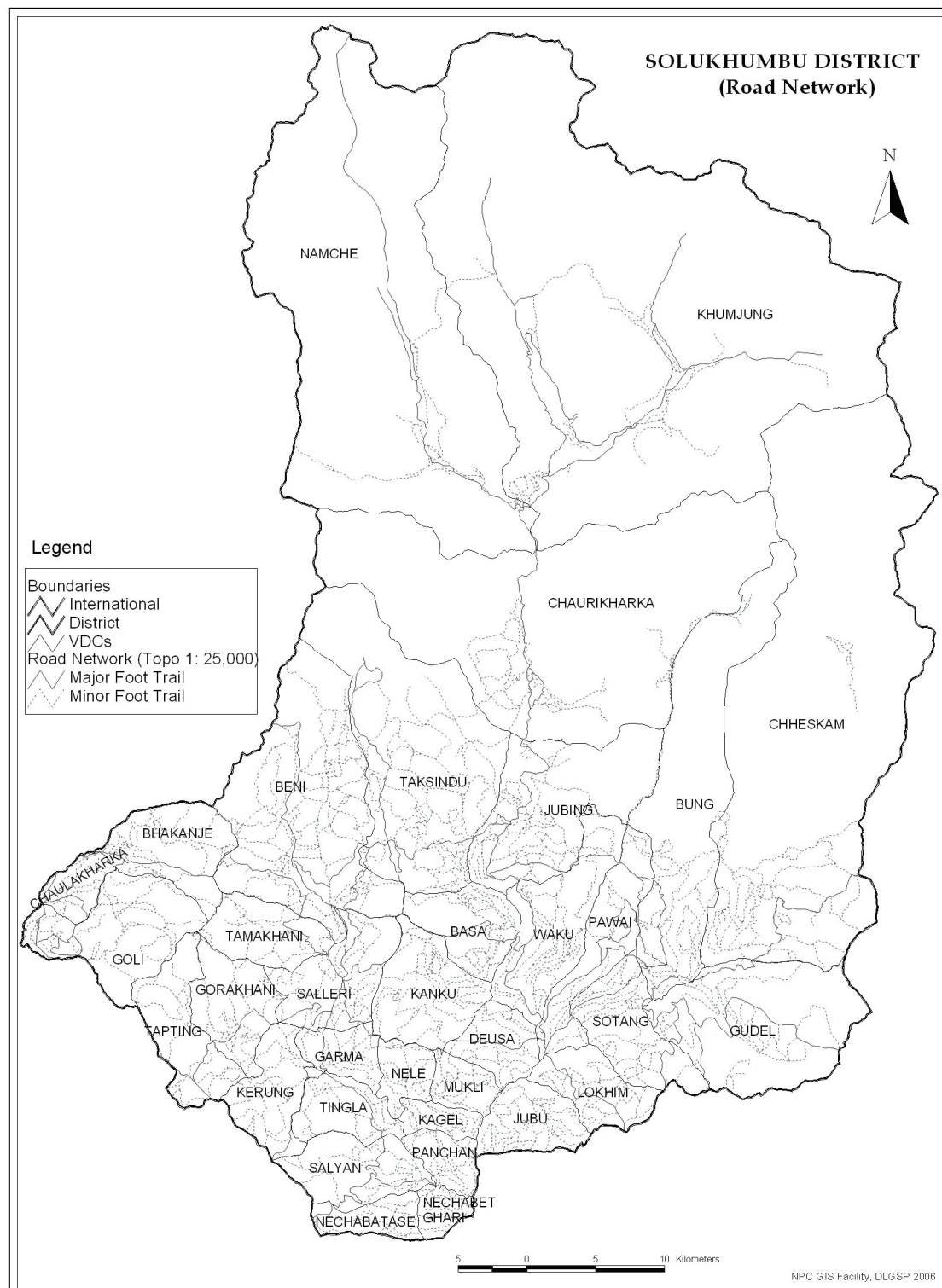

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम

एक भलक

आ.व. २०६५/७०

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, बिराटनगर
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय
सोलुखुम्बु, सल्लेरी
फोन : ०३८-५२०१३०, ५२००१५
फ्याक्स : ०३८-५२०१३०
टोलफ्री नंबर : १६६०३८५२०००
ईमेल ठेगाना : dadosolu@yahoo.com

दुई शब्द

संसारकै सर्वोच्च शिखर सगरमाथा भएको जिल्ला, सोलुखुम्बु विश्वमा नै प्रख्यात छ। यँहा वर्षेनी हजारौं पर्यटकहरुको ओईरो लाग्ने गर्दछ। पर्यटन व्यवसायको साथै कृषि क्षेत्रको लागी पनि प्रशस्त संभाव्यता बोकेको जिल्ला हो सोलुखुम्बु। यही संभाव्यता, आवश्यकता र कृषकको चाहनालाई ध्यानमा राखेर जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सोलुखुम्बुले आ.व. २०६९/७० मा पहल गरेर हासिल गरेका केही उपलब्धीहरु र कृषि विकास संग सरोकार राख्ने आवश्यक तथ्याङ्क समेटी “जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक” नामक पुस्तक पुनः यहाँहरु माझ पस्केका छौं।

क्षेत्रफल र उत्पादनको हिसाबले आलु बाली प्रथम स्थानमा पर्ने भएकोले यसको लागी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नु प्रमुख कार्य भएकोले गुणस्तरीय बीउ उत्पादन, रष्टिक स्टोर सहयोग र कृषकको क्षमता अभिवृद्धिमा केही पहल गरिएको छ। त्यस्तै खाद्यान्न बाली मकै र गहुँ बालीमा गुणस्तरीय बीउ उत्पादनमा जोड दिईएको छ।

विगतमा व्यापक स्याउ खेती शुरु गरिएको भएता पनि जलवायु परिवर्तनको कारण विभिन्न रोग र किराको कारण अपेक्षाकृत स्याउ उत्पादन हुननसकेता पनि आयात प्रतिस्थापनमा उल्लेख्य टेवा पुगिरहेकोले भैरहेका बगैँचाहरुको व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिईएको छ। सुन्तलाजात फलफूलको लागी केही गा.वि.स.हरु पकेटको रुपमा विकास भैसकेका छन् केवल बगैँचा व्यवस्थापन र क्षेत्र विस्तारलाई जोड दिइरहेका छौं। सुन्तलाको विकास गर्ने हो भने पकेट क्षेत्रलाई सडकसञ्जाल संग जोड्न नितान्त जरुरी भैसकेको छ। ताजा एवं बेमौसमी तरकारी उत्पादनले केही गति लिन थालेको छ तर यातायातको असुविधाले निर्यात गर्न सकिएको छैन। आ.व. २०७०/७१ मा प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी कार्यक्रम, किवी फलको शुरुवात, अलैंची पकेट क्षेत्रमा विशेष कार्यक्रमको साथै अन्य कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

प्रचुर संभावना हुँदाहुँदै पनि जनशक्तिको अभाव र यातायातको असुविधाले गर्दा अपेक्षितरुपमा कृषिले गति लिन नसकेको यथार्थता कटु सत्य हो। विविध समस्याको बावजुद पनि आ.व.०६९/७० मा केही आशातित उपलब्धी हासिल गर्न सकिएकोमा यस कार्यालयका सम्पूर्ण कर्मचारी साथीहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। यो पुस्तिका तयार पार्न सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण कार्यालय प्रमुखज्यूहरु प्रति आभार प्रकट गर्न चाहन्छु। पुस्तिका प्रकाशनमा केही गलति छन भने यहाँहरुको अमूल्य सुझावको अपेक्षा राख्दछु।

मीन प्रसाद बुढाथोकी
वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु
मिति : २०७०।७।२५

दुई शब्द

खण्ड १ जिल्लाको परिचयात्मक विवरण

१.१	जिल्लाको नामाकरण	१
१.२	भौगोलिक स्थिति	१
१.३	भू-बनावट तथा उपयोग	२
१.४	भू-उपयोग	२
१.५	हावापानी	३
१.६	वनस्पति	४
१.७	वन्यजन्तु	४
१.८	माटो	४
१.९	नदिनाला र तालहरु	४
१.१०	वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति	४
१.११	यातायातको स्थिति (सडक बाटोघाटो)	५
१.१२	हवाई सेवा	५
१.१३	ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरु	६
१.१४	जिल्लाको जनसंख्या तथा जातिगत विवरण	६
१.१५	जिल्लाको प्रमुख भाषागत र धार्मिक विवरण	७
१.१६	गा.वि.स.अनुसार क्रमश प्रमुख जाति, घर संख्या, जनसंख्या विवरण	७
१.१७	गा.वि.स.अनुसार क्रमश खेत पाखोको विवरण	१०
१.१८	जिल्लाको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण	११
१.१९	जिल्लाको शिक्षा सम्बन्धि विवरण	१२
१.२०	जिल्लाको हुलाक सेवा	१२
१.२१	विद्युत सेवा	१३
१.२२	सञ्चार	१३
१.२३	वन तथा चरन क्षेत्र	१३
१.२४	पशुपंक्षी विवरण	१४

१.२५ कृषि संग सम्बन्धित घरेलु तथा अन्य साना उद्योगहरु	१४
---	----

खण्ड २ जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र यसका नीतिगत अबधारणाहरु

२.१ परिचय	१७
२.२ उद्देश्यहरु	१७
२.३ कार्यनीति	१७
२.४ दीर्घकालीन कृषि योजना र पकेट प्याकेज रणनीति	१८
२.५ हालको जनशक्ति विवरण	१९
२.६ जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संगठनात्मक ढाँचा	२०
२.७ आ.ब.२०६९/०७० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमहरु	२१

खण्ड ३ विभिन्न प्राविधिक शाखाहरुको प्रमुख कार्यक्रम विवरण

३. प्राविधिक शाखाहरुको उद्देश्य सहित प्रमुख कार्यक्रम तथा उपलब्ध सेवाहरु	३९
३.१ वागवानी शाखा	३९
३.२ कृषि प्रसार तथा बाली विकास शाखा	४१
३.३ बाली संरक्षण शाखा	४३
३.४ योजना शाखा	४४
३.५ तालिम कार्यक्रम	४५
३.६ खाद्यान्न बालीको अवस्था तथा उपलब्धिहरु	४५
३.७ आ.ब. ०६९/७० को वार्षिक प्रगती विवरण (कच्चेवारी अनुसार)	४६
३.८ लक्षित कृषक सहभागितात्मक कार्यक्रम	६१
३.९ साना सिचाई कार्यक्रमहरु	६३
३.१० आर्थिक वर्ष ०६९/७० को वार्षिक आधारभूत तथ्यांक विवरण	६४
३.११ तुलनात्मक उत्पादन मापन	६८
३.१२ उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना	७१
३.१३ मौजुदा समस्या तथा समाधानका उपायहरु	७३

खण्ड ४ विविध

४.१	बाली प्रणाली	७४
४.२	जिल्ला स्थित निजी नर्सरी एवं विभिन्न बालीको श्रोतकेन्द्रहरु	७४
४.३	बाली पात्रो	७४
४.४	जिल्लामा लाग्ने मुख्य मुख्य हाट बजारको विवरण	७५
४.५	आ.व. ०६९/७० को कृषिजन्य वस्तुहरुको खुद्रा मूल्य विवरण (मूल्य रु)	७६
४.६	जिल्लामा लगाईएका विभिन्न बालीहरुको क्षेत्रफल तथा उत्पादन विवरण	७८
४.७	खाद्यान्न स्थिति (खाद्यान्न उत्पादन तथा उपभोग स्थिति/वासलात)	८४
४.८	यस कार्यालयमा हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली	८५
४.९	आ.व. ०६९/७० सम्म गठन भएका कृषक समूहहरुको विवरण	८६
४.१०	विगतमा यस जिल्लामा संचालनमा आएका सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरुको विवरण	८६
४.११	जिल्लामा कृषि संग सम्बन्धित गैर सरकारी संघ संस्थाहरुको विवरण	८७
४.१२	हालसम्म यस जिल्लामा संचालन भएका साना सिंचाई आयोजनाहरुको विवरण	८७
४.१३	कृषि विकास कार्यक्रमका असर तथा संभावना	८८
४.१४	कृषि विकासका लागि संभाव्यताका क्षेत्रहरु	९०
४.१५	कृषि कार्यक्रमको लागि संभाव्य गा.वि.स.हरु	९०
४.१६	जिल्लामा खाद्य सुरक्षा अनुगमन किन र कसरी ?	९१
४.१७	उपसंहार	९३

खण्ड १

जिल्लाको परिचयात्मक विवरण

१.१ जिल्लाको नामाकरण

सगरमाथा अञ्चलको ६ वटा जिल्लाहरू मध्ये सबभन्दा उत्तरी भेगमा रहेको सोलुखुम्बु जिल्लाको नामाकरण सदरमुकाम सल्लेरीमा बग्ने सोलु खोला र उत्तर स्थित खुम्बिला हिमालको फेदमा रहेको खुम्बु उपत्यकाबाट रहन गएको छ । यो जिल्ला यहाँका मनोरम हिमशिखर र उच्च पर्वतीय क्षेत्रहरूले गर्दा विश्व मानचित्रमा नै प्रसिद्ध रहेको छ । यस जिल्लालाई पर्यटकहरूको सांग्रिला भनेर पनि चिनिन्छ । यहाँ रहेका विभिन्न जातजाती, भेषभूषा, भाषा, संस्कृति, रहनसहन, वातावरण, प्राकृतिक सम्पदा आदिको विविधताले यस जिल्लाको महत्वमा थप भूमिका खेलेको छ । यस क्षेत्रले विश्वका साहसी पर्वतारोही तथा प्राकृतिक र सांस्कृतिक वैभवका पारखीहरूलाई सधैं आकर्षित गरिरहेको पाइन्छ ।

१.२ भौगोलिक स्थिति

अक्षांश	२७° २०'३९" उत्तर देखि २८° ६' २४" उत्तर सम्म
देशान्तर	८६° २१' पूर्व देखि ८६° १' पूर्व सम्म

(क) विभाजन

विकास क्षेत्र	पूर्वाञ्चल
अञ्चल	सगरमाथा
जिल्ला	सोलुखुम्बु
निर्वाचन क्षेत्र	१
इलाका	९
गा.वि.स.	३४
वडा	३०६
सदरमुकाम	सल्लेरी

(ख) जिल्लाको सिमाना

पूर्व	भोजपुर र संखुवासभा
पश्चिम	दोलखा र रामेछाप
उत्तर	चीन गणराज्यको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत
दक्षिण	ओखलढुङ्गा र खोटाङ्ग

१.३ भू-बनावट तथा उपयोग

भौगोलिक बनावटको दृष्टिकोणले यस जिल्लालाई मुख्य रूपमा तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) उच्च हिमाली क्षेत्र

यस प्रदेशमा महालंगुर र अन्य हिमश्रृंखलाहरू पर्दछन् । विश्वको सर्वोच्च चुचुरा सगरमाथा यसै प्रदेशमा पर्दछ । महालंगुर श्रृंखलाको शिखर सगरमाथा (८८४८ मि.) शिरमा रहेको छ । अन्य प्रमुख हिमशिखरहरूमा ल्होत्से (८५१६ मि.), चोयु (८२०१ मि.), ग्याचुङगाङ (७९५२ मि.), नुप्त्से (७८५५ मि.), चामलोङमा (७२७६ मि.), पुमोरी (७१६१ मि.), आमाडव्लम (६८१२ मि.), थाम्सेकु (६६२३ मि.), नुम्बुर (६९५७ मि.), ल्होत्सेसार (८४०० मि.), पासाङ्गल्हामू (७३५१ मि.) पर्दछन् । यस जिल्लाको प्रमुख गौरवको रूपमा रहेको यो क्षेत्र पर्वतारोहण र दृष्यावलोकनका लागि विश्व प्रसिद्ध छ । यस क्षेत्रमा बाह्रै महिना हिउँ पर्दछ ।

(ख) उच्च पहाडी क्षेत्र

खुम्बु तथा वरिपरिका उच्च उपत्यकाहरू यसै प्रदेशमा पर्दछन् । फापर, उवा, आलु आदिको खेती हुने, शेर्पा जातीको मुख्य बसोवास रहेको यस क्षेत्रमा पर्ने प्रमुख स्थानहरू पर्यटन व्यापारको लागि अति उर्वर क्षेत्र मानिन्छ । मेरापिक, पिके डाँडा, रातनाङ्गे डाँडा, काला पत्थर, नौलेख खर्क, दूधकुण्ड पोखरी, साल्पा पाँचपोखरी, लामाजुरा, धर्म पिक, पत्ताले डाँडा, सिलिचो डाँडा आदि स्थानहरू यस क्षेत्रमा पर्ने महत्वपूर्ण स्थानहरू मानिन्छन् ।

(ग) मध्य पहाडी क्षेत्र

जिल्लाको अधिकांश जनसंख्या भएको यो क्षेत्र हावापानी को दृष्टिकोणले अत्यन्त राम्रो छ । यस भागमा धान, मकै, गहुँ, कोदो, आलु, फलफूलमा उच्च स्थानमा स्याउ र दक्षिणी क्षेत्रमा सुन्तला, मौसमी, नासपाती, अम्बा, केरा आदि र तरकारीमा काउली, बन्दा, रायो, मूला, गाजर, केराउ, सिमी, बोडी आदिको खेती गरिन्छ । यस जिल्लाका दूधकोशी, लिखु, सोलु, इङ्खु तथा हुँगा आदि प्रमुख नदी तथा खोलाहरूको किनारमा धान खेती हुन्छ ।

१.४ भू-उपयोग

क्र.सं.	प्रकार	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत
१	कुल क्षेत्रफल	३,३९,७७६	१००
१.१	उच्च हिमाली क्षेत्र (५६.६६)	१,९२,५११	
१.२	उच्च पहाडी क्षेत्र (४२.५१)	१,४४,४६४	
१.३	मध्य पहाडी क्षेत्र (०.८२)	२,८०१	
२	कुल कृषि योग्य जमीन	४५,३५८	१३.३५

क्र.सं.	प्रकार	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत
२.१	खेती गरिएको जमीन-४०६३१ हेक्टर (८९.५८ %) क) सिंचित क्षेत्र बर्षै भरि-५०६२ हे.(१२.४५ %) ख) असिंचित क्षेत्र-३५५६९ हे.(८७.५४ %)		
२.२	खेती नगरिएको जमीन-४७२७ हेक्टर (१०.४२ %)		
३	चरन क्षेत्र	४९,८४९	१४.६७
४	वन क्षेत्र	१,०५,३३०	३१.००
५	अन्य (हिउँ, पहाड, नदी, चट्टान आदि)	१,३९,२३९	४०.९८

१.५ हावापानी

भौगोलिक विविधताका कारण जिल्लाको विभिन्न क्षेत्रमा हावापानीमा पनि विविधता रहेको पाइन्छ । उचाईको वृद्धि संगसंगै चिसोको मात्रामा वृद्धि हुँदै जान्छ । यहाँ तातो हावा बहने वेशी देखि बाह्रै महिना हिउँले ढाकिरहने हिमश्रृंखलाहरु रहेका छन् । यस जिल्लामा खास गरेर चार किसिमको हावापानी पाइन्छ ।

(क) हिमाली हावापानी

१६००० फिटभन्दा माथि सधैं हिउँ जमिरहने हुनाले यहाँको हावापानी ज्यादै चिसो हुन्छ । यहाँ कहीकही लेउ, भ्याउ आदि वनस्पति पाइए तापनि अन्य बोटबिरुवा हुदैनन् । अत्यन्त चिसो हावापानी भएको यस क्षेत्र मानव बसोवासको लागि त्यति उपयुक्त मानिदैन ।

(ख) लेकाली हावापानी

१३००० फिट देखि १६००० फिट सम्मको उचाइमा यस किसिमको हावापानी पाइन्छ । यो भू-भाग खेतीको लागि उपयुक्त छैन । हिउँदमा हिउँको कारण केही गर्न नसकेतापनि वर्षायाममा भने भेडा, च्याङ्ग्रा चराउनको लागि यो ठाउँ उपयुक्त छ । हावापानी ज्यादै चिसो हुने हुनाले यहाँ मानिसको बस्ती त्यति भेटिदैन ।

(ग) समशीतोष्ण हावापानी

७००० देखि १३००० फिट सम्मको उचाइमा यस खालको हावापानी पाइन्छ । यो क्षेत्र चोरी, भेडा, च्याङ्ग्रा पाल्नुका साथै आलु खेतीका लागि उपयुक्त मानिन्छ । हिउँदमा चिसो र वर्षामा न्यानो हुने हुनाले यो हावापानी भएको क्षेत्रमा कम घना बस्तीहरु पाइन्छन् । यहाँ धूपी, सल्ला, गुराँस जस्ता बोटबिरुवा पाउनुको साथै खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल तथा नगदे वालीको खेती गर्ने गरिन्छ ।

(घ) अर्धउष्ण हावापानी

२५०० फिट देखि ७००० फिट सम्मको उचाइमा यस प्रकारको हावापानी पाइन्छ । जाडोमा

त्यति जाडो नहुने र गर्मी नहुने यो क्षेत्र खाद्यान्न, तरकारी तथा फलफूल वाली उत्पादन का लागि ज्यादै उपयुक्त छ । यहाँ साल, सिसौ, लाँकुरी, चाँप आदि जस्ता बोटबिरुवाहरु पाइन्छन् । कृषि तथा पशुपालन का लागि यो क्षेत्र अति उपयोगी रहेको छ ।

१.६ वनस्पति

यस जिल्लाको दक्षिणी भागदेखि उत्तर सगरमाथासम्म भएको उचाईको विविधताले गर्दा न्यानो ठाउँमा हुने वनस्पति देखि लिएर ठण्डा ठाउँमा हुने वनस्पति समेत पाइन्छन् । समष्टिगत रूपमा उच्च पहाडी भेगमा खोटे सल्ला, मिश्रित खोटे सल्ला, कटुस, लाली गुराँस, उत्तिस आदि जातका वनस्पतिहरु पाइन्छन् भने दक्षिण मध्य पहाडी भागमा साल, बुढी घेगरो आदि चौडा पाते वनस्पतिहरु पाइन्छन् साथै हिमाली क्षेत्रमा गोब्रे सल्ला र साना साना हिउँ सहन सक्ने वनस्पतिहरु समेत पाइन्छन् ।

१.७ वन्यजन्तु

वन्यजन्तुहरुलाई आश्रय दिने विभिन्न वनस्पतिहरुको उपलब्धता एवं वनजङ्गलको उपस्थिति हुनाले जिल्लाको दक्षिण तिर स्याल, खरायो, बाँदर, लंगुर पाइन्छन् भने उत्तर तिर बँदेल, भालु, घोरल, कस्तुरी मृग आदि पाइन्छन् । त्यस्तै हिमाली क्षेत्रमा प्रख्यात हिम चितुवा, हिम भालु आदि वन्यजन्तु पाइन्छन्, जुन यस जिल्लाको विशेषता पनि हो ।

१.८ माटो

हिमाली जिल्ला भएतापनि यहाँको माटोमा ज्यादै विविधता पाइन्छ । साधारणतया उत्तर हिमालदेखि दक्षिण वेशीसम्ममा चिम्टाइलो, दोमट, बलौटे दोमट, पाँगो, कमेरो आदि किसिमका माटो पाइन्छन् ।

१.९ नदिनाला र तालहरु

हिमाली श्रोतबाट उत्पन्न यस जिल्लाका प्रमुख नदिनालाहरुमा दुधकोशी, लिखु कोशी र सोलु खोलामा बाह्र महिना बगीरहने खोला हुन । जिल्लाको पश्चिम सिमानाबाट बग्ने लिखु कोशीको उत्पति नुम्बुर हिमालबाट भएको छ भने सोलु खोलाको उत्पति नुम्बुर हिमालको काखमा रहेको दुधकुण्डबाट भएको छ । यो नदी जिल्लाको सदरमुकाम सल्लेरीको फेदबाट बगी जिल्लाभित्रै दुधकोशीमा मिसिन गएको छ । यसै प्रकार ४५०० मिटरको उचाईमा नुम्बुर र कुमालुङ हिमालको फेदीमा दुधकुण्ड ताल रहेको छ । धार्मिक एवं ऐतिहासिक दृष्टिकोणले दुधकुण्ड महत्वपूर्ण ताल हो । अरु तालहरुमा खुम्जुङ्को गोक्यो ताल, जालिम पोखरी, फाप्लु र गोरखानीको दुधकुण्ड तालहरु जिल्लाका महत्वपूर्ण तालहरु मानिन्छन् ।

१.१० वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति

भौगोलिक धरातलको विविधताले गर्दा जिल्लाको विभिन्न भागमा वर्षाको स्थिति फरक फरक

भएको पाइन्छ । औषत वार्षिक वर्षा १६६१.१ मि.मि. भएको पाइन्छ भने वार्षिक अधिकतम तापक्रम २८ डिग्री सेल्सियस र औषत न्यूनतम तापक्रम २ डिग्री सेल्सियससम्म रेकर्ड गरिएको पाइन्छ ।

१.११ यातायातको स्थिति (सडक बाटोघाटो)

(क) मोटरबाटो

यातायातको माध्यमको रूपमा केवल हवाई जहाज मात्रै भएकोमा हालै उदयपुरको कटारी, घुर्मी तथा ओखलढुङ्गाको सदरमुकाम हुँदै जिल्लाको सदरमुकाम सल्लेरीसम्म कच्ची मोटर बाटोको निर्माण सम्पन्न भई सकेको छ । हाल हिउँदमा मात्र साना मोटरगाडीहरु कठिनले चलन थालेका छन् ।

(ख) सल्लेरी जिरी घोडेटो बाटो

यो बाटोले सल्लेरीलाई दोलखा जिल्लाको जिरी बजारसम्म जोडेको छ यो बाटो फाग्लु, बेनी, सेते, किन्जा भएर रामेछापको वाम्ती भण्डार, शिवालय हुँदै दोलखाको जिरीसम्म पुग्दछ । अर्कोतर्फ यस बाटोले जिरी हुँदै भकान्जे, बेनी जुनबेंसी, रिङ्मो टाक्सिन्दु हुँदै लुक्ला र नाम्चे भएर सगरमाथाको आधार शिविरसम्म ट्रेकिङ्ग र हिमाल आरोहण गर्न आउने पर्यटकहरुलाई पर्यटकीय पदमार्ग सँग जोडेको छ । यही बाटो ओखलढुङ्गा नाम्चे घोडेटो बाटोमा पर्ने रिङ्गमु भन्ने ठाउँमा पुगेर नाम्चेसम्म पुग्नुपर्दछ । त्यसकारण पर्यटकहरु र भरियाहरुको आगमनले यो बाटोलाई सधैं व्यस्त राखेको पाइन्छ । यस बाहेक सल्लेरी-ऐंसेलुखर्क, सल्लेरी-सोताङ, सल्लेरी-नेचा आदि अन्य घोडेटो बाटोहरु छन् ।

१.१२ हवाई सेवा

सोलुखुम्बु दुर्गम जिल्लाको रूपमा रहेतापनि यो जिल्ला नेपालकै सबैभन्दा बढी विमानस्थलहरु भएको जिल्लाको रूपमा चिनिन्छ । फाग्लु, काँगेल डाँडा, लुक्ला र स्याङ्बोचे सहित यहाँ चार वटा विमानस्थलहरु रहेका छन् ।

(क) फाग्लु विमानस्थल

सदरमुकाम सल्लेरीबाट करीब ३० मिनेटको पैदल दूरीमा रहेको यस फाग्लु विमानस्थल बाट काठमाण्डौ करिब ३० मिनेटको उडानमा पुग्न सकिन्छ । अन्य निजी विमान कम्पनीले पनि काठमाण्डौ-फाग्लु-काठमाण्डौको सेवा पुर्‍याइरहेका छन् । नेपाल वायुसेवाले काठमाण्डौ हप्ताको दुई पटक सेवा पुर्‍याउँदै आएको छ ।

(ख) लुक्ला विमानस्थल

लुक्ला विमानस्थल पक्कै भएकोले वर्ष भरि नै संचालनमा रहने गरेको छ । यो स्थल चौरीखर्क गा.वि.स. अन्तर्गत पर्दछ । हिमाल आरोही र हिमाल दृश्यावलोकन गर्ने स्वदेशी र विदेशी पर्यटकहरुलाई

यो विमानस्थलले निकै सेवा पुऱ्याएको पाइन्छ । सिजनमा यस विमानस्थलमा दिनमा करिब ३०, ४० वटा उडान हुने गरेको छ ।

(ग) स्याङ्गोचे विमानस्थल

जिल्लाको सबैभन्दा उत्तरी गा.वि.स.मा अवस्थित यो विमानस्थल संसारको सबैभन्दा अग्लो स्थानमा रहेको विमानस्थल हो । यस विमानस्थलमा पिलाटस विमानहरु र हेलिकप्टरहरु मात्र अवतरण गर्दछन् ।

(घ) काँगेल डाँडा विमानस्थल :

सदरमुकाम सल्लेरीबाट करिब चार घण्टा पैदल दूरीमा रहेको यो विमानस्थल २०६० सालदेखि सञ्चालनमा आएको हो । हालसम्म नेपाल वायुसेवाको विमानले काठमाण्डौबाट यहाँ सेवा पुऱ्याउने गर्छन् ।

१.१३ ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरु

विवरण	स्थान
दुधकुण्ड	बेनी गा.वि.स.
ज्वालामाई देवी	तामाखानी गा.वि.स.
जालिम दे वी	देउसा गा.वि.स.
गुप्तकाली देवी	सल्लेरी गा.वि.स.
साल्पा पोखरी	गुदेल गा.वि.स.को सिमाना भोजपुर जिल्ला
तेङ्गोचे गुम्बा	खुम्जुङ गा.वि.स.
चिवाङ गुम्बा	सल्लेरी गा.वि.स.
थुप्तेन छ्योलिङ गुम्बा	बेनी गा.वि.स.
च्याल्सा गुम्बा	सल्लेरी गा.वि.स.

१.१४ जिल्लाको जनसंख्या तथा जातिगत विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस जिल्लाको कुल जनसंख्या १,०५,८८६ रहेको छ । जसमध्ये महिला जनसंख्या ५४६८६ (५१.६५ प्रतिशत) तथा पुरुष जनसंख्या ५१२०० (४८.३५ प्रतिशत) छ । यस जिल्लामा जम्मा घरधूरी संख्या २३७८५ र औषत परिवार सदस्य संख्या ४.४५ रहेको छ । साथै यस जिल्लाको जनघनत्व ३२ प्रति वर्ग कि.मी. रहेको छ ।

१.१५ जिल्लाको प्रमुख भाषागत र धार्मिक विवरण

प्रमुख भाषा	जनसंख्या प्रतिशत
नेपाली	३६.५६
शेर्पा	१९.५३
तामाङ	९.६८
कुलुङ	८.७७
खालिङ	७.१९
अन्य	१८.२७

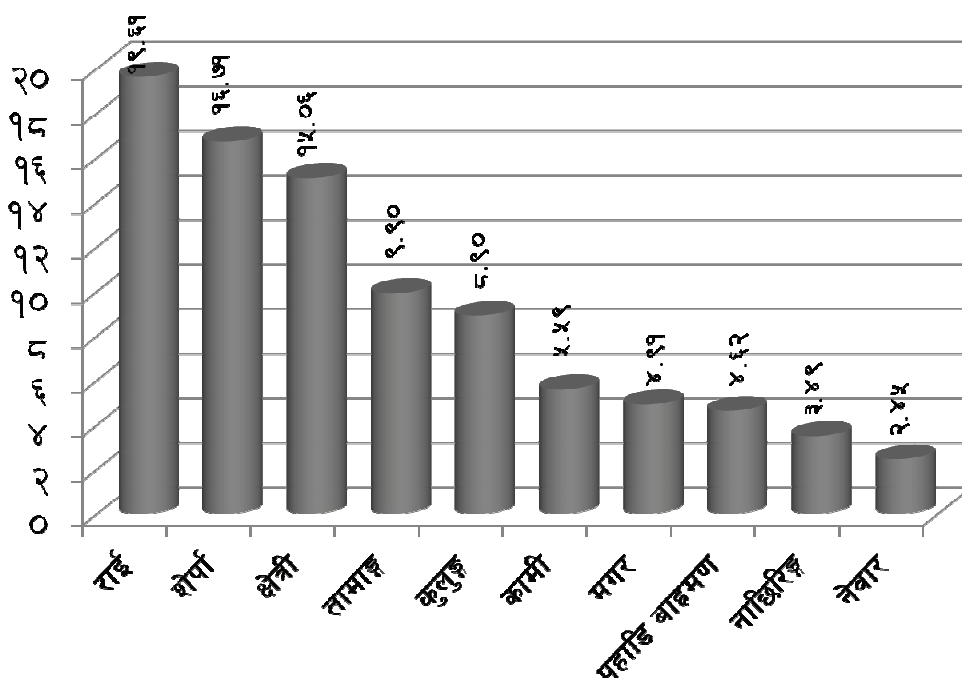
१.१६ गा.वि.स. अनुसार घरधूरी र जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	घरधूरी	जनसंख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
१	वाकु	९६३	४८४४	२३८०	२४६४
२	बासा	६७६	३२५६	१५७४	१६८२
३	बेनी	३९५	१५७५	७५४	८२१
४	भकान्जे	२८५	१२९४	६३२	६६२
५	बुङ	९८२	४५२०	२२४७	२२७३
६	चौलाखर्क	४३०	२०१२	९७४	१०३८
७	चौरीखर्क	९६८	३७०९	१८७२	१८३७
८	छेस्काम	८०९	३७६७	१८१०	१९५७
९	देउसा	८७५	४१३०	२००२	२१२८
१०	गार्मा	४७२	२०४७	९८४	१०६३
११	गोली	४५३	२२२८	१०५२	११७६
१२	गोराखानी	३२८	१३४७	६४३	७०४
१३	गुदेल	८६९	४२४४	२०९१	२१५३
१४	जुभिङ	७६९	३३५२	१६४२	१७१०
१५	जुवु	८२६	३७९१	१८१९	१९७२
१६	काँकु	८२९	३७९०	१८३४	१९५६
१७	काँगेल	४३९	२०५२	९३९	१११३
१८	खुम्जुङ	५५१	१९१२	९१३	९९९
१९	केरुङ	८७३	३६०२	१६००	२००२
२०	तामाखानी	२४०	१०३५	४६७	५६८
२१	लोखीम	७४८	३५५२	१७५६	१७९६
२२	पावै	५५०	२६१७	१२९४	१३२३

क्र.सं.	गा.वि.स.	घरधूरी	जनसंख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
२३	मुक्ली	५३५	२४४२	११४३	१२९९
२४	नाम्चे	४८०	१५४०	८०७	७३३
२५	नेचाबतासे	७६७	३४०९	१६१७	१७९२
२६	नेचाबेद्घारी	८३८	३७३१	१७५३	१९७८
२७	नेले	४८४	२१९७	१०५४	११४३
२८	पंचन	३३३	१५०८	७१८	७९०
२९	सल्लेरी	१६८२	६५९०	३१८३	३४०७
३०	सल्यान	११३७	५०६५	२३८८	२६७७
३१	सोताङ	१२८८	५८३४	२८७७	२९५७
३२	टाक्सीन्दु	५१०	२१७७	१०६५	१११२
३३	टाप्टीङ	४८०	२०२६	९३१	१०९५
३४	तीङ्गला	८९४	३९२४	१७५६	२१६८
३५	संस्थागत	२७	७६७	६२९	१३८
	जम्मा	२३७८५	१०५८८६	५१२००	५४६८६

श्रोत : राष्ट्रिय जनसंख्या गणना - वि.सं. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

सोलुखुम्बुमा रहेका प्रमुख १० जात/जाति (प्रतिशत) - (वि.सं : २०६८ को जनगणना)

जिल्लाको ५ वर्ष उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
जम्मा	१०५,८८६	१००.००	५१,२००	१००.००	५४,६८६	१००.००
००-०४ वर्ष	९,९९२	९.४४	४,९७६	९.७२	५,०१६	९.१७
०५-०९ वर्ष	१२,७३५	१२.०३	६,४१०	१२.५२	६,३२५	११.५७
१०-१४ वर्ष	१३,९८४	१३.२१	७,०९७	१३.८३	६,८८७	१२.५९
१५-१९ वर्ष	१२,७८०	१२.०७	६,१२२	११.९६	६,६५८	१२.१८
२०-२४ वर्ष	८,६४७	८.१७	३,८१३	७.४५	४,८३४	८.८४
२५-२९ वर्ष	७,२४७	६.८४	३,३०८	६.४६	३,९३९	७.२०
३०-३४ वर्ष	५,७६७	५.४५	२,६००	५.०८	३,१६७	५.७९
३५-३९ वर्ष	५,६५७	५.३४	२,६९१	५.२६	२,९६६	५.४२
४०-४४ वर्ष	५,६७७	५.३६	२,६६१	५.२०	३,०१६	५.५२
४५-४९ वर्ष	५,०९९	४.८२	२,४१९	४.७२	२,६८०	४.९०
५०-५४ वर्ष	४,७०७	४.४५	२,३५३	४.६०	२,३५४	४.३०
५५-५९ वर्ष	३,७८०	३.५७	१,९१३	३.७४	१,८६७	३.४१
६०-६४ वर्ष	३,२४२	३.०६	१,५९२	३.११	१,६५०	३.०२
६५-६९ वर्ष	२,५२६	२.३९	१,२७३	२.४९	१,२५३	२.२९
७०-७४ वर्ष	१,९०८	१.८०	९३८	१.८३	९७०	१.७७
७५-७९ वर्ष	१,२०३	१.१४	५८९	१.१५	६१४	१.१२
८०-८४ वर्ष	५८०	०.५५	२८२	०.५५	२९८	०.५४
८५-८९ वर्ष	२६३	०.२५	१३४	०.२६	१२९	०.२४
९०-९४ वर्ष	६०	०.०६	२०	०.०४	४०	०.०७
९५+ वर्ष	३२	०.०३	९	०.०२	२३	०.०४

श्रोत : राष्ट्रिय जनसंख्या गणना - वि.सं. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

Population by religion

	Nepal	Percent	Eastern hill	Percent	Solukhumbu	Percent
Total	26,494,504	100.00	1,601,347	100.00	105,886	100.00
Hindu	21,551,492	81.34	882,011	55.08	42,575	
Buddhism	2,396,099	9.04	207,310	12.95	28,753	27.15
Islam	1,162,370	4.39	2,732	0.17	13	0.01
Kirat	807,169	3.05	463,517	28.95	31,940	30.16
Christianity	375,699	1.42	28,493	1.78	2,343	2.21
Prakriti	121,982	0.46	11,729	0.73	65	0.06
Bon	13,006	0.05	104	0.01	0	0.00
Jainism	3,214	0.01	35	0.00	0	0.00
Bahai	1,283	0.00	98	0.01	0	0.00
Sikhism	609	0.00	6	0.00	0	0.00

श्रोत : राष्ट्रिय जनसंख्या गणना - वि.सं. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

परिवारमा अनुपस्थित (Absentee Abroad)

	क्षेत्र	नेपाल	प्रतिशत	सोलुखुम्बु	प्रतिशत
	जम्मा घरपरिवार	५,४२३,२९७	१००।००	२३,७५८	१००।००
	अनुपस्थित घरपरिवार	१,३७८,६७८	२५।४२	४,२३८	१७।८३
अनुपस्थित जनसंख्या	जम्मा	१,९२१,४९४	१००।००	५,६१७	१००।००
	पुरुष	१,६८४,०२९	८७।६४	४,७३०	८४।२१
	महिला	२३७,४००	१२।३५	८८७	१५।७९
	उल्लेख नभएको	०		०	

श्रोत : राष्ट्रिय जनसंख्या गणना - वि.सं. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

१.१७ गा.वि.स.अनुसार क्रमशः खेत पाखोको विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	खेत	पाखो	खेती भैरहेको जमिन	सदरमुकाम देखि दूरी
१	बाकु	११०	२२१८	२३३३	१०
२	बासा	५१	१२६९	९३७	६
३	वेनी	-	१२७९	१२७९	३
४	भकान्जे	-	१०९३	८३६	८
५	बुङ	६५	१६०१	१६६६	१४
६	चौलाखर्क	५१	८८१	९३२	११

क्र.सं.	गा.वि.स.	खेत	पाखो	खेती भैरहेको जमिन	सदरमुकाम देखि दूरी
७	चौरीखर्क	-	६३५	६३५	१८
८	छेस्काम	९	९४१	९५०	१८
९	देउसा	१९४	११८९	१३८३	८
१०	गार्मा	५	१४३७	१४४२	३
११	गोली	२९	१८४०	१२८७	१३
१२	गोराखानी	-	१४०४	१२६४	६
१३	गुदेल	२३	१३९१	१३९६	१७
१४	जुभिङ्ग	१३	१३९२	१३२३	११
१५	जुबु	३९६	१०८४	१४८०	१०
१६	कागेल	१२५	५९३	७१८	६
१७	काँकु	४३	२०१२	१६५३	५
१८	केरुङ्ग	-	२५४७	१७५९	६
१९	खुम्जुङ्ग	-	२९०	२९०	२८
२०	तामाखानी	-	७२१	५६८	३
२१	लोखिम	६७	११७०	१२३७	१२
२२	पावै	८२	११०१	११२६	१२
२३	मुक्ली	२८०	८१९	१०९९	६
२४	नाम्चे	-	२७२	२७२	२६
२५	नेचा बत्तासे	१७५	१०६४	१२३९	११
२६	नेले	२७	८९५	९२२	५
२७	नेचा बेतघारी	२६१	७१६	९७७	११
२८	पंचन	१३१	५४१	६७२	८
२९	सल्लेरी	-	२०८४	१५४०	०
३०	सल्यान	३६२	१७२६	२०८८	८
३१	सोताङ्ग	२३८	१५३५	१७७३	१३
३२	टाक्सिन्दु	-	१२७५	१०७५	६
३३	टाप्टिङ्ग	-	२०९२	९३८	७
३४	तिङ्गला	१००	१५२२	१६२२	६
	जम्मा	२८३७	४२६२९	४०६३१	

१.१८ जिल्लाको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	स्थान
१	जिल्ला अस्पताल	१	फाग्लु २, सल्लेरी
२	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	२	सल्यान, सल्लेरी
३	स्वास्थ्य चौकी	१४	बेनी, नाम्चे, बासा, सोताङ्ग, जुबु, नेले, गार्मा, गोराखानी, चौलाखर्क,

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भ्रमक २०६९/७०

क्र.सं	विवरण	संख्या	स्थान
			गोली, काँगेल, चौरीखर्क, देउसा, नेचाबेतधारी
४	उप-स्वास्थ्य चौकी	१८	छेस्काम, गुदेल, बुड, लोखिम, वाकु, काकु, पावै, मुक्ली, तिङ्गला, नेचा बतासे, केरुङ्ग, भकान्जे, खुम्जुङ्ग, तामाखानी, टाक्सिन्दु, जुभिङ्ग, पंचन,
५	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	१	सल्लेरी
६	आयुर्वेद औषधालय	२	नेले, तिङ्गला

श्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, सोलुखुम्बु

१.१५ जिल्लाको शिक्षा सम्बन्धि विवरण

क्र. सं	शैक्षिक संस्था	संख्या	शिक्षक संख्या	विद्यार्थी संख्या		कैफियत
				छात्र	छात्रा	
१	प्राथमिक विद्यालय	१७०	८९०	१०५५९	११४२८	
२	निम्न माध्यमिक विद्यालय	५५	२०४	४१८०	४३४५	
३	माध्यमिक विद्यालय	२३	१६४	१८६६	२०१९	
४	उच्च माध्यमिक विद्यालय	१६				
५	क्याम्पस	४				
६	संस्कृत विद्यापीठ	१				
७	श्रोत केन्द्र	१४				
८	संस्थागत बोर्डिङ स्कूल जम्मा क) माध्यमिक २ ख) उच्च माध्यमिक १ ग) अन्य ५	७				
९	बाल विकास केन्द्र	२१६	२१६	२२७२	२२२९	
१०	बौद्ध गुम्बा	४४				
११	Annex Program (कृषि)	१				

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, सोलुखुम्बु

१.२० जिल्लाको हुलाक सेवा

क्र.सं.	विवरण	संख्या	स्थान
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	सल्लेरी
२	इलाका हुलाक कार्यालय	८	नाम्चे, लुक्ला(चौरीखर्क), नेले, सोताङ, जुबु, नेचा बेटधारी, टाप्तिङ्ग, चौलाखर्क
३	अतिरिक्त हुलाक	२५	वासा, छेस्काम, गुदेल, बुड, लोखिम, वाकु, काकु, पावै, देउसा, मुक्ली, काँगेल, तिङ्गला, नेचा बतासे, सल्यान, केरुङ्ग, गोली, भकान्जे, बेनी, गार्मा, खुम्जुङ्ग, गोराखानी, तामाखानी, टाक्सिन्दु, जुभिङ्ग, पंचन
४	टेलिसेन्टर	५	जिल्ला हुलाक कार्यालय-सल्लेरी, इ.हु.का -नाम्चे, लुक्ला, नेले र सोताङ्ग

श्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, सोलुखुम्बु

१.२१ विद्युत सेवा

सल्लेरी च्याल्सा जलविद्युत आयोजना (SCECO) पब्लिक कम्पनीको व्यवस्थापनमा सल्लेरीमा विद्युत सेवा पुर्‍याइएको छ । यस आयोजनाबाट सल्लेरी र गार्मा दुई गा.वि.स.को विभिन्न वडा एवं गाउँमा सेवा पुर्‍याइएको छ । स्वीस सरकारको सहयोगबाट सञ्चालित यस आयोजनाको विद्युत उत्पादन क्षमता ४०० कि.वा. रहेको छ । ११ के.भि. ट्रान्समिसन सिस्टमबाट यसले २० कि.मी. क्षेत्र ओगटेको छ र ५० कि.मी. भूमीमा LT Cable रहेको छ । त्यसैगरी विश्वको सबैभन्दा उचाइमा रहेको थामे जलविद्युत आयोजनाबाट ६०० किलोवाट क्षमताको विद्युत उत्पादन गरि नाम्चे र खुम्जुङ्ग गा.वि.स.का करिब ५०० परिवारलाई सेवा पुर्याईरहेको छ ।

क्र.सं.	आयोजनाको नाम	सुविधाउपलब्ध गाविस	ग्राहक संख्या	क्षमता कि.वा.
१	सल्लेरी च्याल्सा विद्युत कम्पनी	सल्लेरी, गार्मा	८४३	४००
२	नाम्चे खुम्बु पावर सप्लाई कम्पनी	खुम्जुङ्ग	४९०	६००
३	विभिन्न पेल्ट्रीकसेट र माइक्रोहाइड्रो	विभिन्न		१००
जम्मा				२०००

१.२२ सञ्चार

हाल सदरमुकाम सल्लेरी लगायत नाम्चे, खुम्जुङ्ग, चौरीखर्क तथा जुभिङमा गरि ७५० वटा आधारभूत टेलिफोन लाइनहरु संचालन भइ सेवा पुगेको छ । यसै गरि जि.एस.एम, सि.डि.एम.ए. तथा स्काई मोबाईल प्रविधिको टेलिफोन वितरण तथा विस्तार गरि सोलुखुम्बुका प्राय सबै गा.वि.स.हरुमा सेवा पुगिरहेको छ । यस जिल्लामा हाल ए.डि.एस.एल. द्रुत गतिको ईन्टरनेट सेवा पनि संचालनमा आएको छ । यस जिल्लामा जिल्ला हुलाक १, इलाका हुलाक ८ र अतिरिक्त हुलाक २५ ले सेवा पुर्‍याई रहेका छन् । साथै जिल्लामा सामुदायिक रेडियो सोलु एफ.एम. १०२.२ मेगाहर्ज, दुधकोशी एफ.एम.९४.६ मेगाहर्ज तथा हिमाल एफ.एम.९०.२० ले विविध कार्यक्रमहरु निरन्तर रुपमा सञ्चालन गर्दै आईरहेको छ ।

१.२३ वन तथा चरन क्षेत्र

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल
१	सामुदायिक वन १६९ गोटा	३२१२०.९ हे.
२	धार्मिक वन २ गोटा	६७.५६ हे.
३	निजी वन १२१ गोटा	१४०.५५ हे.
४	सरकारी वन	१०५३३० हे.
५	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज (नाम्चे र खुम्जुङ्ग)	११४८ वर्ग कि.मी.
६	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज (सोताङको केही भाग)	८३० वर्ग कि.मी.
७	सामुदायिक वन नर्सरी संख्या	३२
८	चरन क्षेत्र	४९,८४९ हे.

श्रोत : जिल्ला वन कार्यालय तथा जि.वि.स.कार्यालय, सोलुखुम्बु

१.२४ पशुपंक्षी विवरण

क्र.सं.	पशुपंक्षी	उन्नत	स्थानीय	जम्मा
१	गाई	९७४४	४३२११	५२९५५
२	भैसी	१४४१९	२८७६५	४३१८४
३	बाख्रा	१४९०२	६८२२५	८३१२८
४	भेडा	१२१४	८८१४	१००२८
५	बंगुर/सुंगुर	१४५९९	३०३८१	४५०८०
६	याक/नाक/चौरी	-	१२०४२	१२०४२
७	कुखुरा	५००	१६१८१२	१६२३१२
८.	हाँस		९५४	९५४
९.	खरायो	-	१३४	१३४
१०.	घोडा/खच्चड/गधा	-	१२७२	१२७२

श्रोत : जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, सोलुखुम्बु

१.२५ कृषि संग सम्बन्धित घरेलु तथा अन्य साना उद्योगहरू

क्र.सं.	उद्योगको नाम	अवस्थित रहेका गा.वि.स.
१	पदम खडग नेपाली कागज उद्योग	तिङला ६
२	भेजेमखोला पेलिट्रक सेट	जुभिङ्ग ४
३	रिन्जिङ नाम्पो फलोर मिल	सल्लेरी २
४	वासुकी कुटानी पिसानी मिल	लोखिम १
५	सगरमाथा आयल एण्ड फलोर मिल	सल्लेरी ७
६	पि.के. नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी ७
७	सोलु कागज उद्योग	सल्लेरी ५
८	निमा फलोर मिल	सल्लेरी २
९	गोराखानी नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी ७
१०	कुलुङ सुती उद्योग	छेस्काम ८
११	एभरेष्ट नेपाली कागज उद्योग	वेनी ६
१२	नाम्चे नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी २
१३	हिमालयन लोकता नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी २
१४	सिद्धदेवी नेपाली कागज उद्योग	गोली ४
१५	कान्छा मुखिया कृषि फर्म प्रा.लि.	गार्मा ९
१६	नमस्ते नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी २
१७	एम.टि. पेपर उद्योग	कांकु ४
१८	पदम खडग अर्गेली लोकता खेती उद्योग	तिङला ७
१९	नुम्बुर भ्यू चिज उद्योग	टाक्सिन्दु ८
२०	पि.के. हाते कागज उद्योग	तामाखानी ८

क्र.सं.	उद्योगको नाम	अवस्थित रहेका गा.वि.स.
२१	सुवेदी नेपाली कागज उद्योग	चौलाखर्क २
२२	हिमालयन एक्जोटिक हर्बस नेपाल प्रा.लि.	चौलाखर्क ९
२३	महाकुलुङ हाते नेपाली कागज उद्योग	गुदेल ५
२४	पि.के. जडिबुटी उद्योग प्रा.लि.	सल्लेरी ३
२५	महाकुलुङ अल्लो सुती कपडा उद्योग	छेस्काम ८
२६	श्रृजना बहुउद्देश्य राइस एण्ड फलोर मिल	मुक्लि ६
२७	शेर्पा उड एण्ड हेण्डक्राफ्ट	सल्लेरी ५
२८	दुधकोशी बाँस निगालो उद्योग	वाकु ५
२९	पेम्बादिकि नेपाली हाते कागज उद्योग	जुभिङ्ग १
३०	तामाङ मिल उद्योग	सल्लेरी ५
३१	सगरमाथा चिया कम्पनी प्रा.लि.	सल्लेरी २
३२	अन्जान फलोर एण्ड राइस मिल	मुक्लि २
३३	कैलाश मिल उद्योग	नेचावतासे ९
३४	नुम्बुर ड्राइ एप्पल	सल्लेरी २
३५	कुरिमा नेपाली कागज उद्योग	लोखिम ९
३६	सरस्वती नेपाली कागज उद्योग	गुदेल ६
३७	हुंगा अल्लो सुती कपडा उद्योग	छेस्काम ६
३८	यू.एन. पेपर उद्योग प्रा.लि.	गार्मा ७
३९	दुधकुण्ड कागज उद्योग	सल्लेरी ५
४०	बुद्ध नेपाली कागज उद्योग	लोखिम ९
४१	एभरेष्ट मिल उद्योग	सल्लेरी ५
४२	जलदेवी नेपाली कागज उद्योग	सल्यान ७
४३	जडिबुटी उत्पादन केन्द्र	मुक्लि ८
४४	जलेश्वरी राइस मिल	वाकु ५
४५	सगरमाथा जडिबुटी तेल उद्योग	भकान्जे २
४६	डाँफे नेपाली कागज उद्योग	कांकु ९
४७	श्री नेपाली कागज उद्योग	तामाखानी ९
४८	दुधकोशी कागज उद्योग	जुभिङ्ग १
४९	सल्लेरी नेपाली कागज उद्योग	सल्लेरी ५
५०	थामसेर्कु मिल उद्योग	वाकु ३
५१	सन्तोष थुलुङ राइस मिल	पंचन १
५२	कट्टेल राइस मिल	नेचा बेतघारी ३
५३	फुगमोचे नेपाली कागज उद्योग	वेनी ५
५४	नुम्बुर हिमाल नेपाली हाते कागज उद्योग	भकान्जे १
५५	सोलुखुम्बु अलैची उद्योग	गोली ७
५६	चाङ्गेथान फलफूल उद्योग	केरुङ २

क्र.सं.	उद्योगको नाम	अवस्थित रहेका गा.वि.स.
५७	बेतघारी बेतबाँस उद्योग	नेचाबेतघारी ३
५८	राजन राईस मिल	नेचाबेतघारी ५
५९	बासपुरा पानी मिल	तिडला २
६०	गुरुङ राडीपाखी उद्योग	मुक्ली २
६१	रोजी राईस एण्ड फ्लोर मिल	नेचाबेतघारी ४
६२	प्रज्ञा बाँस निगालो उद्योग	तिडला १
६३	नुम्बुर जडीबुटी प्रशोधन उद्योग	भकान्जे २
६४	चन्द्र कटानी पिसानी राईस मिल	जुबु ८
६५	केवी नेपाली कागज उद्योग	सोताङ ९
६६	शोर्पा फ्लोर मिल	सल्लेरी ५
६७	ज्ञान पाउरोटी उद्योग	खुम्जुङ ७
६८	उज्वल डेरी उद्योग	नेचाबतासे
६९	कृषि औजार निर्माण तथा मर्मत उद्योग	सल्लेरी २
७०	एभरेष्ट फलफुल उद्योग	गार्मा-८
७१	राफ्टा बाँस निगालो उद्योग	बासा-८
७२	बुध बाँस निगालो सेन्टर	बासा-८
७३	प्रबर्धन धातु उद्योग	सल्लेरी-२
७४	पेमाछोलिङ्ग चिज उद्योग	काँकु-९
७५	दिलुङ्ग लघु उद्यमी तरकारी फार्म	काँकु-२
७६	न्यू महाकुलुङ्ग अल्लो कपडा उद्योग	छेस्काम-६
७७	पंचन अगरवत्ती तथा संकलन केन्द्र	पंचन-३
७८	एभरेष्ट अर्गानिक आलुचिम्स उद्योग	भकान्जे-७
७९	सगरमाथा बेमौसमी तरकारी उत्पादन केन्द्र	नेचाबतासे-६

श्रोत : घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, सोलुखुम्बु

खण्ड २

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र यसका नीतिगत अवधारणाहरु

२.१ परिचय

आ.व. ०३२/०३३ मा सोलुखुम्बु जिल्लामा कृषि विकास शाखाको स्थापना भएको हो । विभिन्न समयमा कृषि सँग सम्बन्धित निकायहरु वागवानी शाखा र खास गरि पशु विकास शाखा सँग कहिले एकिकृत त कहिले अलग अलग अस्तित्वमा कार्य गर्दै पुनः २०५२ साल श्रावण १ गते देखि जि.कृ.वि.का. र पशु सेवा कार्यालय छुट्टाछुट्टै स्थापना भई जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र जिल्ला पशु सेवा कार्यालयको रुपमा स्थापना भएको हो । हाल जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जिल्लाको सम्पूर्ण कृषि सम्बन्धी गतिविधिहरु संचालन गर्दछ र यस कार्यालय अन्तर्गत ४ वटा कृषि सेवा केन्द्रहरु छन् ।

२.२ उद्देश्यहरु

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन् ।

१. प्रमुख खाद्यान्न बालीहरुको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बृद्धि गरि जिल्लालाई खाद्य सुरक्षामा आत्मनिर्भर बनाउने ।
२. कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्दै रोजगारीको अवसर श्रृजना गरि बेरोजगारी समस्या समाधानमा टेवा पुऱ्याउने ।
३. कृषि पेशालाई उद्योगको रुपमा विकास गरि कृषकहरुलाई उद्यमी तथा व्यवसायी बनाउने ।
४. कृषि व्यवसाय बाट आयआर्जनमा बृद्धि गरि कृषकको जिवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।

२.३ कार्यनीति

- १) संभाव्यता र पूर्वाधारहरुको आधारमा बाली विशेषका पकेट क्षेत्रको पहिचान गरी आयोजनागत रुपमा खाद्यान्नबाली, नगदेबाली (अलैंची, आलुबाली, फलफूल तथा तरकारी बाली र माहुरी पालन) जस्ता कृषि व्यवसायहरुको उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धि गर्न र गरिबी निवारण लाई लक्ष्य गरी समन्वयात्मक रुपमा कार्यक्रमहरु कृषक समुह तथा सहकारी मार्फत सञ्चालन गर्ने ।
- २) कृषि अनुसन्धानबाट सिफारिश भएका विभिन्न बालीका जातहरु स्थानीय माटो सुहाउँदो प्रविधि कृषकस्तरमा पुऱ्याउने ।
- ३) कृषि उत्पादनका लागि अवश्यक पर्ने बीउ विजन, विरुवा, आदि आपूर्ति गर्न स्थानीय स्तरमा विज बृद्धि कार्यक्रम, नर्सरी स्थापना तथा श्रोतकेन्द्रलाई प्राथमिकता दिई ती सामग्रीहरु आपूर्ति गर्न निजी क्षेत्रहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- ४) पकेट प्याकेज कार्यक्रमहरुलाई अगामी वर्षहरुमा क्रमशः व्यावसायिक रुपमा लैजाने दृष्टिले कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

- ५) बढी मोल जाने कृषिजन्य वस्तुहरूको उत्पादन वृद्धि गर्न प्राथमिकता प्राप्त पकेट प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन गर्न कृषि व्यवसायीहरूलाई बढावा दिदै व्यवसायीकरण गर्ने ।
- ६) कृषि उपज बजारीकरणको लागी बजार समितिहरू गठन गर्ने र उनिहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिको साथै भौतिक संरचना निर्माणमा सहकार्य गर्ने ।
- ७) कार्यालयले सञ्चालन गर्ने प्रायः सबै कार्यक्रमहरूमा समावेशी र समानुपातीक अवधारणालाई अवलम्बन गर्ने ।
- ८) कृषि क्षेत्रमा संलग्न सबै सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू सँग समन्वयकारी भूमिका खेल्ने ।

२.४ दीर्घकालीन कृषि योजना र पकेट प्याकेज रणनीति

- १) बीस वर्षे दीर्घकालीन कृषि योजना (०५२/५३-०७१/७२) धारणा अनुसार कृषिमा द्रुत वृद्धिदर कायम गरी निरपेक्ष गरिवीको रेखामुनीका जनसंख्या घटाई ग्रामीण आयदर बढाउने ।
- २) कृषिको आर्थिक कूल वृद्धिदर ३ बाट ५ प्रतिशत पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको छ ।
- ३) दीर्घकालीन कृषि योजनाले सिंचाई, कृषि सडक, ग्रामीण विद्युतीकरण, नयाँ प्रविधि र मलखाद्य जस्ता पूर्वाधारहरूमा जोड दिई जिल्लाको प्राथमिकता प्राप्त वालीलाई पकेट प्याकेजको अवधारणामा आधारित कार्यक्रम संचालन भई आएको छ र निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य प्रप्तिको लागि पकेट प्याकेज रणनीति अनुरूप माथी उल्लेखित पूर्वाधारहरूको विकासको लागि एकीकृत रुपमा समेटी योजना तर्जुमा गर्ने र कृषिजन्य वस्तुहरूको उत्पादकत्वमा वृद्धिको प्रमुख कारकको रुपमा रहेका प्राथमिकता प्राप्त उत्पादक साधनहरू उन्नत वीउ, रासायनिक मल, आधुनिक प्रभावकारी कृषि प्रसार प्रविधि, कृषि बजार एवं कृषिजन्य उद्योग जस्ता पूर्वाधारहरूको रुपमा एक साथ लगी उत्पादन वृद्धिमा प्रभावकारी बनाउने रणनीति अख्तियार गरिएको छ ।

(क) कृषि सेवा केन्द्रहरूका विवरण र यसका प्रभाव क्षेत्रका गा.वि.स.हरू

क्र.सं.	कृषि सेवा केन्द्र	प्रभाव क्षेत्रका गा.वि.स.हरू
१	नेचावेतधारी	नेचावेतधारी, नेचावतासे, तिङ्ला, सल्यान, गोराखानी, टाण्टिङ, पंचन, केरुङ (जम्मा गा.वि.स ८)
२	नेले	नेले, काँगेल, मुक्ली, देउसा, काकु, जुवु, गार्मा, सल्लेरी, तामाखानी (जम्मा गा.वि.स ९)
३	सोताङ	सोताङ, बुङ, छेस्काम, लोखिम, पावै, वाकु, गुँदेल (जम्मा गा.वि.स ७)
४	खरिखोला (जुभिङ)	जुभिङ, वासा, बेनी, टाक्सिन्दु, चौलाखर्क, गोली, भकान्जे, चौरीखर्क, नाम्चे, खुम्जुङ (जम्मा गा.वि.स.१०)

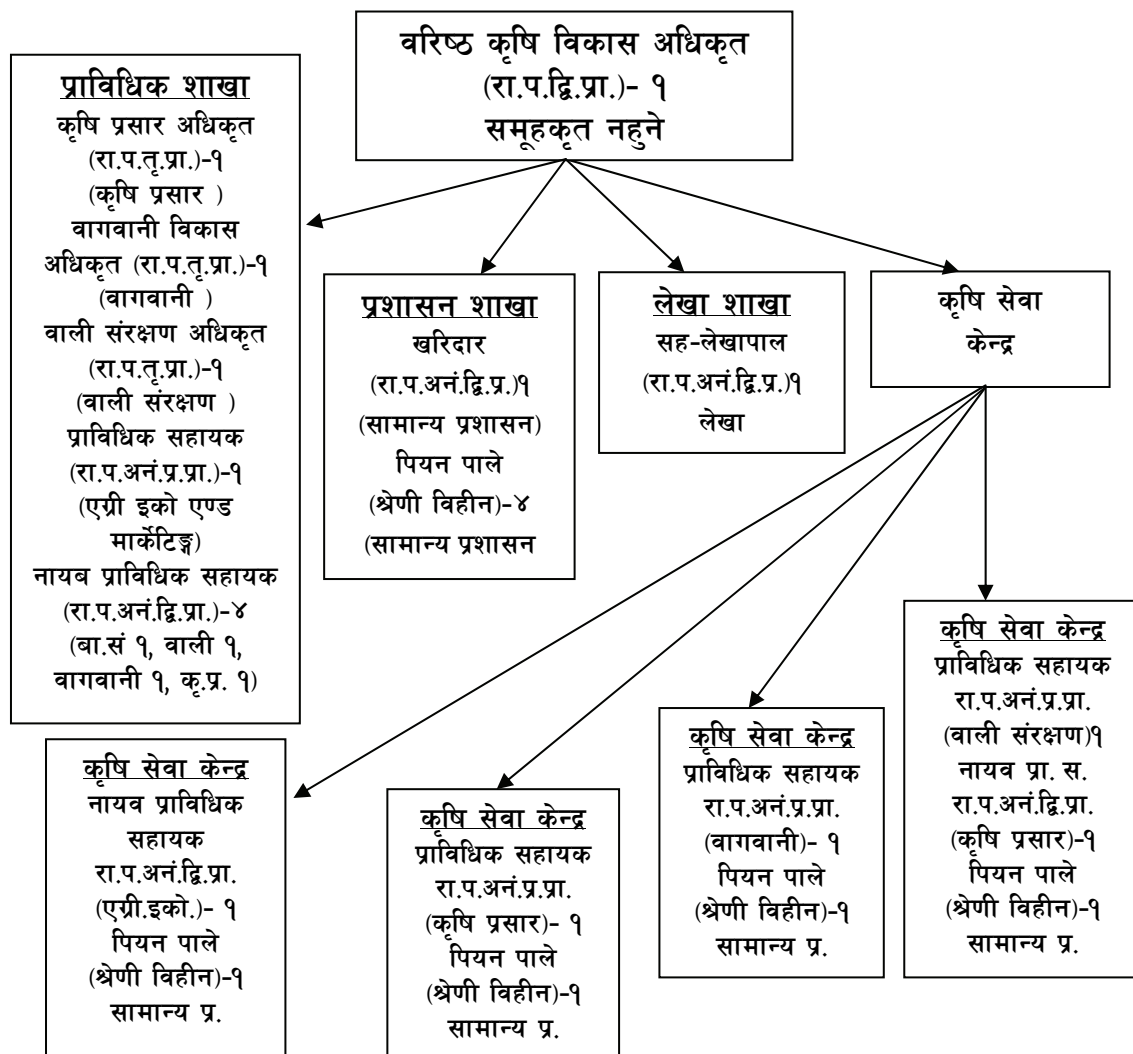
उपयुक्त उल्लेख गरिएका सेवाकेन्द्र अर्न्तगतका गा.वि.स.हरूबाट तोकिएको स्थानमा सम्पर्क राखी जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट संचालन गरिने सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूबाट कृषकहरू लाभान्वित हुन सक्छन् । अनुदान सुविधा, विभिन्न उन्नत वीउ विजनहरू, तालिम लिन तोकिएको सेवा केन्द्रबाट मात्रै सुविधा लिन सकिन्छ ।

जिल्ला स्थित कृषि विकास कार्यालयले कृषकहरुलाई कृषि सेवा केन्द्रको माध्यमबाट सेवा पुऱ्याउँदै आएको छ । हाल सेवा केन्द्रमा एउटा प्राविधिकले कम्तिमा पाँच देखि दशवटा गा.वि.स.का कृषकहरुलाई सम्पर्कमा राखी काम गर्नु पर्ने बाध्यताले सबै गा.वि.स.का कृषकहरुसित सम्पर्क नहुन सक्छ । तसर्थ यस किसिमको समस्यालाई निराकरण गर्न कृषक समुह मार्फत वा अगुवा कृषकहरुको गतिविधिको देखासिकी बाट उन्नत प्रविधि प्रसारण हुने कृषि प्रसार नीति लिईएको छ । यस बाहेक स्थानिय एफएमहरु मार्फत कृषिका नयाँ प्रविधिहरु वा समाचारहरु आवश्यकता अनुसार प्रसारण गर्ने अर्को महत्वपूर्ण विकल्परूपमा प्रयोग गरिएको छ ।

२.५ हालको जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	पद	स्थायी ठेगाना	शैक्षिक योग्यता	कै.
१	श्री मीन प्रसाद बुढाथोकी	व.कृ.वि.अ.	आनन्दबन-७, रुपन्देही	एम.एस्सी.एजी.	
२	श्री मनोज पोखेल	वा. सं. अ.	भिडग्री-७, प्युठान	वि.एस्सी. ए.जी.	PPD काज
३	श्री धीरलाल गैह्रे	कृ.प्र.अ.	धुमपोखरा-७, स्याङ्गजा	वि.एस्सी. एजी.	
४	रिक्त	बागवानी वि.अ.			
५	श्री भोलानाथ घिमिरे	प्रा.स.(कृषि प्र.)	याम्खा-४, खोटाङ	आइ.ए.	
६	श्री हरिश्चन्द्र पंडित	प्रा.स.(एग्री.ईको. मार्केटिङ्ग)	महेशपुर - ५, सिरहा	प्रा.प्रमाण पत्र तह (जे.टी.)	
७	श्री प्रविणलाल श्रेष्ठ	प्रा.स. बागवानी	धनकुटा -४, धनकुटा		PACT काज
८	श्री कुल बहादुर राई	प्रा.स. (वा. सं.)	पक्ली -१, सुनसरी	प्रा.प्रमाण पत्र तह	विशेष
९	श्री फूगेल्जेन शेर्पा	प्रा.स. (कृ. प्र.)	सल्लेरी -७, सोलुखुम्बु	टि.एस.एल.सी.	विशेष
१०	रिक्त	प्रा.स. वाली			
११	श्री बाल कुमारी राई	ना.प्रा.स. (वाग.)	पक्ली -१, सुनसरी	टि.एस.एल.सी.	
१२	रिक्त	प्रा.स.(कृ.प्र.)			
१३	रिक्त	स. लेखापाल			
१४	रिक्त	ना.प्रा.स.			
१५	रिक्त	ना.प्रा.स.			
१६	दिपक कटुवाल	खरिदार	विजयखर्क-२, खोटाङ्ग	वि.कम.	
१७	श्री चुडा व. बस्नेत	का.स.	भरौल -१, सुनसरी	सा. लेखपढ	
१८	श्री तेज प्रसाद कट्टेल	का.स.	नेचावेतघारी -३, सोलु	सा. लेखपढ	
१९	श्री जाडबु शेर्पा	का.स.	काँकु -५, सोलुखुम्बु	सा. लेखपढ	
२०	श्री अम्बरबहादुर राई	का.स.	सोताङ्ग - २, सोलुखुम्बु	सा. लेखपढ	
२१	श्री शुभराज तामाङ	का.स.	माम्खा-९, ओखलढुङ्गा	सा. लेखपढ	
२२	श्री दिल बहादुर राई	का.स.	पावै -८, सोलुखुम्बु	सा. लेखपढ	
२३	श्री पूर्ण बहादुर बस्नेत	का.स.			करार
२४	श्री कमला कटुवाल	का.स.			करार

२.६ जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको संगठनात्मक ढाँचा

२.७. आ.ब.२०७०/०७१ को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमहरू

क) कृषि प्रसार कार्यक्रम

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												टिप्पणी
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			
			मानिरेपु	रु.रु.	रु.रु.	मानिरेपु	रु.रु.	रु.रु.	मानिरेपु	रु.रु.	रु.रु.	मानिरेपु	रु.रु.	रु.रु.	
१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	
क)	पूजिगत अन्तर्गतका कार्यक्रम														
१	डेस्कटप कम्प्युटर १	संख्या	०.७७	५५					२	०.७७	५५				
२	फर्निचर (बेन्च, टेबल, कुर्ची)	संख्या	२.०२	१४५					१	२.०२	१४५				
	पूजिगतको जम्मा बजेट		२.७९	२००						२.७९	२००				
ख)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु														
	खाद्य तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम														
	सघन वाली विकास आयोजना														
१	पकेट क्षेत्र: ११, गा.वि.स. कुल क्षेत्रफल १६० हे. गहुँ: १६० हे. (सल्यान १५, जुबु १०, नेचाबतासे १०, गार्मा २०, नेचावेतघारी १०, कागेल १०, मुक्लि २०, तिडला ३०, जुमिड १५, नेले १५, सोताङ ५) उत्पादकत्व: २.० मे.ट./हे.	हे.	२२०		१६०				३०			३०			

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भ्रलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			प्र.कु.
			लक्ष्य	प.कु.	लक्ष्य	लक्ष्य	प.कु.	लक्ष्य	लक्ष्य	प.कु.	लक्ष्य	लक्ष्य	प.कु.		
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	मकै: ३०हे (गार्मि२०, तिडला ५, गोली ५) उत्पादकत्व:२.५मे.ट./हे. धान: ३० हे. (सल्यान १०, जुमू ५, सोताड ५, नेचा १०) उत्पादकत्व: २.२ मे.टन/हे.	३													
	कुल उत्पादन: ३२० मे.ट.	मे.ट.	४६१			३२०			७५			६६			
१.१	नतिजा प्रदर्शन (गहुँ ५५, मकै २५, धान २५)	संख्या	१०५	१०५	१०५	५५	०.७६७	५५.०	२५	०.३५	२५.००	२५	०.३५	२५.००	
१.२	उन्नत बीउ कीट वितरण (गहुँ ५००, मकै ५००, धान ५००)	संख्या	१०५०	१.०३	७४	५००	०.४८८	३५.०	५००	०.४९	३५.००	५०	०.०५	३.५०	
१.३	DISSPRO कार्यक्रम: गहुँ ४, मकै १० (५०% अनुदान),	हे.	१४	०.७५	५४	४	०.३३५	२४.०	१०	०.४२	३०.००		०		
१.४	सै.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	१२	०.२५	१८	४	०.०८४	६.०	४	०.०८	६.०	४	०.०८	६.००	
१.५	जिल्ला स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	२	१.८१	१३०	१	०.९०७	६५.०	१	०.९१	६५.००		०		
१.६	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	२	०.५६	४०	१	०.२७९	२०.०	१	०.२८	२०.००		०		
१.७	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	३	१.२६	९१	१	०.६९७	५०	१	०.३५	२५.००	१	०.२२	१५.५०	
१.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०	०.०	१	०		१	०		१	०		

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			
			पनिर्माण	रु.सं.	रु.सं.	पनिर्माण	रु.सं.	रु.सं.	पनिर्माण	रु.सं.	रु.सं.	पनिर्माण	रु.सं.	रु.सं.	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		०	७.१३	५.११		३.५६	२.५५		२.८७	२०६		०.७	५०.०	
२	महिला, गरिब तथा विपन्न लक्षित कार्यक्रम		०	०.००	०.०		०.००								
२.१	जिल्लास्तर तालिम (तरकारी विषयक)	पटक	१	०.९१	६५	१	०.९१	६५.०							
२.२	प्रशिक्षार्थीलाई तरकारी प्याकेज प्रदर्शन वितरण	संख्या	२०	०.२८	२०	२०	०.२८	२०.०							
२.३	जिल्लास्तर तालिम (च्याउ उत्पादन विषयक)	संख्या	१	०.९१	६५							१	०.९१	६५	
२.४	च्याउ किट तथा च्यापकर्टर, प्लाष्टिक, स्प्रेयर आदी सामग्री वितरण	संख्या	५००	१.०५	७५							५००	१.०५	७५	
२.५	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	०.१४	१५	१		५.०				१	०.१४	१०	
२.६	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०	०	१	०		१	०		१	०		
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			३.३५	२४०		१.२६	९०		०.००	०		२.०९	१५०	
	व्यावसायिक कृषि कार्यक्रम														
३	व्यावसायिक तरकारी विकास आयोजना														
	पकेट क्षेत्र: ३२ हे. (काकू ६, सल्लेरी ८, नेले ६,	हे.	३२			१२			१२			८			

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भ्रलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			कुल
			नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत		
			नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	प्रतिशत	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	गार्मा ढ, नेचावेतघारी २, सोताङ्ग २														
	उत्पादन: ४६० मे.ट. (सरदर उत्पादकत्व: १४.५)	मे.ट.	७२४			४६४			२००				६०.०		
३.१	तरकारी नर्सरी स्थापना	संख्या	१	०.०१	१	१	०.०१	१.०							
३.२	तरकारी प्याकेज प्रदर्शन	संख्या	१३०	१.८१	१३०	५०	०.७०	५०.०	५०	०.७०	५०.०	३०	०.४२	३०.०	
३.३	तरकारी कम्पोजिट किट वितरण	संख्या	२२००	२.३०	१६५	१२००	१.२६	१०.०	५००	०.५२	३७.५	५००	०.५२	३७.५	
३.४	स्प्रिङ्कलर वितरण (५०% अनुदानमा)	संख्या	५०	०.१७	१२.५	५०	०.१७	१२.५		०.००					
३.५	प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती प्रदर्शन	संख्या	२०	२.५१	१८०	१०	१.२६	१०.०	१०	१.२६	१०.०				
३.६	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	१२	०.२५	१८	४	०.०८	६.०	४	०.०८	६.०	४	०.०८	६.००	
३.७	कार्यक्रम सामग्री ठुवानी	पटक	३	०.७०	५०.०	१	०.२९	२०.५	१	०.२८	२०.०	१	०.१३	९.५०	
३.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०.००		१	०		१	०		१			
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	७.७६	५५७		३.७७	२७०		२.८४	२०४		१.१६	८३.०	
	पर्यटकीय क्षेत्र तरकारी विकास आयोजना		०	०	०		०						०		
४	पकेट क्षेत्रहरु: टाक्सिन्डू, जुमिङ, लुक्ला, बेनी गा.वि.स.का पदमार्गहरु						०						०		

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			
			मान	रकम	रकम	मान	रकम	रकम	मान	रकम	रकम	मान	रकम	रकम	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
४.१	प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती (प्लाष्टिक सिट, तरकारी बीउ सहित)	संख्या	७५	१०.५	७५०				७५	१०.५	७५०.०		०		
४.२	सामग्री वितरण (स्प्रिङ्गलर - ७५, सानो हेन्ड स्प्रेयर - ७५ (५०% अनुदान)	संख्या	७५	०.५३	३८				७५	०.५३	३८.०		०		
४.३	घुम्टि तालिम	पटक	५	०.७	५०				५	०.७०	५०.०				
४.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.८६	६२				१	०.८६	६२		०		
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			१२.६	९००		०	०.०		१२.६	९००		०	०.०	
५	व्यावसायिक आलु वाली विकास आयोजना														
	क) हिउँदे: क्षेत्रफल: ४ हे., पकेट क्षेत्र: मुक्ति २, सल्यान १, देउसा १, नेचावेतघारी १) उत्पादन: ४६ मे.टन, उत्पादकत्व: ११.५ मे.टन/हे. ख) वर्षे: क्षेत्रफल :७२ हे., पकेट क्षेत्र: तिडला ५, टाक्सिन्दु ५, तामाखानी५, जुमिड५,गार्मा१०,सल्लेरी५, खुम्जुङ २,भकान्ज ३,सोताङ.२ उत्पादन:१०७९ मे.टन उत्पादकत्व :	हे.	८				४			४					

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			टिप्पणी
			नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	
			नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	नम्बर	रु.को	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	११.५मे.टन/हे.														
	उत्पादन: ४६ मे.ट.	मे.ट.	४६			४६									
५.१	गणस्तरीय वीड आलू प्रदर्शन	संख्या	१५	०.५६	४०.५०	५	०.१९	१३.५०	१०	०.३८	२७.०				
५.२	पि.बि.एस.वीउ वितरण (२५प्र.अनुदान) बर्षे	संख्या	५०००	०.२१	१५.००				५०००	०.२१	१५.००				
५.३	घुम्टि तालिम	पटक	११	०.७८	५६.१०	१	०.०७	५.१०	५	०.३६	२५.५	५	०.३६	२५.५	
५.४	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	९	०.१९	१३.५०				४	०.०८	६.००	५	०.१	७.५०	
५.५	जिल्लास्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	१	१.०६	७६.००				१	१.०६	७६.००				
५.६	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	२	०.३२	२३.००	१	०.१५	११.००	१	०.१७	१२.००				
५.७	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	०.५१	३६.९०	१	०.२३	१६.४०	१	०.२९	२०.५०		०		
५.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			१			१			१	०		
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट			३.६४	२६१		०.६४	४६.०		२.५४	१८२		०.४६	३३.०	
	अलैची वाली विकास आयोजना												०		
६	क्षेत्रफल: २८ हे., (पकेट क्षेत्र: गुदेल ५, नैचावतसे २, चौलाखर्क १०, वासा २, गोली २, तिडला २,	हे.	२८	०.००	०	२८	०.००						०		

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			प्रकुल
			संख्या	रु.	रु.	संख्या	रु.	रु.	संख्या	रु.	रु.	संख्या	रु.	रु.	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	नेले ४, देउसा १)														
	उत्पादन: १२ मे.ट., उत्पादकत्व: ०.६ मे.ट./हे.	मे.ट.	१२		०	१२							०		
६.१	व्यावसायिक अलैची वगैचा स्थापना	हे.	४	०.४२	७०							४	०.४२	३०.००	
६.२	अलैची नर्सरी स्थापना	संख्या	२	०.०८	६	२	०.०८	६.००					०		
६.३	सिडकलर वितरण (५०% अनुदानमा)	संख्या	१००	०.३५	२५	१००	०.३५	२५.००							
६.४	से.के.स्तर अ.कृ.तालिम	संख्या	८	०.१७	१२	४	०.०८	६.००				४	०.०८	६.००	
६.५	घुमिन् तालिम	संख्या	४	०.५६	४०	२	०.२८	२०.००	१	०.१४	१०.०	१	०.१४	१०.०	
६.६	जिल्लास्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	१	१.१९	८५	१	१.१९	८५.००							
६.७	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	१	०.२९	२१	१	०.२९	२१.००					०		
६.८	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	०.७१	५१	१	०.२२	१६.००				१	०.४९	३५.००	
६.९	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००	०	१	०.००					१	०		
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	३.६३	२७०		२.५०	१७९			१०		१.१३	८१	
७	हिउदे फलफुल विकास आयोजना (गरिबीनिवारण) (क) स्याउ क्षेत्रफल: २६, पकेट क्षेत्र: गोरखानी ६,	हे.	३१						३१.००						

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			कुल
			मान	रकम	र.नु.	मान	रकम	र.नु.	मान	रकम	र.नु.	मान	रकम	र.नु.	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	टाण्डिङ ४, केरुङ ६, बेनी ५, सल्लेरी ३, टाक्सीन्दू २, उत्पादन १५ मे.ट. : उत्पादकत्व ६ मे.ट./हे. (ख) नासाती, आरु, आरुखडा आदि क्षेत्रफल:५, पकेट क्षेत्र: उत्पादन ३० मे.ट. : उत्पादकत्व ६ मे.ट./हे. जम्मा उत्पादन :१२५ मे.ट./हे.	३													
	कुल उत्पादन हिउदे र वर्षे २५१ मे.ट.	मे.ट.													
७.१	व्यावसायिक वगैचा स्थापना - स्याउ १५, आरु ३, ओखर ३, नासाती २, अंगूर २, कागजीवदाम ४, हलुवाबेद २ (५०% अनुदान)	हे.	३१	१.८१	१३०.०				३१	१.८१	१३०.०				
७.२	हिउदे फलफूल नर्सरी स्थापना	संख्या	१	०.२१	१५.०				१	०.२१	१५.०				
७.३	स्प्रेयर वितरण ह्याण्ड ६ (२५प्र.अनुदान)	संख्या	१३	०.११	८.०				१३	०.११	८.०				
७.४	सिकेचर/कौती (५० प्र.अनुदानमा): सिकेचर	संख्या	४०	०.२०	१४.०				४०	०.२०	१४.०				

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			कुल
			नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	
			नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	नम्बर	रु.	रु.	
१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	
	२०, करौती २०)														
७.५	समस्या निदान अभियान (निलोत्थो, चुन, न्युलाईट, जिवातु)	पटक	१	२.२३	१६०.०			१	२.२३	१६०.०					
७.६	घम्टि तालिम	पटक	४	०.२८	२०.०			४	०.२८	२०.०					
७.७	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	सख्या	४	०.०८	६.०			४	०.०८	६.०					
७.८	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	सख्या	२	०.३३	२४.०			२	०.३३	२४.०					
७.९	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.५६	४०.०			१	०.५६	४०.०					
७.१०	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००				१	०.००		१				
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	५.८२	४१७				५.८२	४१७		०.००	०.००		
	व्यावसायिक किब्री विकास आयोजना		०	०.००	०.०				०.००						
८	पकेट क्षेत्र : गार्मा, सल्लेरी, बेनी, देउसा गा.वि.स.हरु क्षेत्रफल : ६ हे.		०	०.००	०.०				०.००						
८.१	नमुना फलफुल बगैचा स्थापना क्षेत्रफल ६ हे.	हे.	४	०.८४	६०.०			४	०.८४	६०.०					
८.२	किब्री उत्पादक कृषकलाई घुम्टि तालिम	सख्या	२	०.१४	१०.२			२	०.१४	१०.२					

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			कुल
			मान	प्रति	प्रति	मान	प्रति	प्रति	मान	प्रति	प्रति	मान	प्रति	प्रति	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
८.३	किवी कृषकलाई सिकेचर ५०% अनुदान	संख्या	१०	०.०६	४.५				१०	०.०६	४.५				
८.४	विरुवा ढुवानी	पटक	१	०.२७	१९.३				१	०.२७	१९.३				
८.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००	०.०				१	०.००		१			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		०	१.३१	९४					१.३१	९४				
९	बर्षे फलफुल सुन्तलाजात विकास आयोजना														
	क्षेत्रफल: २० हे. पकेट क्षेत्र: (काँकुर्, सल्यान, देउसा, वाकुर्, काँगेल, मुक्लीर्)	हे.	२०	०.००								२०.०			
	उत्पादन १२६ मे.ट.: उत्पादकत्व ६.३ मे.ट./हे.	मे.ट.	६३						६३						
	व्यावसायिक बगैचा	हे.	७	०.५६	४०.०								७	०.५६	४०
९.१	स्थापना (सुन्तला, जुनार, कागती, अनार)														
९.२	स्येयर वितरण (२५प्र. अनुदान) ह्याण्ड स्येयर ६	संख्या	६	०.०४	३.०							६	०.०४	३	
९.३	सिकेचर, करौती (५० प्र. अनुदानमा): सिकेचर १५, करौती १५	संख्या	३०	०.१४	१०.०							३०	०.१४	१०	

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			
			मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	
			मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	मान	रु.	रु.को	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१.४	समस्या निदान अभियान (निलोतूथो, चुन, जिवातू, न्युलाईट)	पटक	२	१.१२	८०.०				१	०.५६	४०	१	०.५६	४०	
१.५	घुमि तालिम	संख्या	४	०.२८	२०.०				२	०.१४	१०	२	०.१४	१०	
१.६	सं.कै.स्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	३	०.०८	६.०					०.००		३	०.०८	६	
१.७	जिल्लास्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	१	१.०५	७५.०				१	१.०५	७५				
१.८	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.२८	२०.०					०.००		१	०.२८	२०	
१.९	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००	०.०				१	०.००		१	०		
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट			३.५४	२५४					१.७४	१२५		१.८	१२९	
१०	मसला वाली विकास आयोजना														
	क्षेत्रफल: १६ हे., वाली: लसून् ५, प्याज ७, धनिया ४	हे.	३५			१६			१९						
	पकेट क्षेत्र: मुक्ली, सोताङ, कांकू, वासा, नेचावेतेघारी, सल्लेरी, नेचावतासे, सल्यान														
	उत्पादन: १६८ मे.ट., सरदर उत्पादकत्व: १०.५ मे.ट./हे.	मे.ट.	३९९			१६८			२३९.०						

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			टिप्पणी
			लक्ष्य	रकम	रकम	लक्ष्य	रकम	रकम	लक्ष्य	रकम	रकम	लक्ष्य	रकम	रकम	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१०.१	प्याकेज प्रदर्शन (प्याज ८)	संख्या	१८	०.२५	१८	१८	०.२५	१८.००							
१०.२	उन्नत बीउ कीट वितरण (प्याज, धनियां)	संख्या	१४००	१.४६	१०५	८००	०.८४	६०.००	६००	०.६३	४५.००				
१०.३	सीडकलर वितरण (५०प्र. अनुदानमा)	संख्या	१६०	०.४५	३२	१००	०.२८	२०.००	६०	०.१७	१२.००				
१०.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	०.३१	२२	१	०.२४	१७.००	१	०.०७	५.००				
१०.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०		१	०		१	०.००					
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	२.४७	१७७		१.६०	११५		०.८६	६२			०.००	
	कृषि जैविक विविधता तथा वातावरण अनुकूलन कार्यक्रम आदी														
११	स्थानिय बालीहरुको जर्मप्लाज्म संकलन एवं संरक्षण आयोजना														
११.१	स्थानिय बालीहरुको बीउ संकलन (बीउ, प्याकेडि सामग्री)	संख्या	७५	०.४९	३५.०				७५	०.४९	३५.०				
११.२	जिल्लास्तरीय तालिम	पटक	१	०.९१	६५.०				१	०.९१	६५.०				
११.३	संकलित बीउ जर्मप्लाज्मको अभिलेख प्रोफाइल	पटक	१	०.४९	३५.०				१	०.४९	३५.०				

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			कुल
			संख्या	रु.सं.	रु.सं.	संख्या	रु.सं.	रु.सं.	संख्या	रु.सं.	रु.सं.	संख्या	रु.सं.	रु.सं.	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	प्रकाशन														
११.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.२१	१५.०				१	०.२१	१५.०				
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	२.०९	१५०.०					२.०९	१५०.०				
१२	दिगो भु-व्यवस्थापन आयोजना														
१२.१	भकारी सुधार कार्यक्रम	संख्या	१५	०.९४	६७.५				१५	०.९४	६७.५				
१२.२	माटो परिक्षण शिविर संचालन	पटक	२	०.०४	३.०				२	०.०४	३.०				
१२.३	भर्मिकम्पोट प्रदर्शन कार्यक्रम	संख्या	१५	०.६३	४५.०				१५	०.६३	४५.०				
१२.४	जिल्लास्तरीय अगुवा कृषक तालिम	संख्या	१	०.९१	६५.०				१.००	०.९१	६५.०				
१२.५	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.२	१४.५				१.००	०.२०	१४.५				
१२.६	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०	०.०				१.००	०.००		१.००			
	यस आयोजनाको जम्मा वजेट		०	२.७	१९५.०					२.७२	१९५.०				
१३	आर्थिक विप्लेपण तथा बजार विकास आयोजना (जि.स्तर)	प्रतिशत	०	०	०.००		०								
१३.१	वार्षिक कार्यक्रम तथा तथ्यांक पुस्तिका प्रकाशन	पटक	१	०.७०	५०.०	१	०.७०	५०							
१३.२	रूप कटिडः मकै ८, फापर ४, गहुँ १०	संख्या	२२	०.०३	२.२	१२	०.०२	१.२	६	०.०१	०.६	४	०.०१	०.४	

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			
			नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत		
			नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत	नम्बर	नम्बर	प्रतिशत		
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१३.३	विश्व खाद्य दिवस मनाउने	पटक	१	०.२८	२०.३	१	०.२८	२०.३					०		
१३.४	विश्व वातावरण दिवस मनाउने	पटक	१	०.११	८.२								१	०.११	८.२
१३.५	जिल्ला कृषि विकास समितिको बैठक संचालन	पटक	३	०.५०	३६.०	१	०.१७	१२.०	१	०.१७	१२.०	१	०.१७	१२.०	
१३.६	जिल्ला कृषि विकास समितिको अनुगमन भ्रमण	पटक	१	०.४२	३०.०							१	०.४२	३०.०	
१३.७	पाक्षिक मूल्य संकलन	पटक	२४	०.०३	२.४	८	०.०१	०.८	८	०.०१	०.८	८	०.०१	०.८	
१३.८	प्रगति प्रतिवेदन तयारी एवं वितरण	पटक	३	०.१७	१२.०	१	०.०६	४.०	१	०.०६	४.०	१	०.०६	४.०	
१३.९	वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी	पटक	१	०.०८	६.०	१	०.०८	६.०							
१३.१०	कृषि उपज बजार समिति गठन	पटक	३	०.०१	०.९	३	०.०१	०.९							
१३.११	कृषि उपज बजार समितिलाई घुमि तालिम	पटक	३	०.२१	१५.३	१	०.०७	५.१	१	०.०७	५.१	१	०.०७	५.१	
१३.१२	मासिक प्राविधिक बैठक	पटक	१२	०.३६	२६.०	४	०.१४	१०.०	४	०.११	८.००	४	०.११	८.००	
१३.१३	किसी खेती प्रविधि संभाव्यता अध्ययन प्रकाशन	पटक	१	०.५०	३५.५				१	०.५	३५.५०				
१३.१४	सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु बीच अन्तरक्रिया गोष्ठी	पटक	२	०.८५	६०.७	१	०.४४	३१.७०				१	०.४	२९.००	
१३.१५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०		१						१	०		

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			टिप्पणी
			संख्या	रु.को	रु.को	संख्या	रु.को	रु.को	संख्या	रु.को	रु.को	संख्या	रु.को	रु.को	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		०	४.२६	३०५.५		१.९८	१४२		०.९२	६६		१.३६	९७.५	
१४	कृषि प्रसार सेवा आयोजना (जिल्ला स्तर)														
१४.१	नतिजा प्रदर्शन: गहुँ १५, मकै २५, धान १५, कोदो २०	संख्या	७५	०.७३	५२.५	१५	०.१५	१०.५०	२५	०.२४	१७.५	३५	०.३४	२४.५	
१४.२	तरकारी प्याकेज प्रदर्शन	संख्या	३८	०.५३	३८.०	१५	०.२१	१५.००	१५	०.२१	१५.०	८	०.११	८.०	
१४.३	उन्नत बीउ कीट वितरण: गहुँ ५००, मकै ७००, धान २००	संख्या	१४००	१.३७	९८.०	५००	०.४९	३५.००	७००	०.६८	४९.००	२००	०.२	१४.००	
१४.४	च्याउ किट वितरण	संख्या	५००	०.२८	२०.०							५००	०.२८	२०.००	
१४.५	तरकारी कम्पोजिट वितरण	संख्या	२३००	२.४१	१७२.५	८००	०.८४	६०.००	१५००	१.५७	११२.५०				
१४.६	स्प्रिङ्कलर वितरण (५०प्र. अनुदानमा)	संख्या	१५०	०.५२	३७.५	७५	०.२६	१८.७५	७५	०.२६	१८.७५				
१४.७	प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती प्रदर्शन	संख्या	३३	४.१४	२९७.०	८	१.००	७२.००	१७	२.१३	१५३.००	८	१.००	७२.००	
१४.८	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	६	०.५६	४०.०	२	०.१४	१०.००	२	०.२१	१५.००	२	०.२१	१५.००	
१४.९	प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तर तालिम क्षेत्रीयस्तर: विविध	जवान	५			१			२			२			
१४.१०	क्षेत्रीयस्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	६	०.७३	५२.०	२	०.२२	१६.०	२	०.२८	२०.००	२	०.२२	१६.००	
१४.११	से.के.स्तरीय तालिम (विविध)	पटक	२०	०.४२	३०.०	४	०.०८	६.०	८	०.१७	१२.००	८	०.१७	१२.००	

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भ्रमलक २०६९/७०

०७०/७१ आ.व.को															
क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			प्रत्येकी
			नम्बर	रु.को	प्रतिशत	नम्बर	रु.को	प्रतिशत	नम्बर	रु.को	प्रतिशत	नम्बर	रु.को	प्रतिशत	
१	२	३	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१४.१२	जिल्ला स्तरीय अगुवा कृषक तालिम	पटक	३	२.७२	१९५.०	१	०.९१	६५.०	१	०.९१	६५.०	१	०.९१	६५.०	
१४.१३	स्थलगत घुम्टि तालिम	पटक	१२	०.८५	६१.२	४	०.२८	२०.४	४	०.२८	२०.४	४	०.२८	२०.४	
१४.१४	अन्तर जिल्ला कृषक भ्रमण	पटक	१	२.२३	१६०.०				१	२.२३	१६०.०				
१४.१५	अन्तर जिल्ला प्राविधिक भ्रमण	पटक	१	०.८४	६०.०				१	०.८४	६०.०				
१४.१६	बढी अन्न उत्पादन प्रतियोगिता (मकै, आलू र फलफुल)	पटक	३	०.२०	१४.३							३	०.२०	१४.३०	
१४.१७	पम्पलेट, पोष्टर प्रकाशन (विविध)	पटक	१	०.३५	२५.०				१	०.३५	२५.००				
१४.१८	कृषि डायरी र क्यालेण्डर खरीद/वितरण	संख्या	१५०	०.१४	१०.०							१५०	०.१४	१०.००	
१४.१९	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	३	१.५८	११३.०	१	०.८०	५७.३५	१	०.४२	३०.३५	१	०.३५	२५.३०	
१४.२०	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			१			१			१			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		०	२१	१४७६.०		५.३८	३८६		१०.८	७७४		४.४१४	३१६.५	
१५	साम्बेदारीमा सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरु		०	०	०.०					०					
१५.१	हाटबजार संकलन केन्द्र निर्माण	पटक	२	४.८८	३५०.०				२	४.८८	३५०.०				
१५.२	सुन्तला प्रशोधन औजार उपकरण सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	२.०९	१५०.०				१	२.०९	१५०.०				

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व.को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेस्रो चौमासिक लक्ष्य			
			नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	
			नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	नम्बर	रु.को	रु.को	
१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	
१५.३	सुन्तला प्रशोधन तालिम (स्थलगत/जिल्लास्तर तालिम)	पटक	१	०.९१	६५.०			१	०.९१	६५.०					
१५.४	स्याउ प्रशोधन औजार उपकरण सहयोग कार्यक्रम	संख्या	२५	०.५६	४०.०	२५	४०.०								
१५.५	आधुनिक अलैची भट्टी डायर वितरण		१	०.८४	६०.०			१	०.८४	६०.०					
१५.६	स्थानीय एफ.एम.वाट कृषि कार्यक्रम प्रसारण	पटक	६	१.१२	८०.०	२	२०.०	२	०.२८	२०.०	२	०.५६	४०		
१५.७	मांग र संभाव्यतामा आधारित प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	संख्या	१०	१.६७	१२०.०			१०	१.६७	१२०.०					
१५.८	पैरो प्रभावित क्षेत्र गुदेल गा.वि.स. विशेष कार्यक्रम (गहू मिनिक्किट वितरण एवं ढुवानी)	टन	१	१.९५	१४०.०	१	१४०.०								
१५.९	कृषि सेवा केन्द्रले कृषक समूहको मागको आधारमा साभेदारीमा व्यावसायिक कार्यक्रम सञ्चालन (संख्या	३	१.०५	७५.०			३	१.०५	७५.०					
१५.१०	कृषि मेला प्रदर्शनी	संख्या	१	०.४	२८.४			१	०.४०	२८.४					
१५.११	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	०.७६	५४.६	१	२०.०	१	०.४८	३४.६					
१५.१२	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०	०.०	१	०.००	१	०.००		१				
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			१६.२	११६३		३.०७		१२.५९	९०३.०		०.५६	४०		

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०७०/७१ आ.व. को												कुल
			वार्षिक लक्ष्य			प्रथम चौमासिक लक्ष्य			दोश्रो चौमासिक लक्ष्य			तेश्रो चौमासिक लक्ष्य			
			प्रति	रु.	रु.	प्रति	रु.	रु.	प्रति	रु.	रु.	प्रति	रु.	रु.	
१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	
	चालू खर्च अन्तरगत जम्मा कार्यक्रम बजेट		९७.२	६९७०		२३.७५	१७०३		५९.८	४२८७		१३.६७	९८०		
	क) मख) को जम्मा बजेट		१००	७१७०		२३.७५	१७०३		६२.६	४४८७		१३.६७	९८०		
	अनुगमन तथा निरिक्षण भ्रमण खर्च			१००			२५			२५			५०		
	कार्यक्रम संचालनार्थ भ्रमण खर्च			७००			२००			२५०			२५०		
	उपभोग खर्च			६११७			२३५०			१८००			१९६७		
	कार्यालय संचालन खर्च			१६१३			६९३			५१०			४१०		
	कुल जम्मा बजेट			१५७००			४९७१			७०७२			३६५७		

खण्ड ३

विभिन्न प्राविधिक शाखाहरूको प्रमुख कार्यक्रम विवरण

३. प्राविधिक शाखाहरूको उद्देश्य सहित प्रमुख कार्यक्रम तथा उपलब्ध सेवाहरू

३.१ वागवानी शाखा

जिल्लाका विभिन्न क्षेत्रमा संभाव्यता तथा बजारको आधारमा तरकारी, फलफूल, आलु, मसलावाली (अकवरे खुर्सानी, प्याज, लसुन आदि) खेती गर्न कृषकहरूलाई जिल्लास्तर तथा सेवा केन्द्र स्तर अगुवा कृषक तालिमबाट प्राविधिक ज्ञान उपलब्ध गराई आधुनिक खेती प्रविधि द्वारा उत्पादनमा वृद्धि गराउनु, कृषकहरूको आयस्तरमा वृद्धि गरी आर्थिक स्तर बढाउने यस शाखाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। यो जिल्ला पर्यटनको हिसाबले अग्रणीस्थानमा पर्ने भएता पनि पर्यटकहरूको लागी आवश्यक पर्ने विशेषत तरकारी र फलफूलको माँग आपूर्तिमा सन्तुलन ल्याउन अभै धेरै मिहनत गर्नु पर्ने देखिन्छ। किनकी लुक्ला, नाम्चे र उपल्लो सोलुखुम्बुलाई अभै पनि तरकारीहरू बाहिर बाट ल्याउनु पर्ने बाध्यता रहको छ। साथै आ.व. ०६७/०६८ देखिनै यस जिल्लामा जेनतेन कच्ची मोटरबाटो संचालनमा आएको हुँदा विभिन्न किसिमका बेमौसमी तरकारीहरू तथा सुन्तलाजात फलफूल आदि बाहिरी जिल्लाहरूमा निर्यात गराउने तर्फ कृषकहरूलाई जागरुक बनाउदै लैजानु पनि यस शाखाको उद्देश्य रहेको छ।

(क) व्यवसायिक तरकारी विकास आयोजना

विशेष गरेर सदरमुकाम वरपर तथा पर्यटकीय क्षेत्रका सल्लेरी, नेले, बेनी, गार्मा तथा जुभिङ्ग गा.वि.स. का कृषकहरू लाई मौसम अनुसारका हाइब्रिड काउली तथा बन्दा, गोलभेडा आदि वालीमा बीउ र आवश्यक मल सहित ७८ वटा प्याकेज प्रदर्शन कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो। काउलीमा स्नो क्राउन, तथा बन्दामा ग्रिन कोरोनेट, ग्रिन क्राउन, वितरण गएको थियो। हाल कृषकहरू पराम्परागत कृषि प्रणालीबाट व्यवसायिक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरित हुँदै जाँदा उत्पादनमा वृद्धि भई जिल्लाका विभिन्न स्थानमा लारने साप्ताहिक हाटबजारमा गत वर्षको तुलनामा तरकारीको आपूर्तिमा वृद्धि भएको छ। बेमौसमी तरकारी उत्पादनको लागी ३९ वटा प्लाष्टिक टनेल पनि वितरण गरिएको थियो।

(ख) मिनीकिट वितरण (विभिन्न बालीहरू)

कृषकहरूलाई मौसम अनुसारका विभिन्न उन्नत जातका तरकारीका बीउहरू कम्पोजिटको रुपमा ४०८० संख्यामा वितरण गरिएको थियो। सोलुखुम्बु जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सामान्यतया तरकारीको कीट वितरण प्रत्येक दिन अर्थात लगभग ३६५ दिननै वितरण गर्ने गरेको छ। जसको कारण कृषकहरू माझ तरकारी उत्पादनमा अत्यन्त राम्रो प्रभाव परेको पाइएको छ। मिनीकिटको रुपमा तरकारी वालीका निम्न जातहरू वितरण गरिएका छन्।

काउली - काठमाण्डौ स्थानीय	करेला - ह्वाइट लङ्ग, पाली
बन्दा - कोपनहेगन मार्केट	धनियाँ - रामशेष, सौरभी
मुला - मिनो अर्ली, अल सिजन	गाजर - न्यूकोरोडा
रायो - मार्फा चौडापात, खुमल चौडापात	सिमी - चौमासे, केण्टुकी बण्डर
काक्रो - भक्तपुर लोकल, कामिनी	भिण्डी - पार्वती
चम्सुर - स्थानीय	गोलभेडा - लप्सी गेडे, मनिषा, नुतन
केराउ - सिक्कीमे लोकल	

(ग) स्प्रिङ्गलर तथा स्प्रेयर वितरण

स्प्रिङ्गलर तरकारी खेतीमा सिंचाइको छिटो, छरितो र सस्तो साधन हो । । यद्यपि यसको मार्ग अत्यधिक हुँदाहुँदै पनि आ.व. २०६९/७० मा बजेट कटौतीको कारण थोरै मात्र अर्थात १९० वटा मात्र स्प्रिङ्गलर ५० प्रतिशत अनुदानमा वितरण गरिएको थियो । यसबाट तरकारी उत्पादक कृषकहरु ज्यादै लाभान्वित भएका छन् र स्प्रिङ्गलर सिंचाई प्रति कृषकहरुको आकर्षण दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको छ ।

(घ) व्यावसायिक आलु विकास आयोजना

यस आ.व.मा विभिन्न स्थानमा ९ वटा गुणस्तरीय बीउ आलु उत्पादन प्रदर्शन गरियो उक्त कार्यक्रममा बीउ, मल आदि निः शुल्क प्याकेजका रुपमा वितरण गरिएको थियो । आलुबालीमा प्रविधि विस्तार गर्ने उद्देश्यले ५ वटा घुम्टि तालिम र १ वटा जिल्लास्तर तालिम सञ्चालन गरिएको थियो । बीउ आलु भण्डारणको लागी सल्लेरीको खोरीयामा एउटा रष्टिक स्टोर निर्माण गरिएको छ । यसको लागी राष्ट्रिय आलु बाली विकास कार्यक्रम खुमलटार बाट आर्थिक सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

(च) मसला वाली विकास आयोजना

मसला वाली अन्तर्गत भोटे लसुन, प्याज जस्ता बालीहरुमा जम्मा १३ वटा प्याकेज प्रदर्शन संचालन गरिएको थियो । प्याकेज प्रदर्शनमा भोटे लसुन र प्याजमा रेड क्रियोल जात प्रयोग गरिएको थियो यसको लागी निशुल्क बीउ र मल वितरण गरिएको थियो । यसै गरि उन्नत बीउ कीट प्रदर्शनमा प्याज र धनिया गरि जम्मा ६०० वटा प्रदर्शनी गरिएको थियो । प्याजमा पनि एन-५३ भन्दा रेड क्रियोल जातको भण्डारण क्षमता राम्रो भएकोले कृषकहरुले बढी मन पराएको पाइयो । साथै बेमौषममा पनि जिल्ला भित्रै बाट केही मात्रामा प्याजको आपूर्ति भइरहेको पाइन्छ ।

(छ) व्यावसायिक फलफूल विकास आयोजना

१) वर्षे फलफूल (सुन्तला जात विकास आयोजना)

यस जिल्लाका देउसा, काँकु, मुक्ली, सल्यान, काँगेल, सोताङ, बाकु आदी गा.वि.स.हरु सुन्तलाजात फलफूल खेतीको लागि पकेट क्षेत्रको रुपमा विकसीत भैरहेका छन् । व्यवसायिक बगैँचा स्थापना तथा

क्षेत्र विस्तारको लागि ५० प्रतिशत अनुदानमा विरुवाको साथै सिकेचर करौतीहरु र स्प्रेयर उपकरणहरु पनि अनुदानमा वितरण गरिएको थियो । विरुवा देउसा रनेमको स्थानीय निजी नर्सरीबाट ल्याई वितरण गरिएको थियो ।

२) हिउँदे फलफूल विकास आयोजना

यस जिल्लाको गोरखानी, टाण्टिङ्ग, केरुङ्ग, सल्लेरी, बेनी र टाक्सिन्दु गा.वि.स.हरुमा हिउँदे फलफूल विशेषतः स्याउ खेती विगत धेरै वर्ष देखि पकेट क्षेत्रकोरूपमा उत्पादन भैरहेको छ । कृषकहरु अझ थप विरुवा लगाउन ईच्छुक पनि भएकोले बगैँचा विस्तारको लागी जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सोलुखुम्बुले जुम्लाको निजी नर्सरी बाट ११००० स्याउका विरुवा ल्याई ५० प्रतिशत अनुदानमा बिक्री वितरण गरेको छ भने बागवानी फार्म फाग्लु बाट करिब ४००० विरुवा सहित जम्मा १५००० विरुवा आ.व. २०६९/७० मा सोलुखुम्बु जिल्लामा वितरण भएको छ । यसको अलावा बगैँचा व्यवस्थापनमा अझ प्रभावकारी बनाउन उल्लेखित सबै गा.वि.स.हरुमा बोट विरुवा काटछाँट, बोर्डो पेष्ट र बोर्डो मिक्चर बनाउने र लगाउने विधि बारे स्थलदगत घुम्ति तालीमहरु पनि सञ्चालन गरिएको थियो । बढी भन्दा बढी कृषकहरुको सहभागीता गराउन स्थानिय एफ एमहरुलाई ब्यापक परिचालन गरिएको थियो । साथै कार्यक्रम प्रभावकारी गराउन सिकेचर/करौती, निलोतुथो, चून र जिवातु अनुदानमा वितरण गरिएको थियो ।

(ज) अलैंची वाली विकास आयोजना

अलैंची खेतीको लागि सोलुखुम्बुको चौलाखर्क, गोली र गुँदेल गाँ.वि.स.हरु अग्रणीस्थानमा पर्दछन् भने भकान्जे, काँगेल, काँकु, देउसा, नेचाबतासे, जुबु आदी गा.वि.स.हरु विस्तारै क्षेत्रविस्तारको क्रममा रहेका छन् । बजेटको अभावले यस वर्ष अलैंची बगैँचा क्षेत्र विस्तारमा खासै काम गर्न नसके पनि भैरहेको अलैंचीको बगैँचा व्यवस्थापनको लागी तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएको थियो ।

३.२ कृषि प्रसार तथा बाली विकास शाखा

खाद्यान्न तथा नगदे वालीको जातीय छनौट, वाली प्रणालीमा सुधार, माटो, मल, विषाधी व्यवस्थापन जस्ता उन्नत प्रविधिको प्रसार गरी उत्पादन बढाई कृषकहरुको जिवनस्तरमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउनु यस शाखाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । यसको अतिरिक्त उन्नत वीउको वृद्धि गराई वीउ आपूर्तीमा आत्मनिर्भर गराउनुका साथै छिमेकी जिल्लाहरुमा समेत वीउको निकासी गरी श्रोत केन्द्रकोरूपमा विकास गर्दै लैजाने यस कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ ।

क) प्रदर्शन कार्यक्रम (धान, मकै, गहुँ)

आ.व. ०६९/७० मा उत्पादन तथा नतिजा प्रदर्शन गरि कोदो ६, मकैमा २५ तथा गहुँमा ६५ गरि जम्मा ९६ वटा कार्यक्रमहरु गरिएको थियो । यसमा वीउ, मल आदि निःशुल्करूपमा वितरण गरि संचालन गरिएको थियो । त्यस्तै प्रकारले मिनिकिटको रुपमा गहुँ १२००, मकै १०० र मसुरो ४० वटा वितरण गरिएको थियो ।

ख) हालसम्म वितरण गरिएका विभिन्न वालीहरूको उन्नत जातहरू

सि.नं.	वाली	जातहरू
१	धान	खुमल ४/११, चन्दनाथ ३, छोमरोङ्ग
२	गहुँ	अन्नपूर्ण ३, ४, आर.आर. २१, पासाङ्ग ल्हामु, गौतम, डव्लु.के. १२०४
३	मकै	गणेश १, मनकामना १, अरुण २, ककनी पहेलो, पोषिलो मकै १
४	जौ	बोनस
५	आलु	डिजिरे, कार्डिनल, सिप, एन. पि. १०६, भोटाङ्गे, खुमल सेतो १/रातो २, खुमल लक्ष्मी
६	स्याउ	रेड डेलिसियस, रोयल डेलिसियस, गोल्डेन डेलिसियस
७	अलैची	रामसाई, गोलसाई, डम्बरसाई
८	काउली	काठमाण्डौ लोकल, स्नो क्राउन, स्नो मिस्टिक, कान्तिपुर, हिमाल
९	बन्दा	ग्रीन कोरोनेट, ग्रीन क्राउन, गोल्डेन एकर, लेटलार्ज ड्रम हेड
१०	रायो	मार्फा चौडापात, खुमल चौडापात, ताडखुवा, मनकामना
११	मूला	मिनु अर्ली, अल सिजन, टोकिनाशी
१२	गाजर	न्यू कोराडा
१३	धनिया	रामाशेष
१४	टमाटर	लप्सी गेडे, मोनप्रेक्स, मनिषा, नुतन, डालिडा
१५	प्याज	रेड क्रियोल, नासिक रेड
१६	सुन्तला	स्थानीय
१७	केराउ	आर्केल, सिक्किम
१८	भण्टा	पुषा पर्पल लङ्ग, सर्लाही ग्रीन
१९	काक्रो	ग्रीन लङ्ग, भक्तपुरे
२०	स्क्वास	ग्रे जुकिनी, ग्रीनबल, रोण्डो वि

(ग) जिल्ला स्तर वाली प्रतियोगिता

कृषकहरूमा नयाँ प्रविधि प्रयोगमा प्रतिस्पर्धा होस र जिल्लाको कृषि उत्पादन बृद्धिमा टेवा पुगोस भन्ने उद्देश्यले विभिन्न वालीहरूमा बढी उत्पादन प्रतियोगिता संचालन गरिन्छ। जस मध्ये यस जिल्लामा आ.व. ०६९/७० मा निम्न प्रतियोगिताहरू सञ्चालन गरि निम्न प्रतियोगीहरू पुरस्कृत भएका छन्।

बढि अन्न उत्पादन प्रतियोगिता – आलु वाली

सि.नं.	नाम	ठेगाना, टोल	उत्पादन (मे.ट./हे.)	प्राप्त स्थान	कैफियत
१	श्री चोक बहादुर कार्की	तिङ्गला - ७		प्रथम	
२	श्री गिता राई	तिङ्गला - ३		द्वितीय	
३	श्री सुम्बा शेर्पा	बेनी - ८		तृतीय	
४	श्री कुविरधन राई	सोताङ्ग - २		सान्त्वना	

फलफूल उत्पादन प्रतियोगिता -

सिनं.	नाम	ठेगाना, टोल	प्राप्त स्थान	कैफियत
१	श्री भूपाल राई	सल्यान - ९	प्रथम	सुन्तला
२	श्री हाकिमध्वज राई	ककु - ३	द्वितीय	सुन्तला
३	श्री दोर्जी शेर्पा	बेनी - १	तृतीय	स्याउ
४	श्री जय प्रसाद राई	सोताङ्ग - ७	सान्त्वना	सुन्तला

३.३ बाली संरक्षण शाखा

वातावरणमा सन्तुलन मिलाई प्राकृतिक अवस्थामा असर नपर्ने गरी बालीनालीमा लाग्ने हानिकारक कीरा तथा रोगहरु नियन्त्रण गरी कृषिजन्य वस्तुहरुको बढी र स्वस्थ उत्पादनमा टेवा पुऱ्याउनु यस शाखाको मुख्य उद्देश्य हो ।

(क) स्याउ सुन्तलाको रोगकिरा नियन्त्रण कार्यक्रम

सोलुखुम्बु जिल्लामा लगाईएको स्याउमा प्रायः सबै गा.वि.स.हरुमा दादे रोग (Apple Scab) र बोट जल्ने रोग (Fire Blight) व्यापक देखा परेको छ । यद्यपी कृषकहरुले जुन प्रकारले बोटको काटछाँट तथा मलजल गर्नु पर्ने थियो त्यस्तो गरेको खासै पाईदैन जसको कारण यी रोगहरु भन्ने फैलदै गएको पाईन्छ । स्याउको समस्या पहिचान र नियन्त्रणको लागी जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सोलुखुम्बुले केन्द्रियस्तरमा नार्कको बाली रोग विज्ञान महाशाखा खुमलटार, बाली संरक्षण निर्देशनालय हरिहरभवन, क्षेत्रीय बाली संरक्षण प्रयोगशाला हरिहरभवन, कृषि विभाग आदी निकायहरु सँग परामर्श तथा सहयोग लिने प्रयाश गरेको थियो । त्यस्तै प्रकारले सुन्तलाको फल भर्ने समस्याको लागी राष्ट्रिय सुन्तला विकास कार्यक्रम किर्तीपुर तथा फलफूल विकास निर्देशनालय सँग समन्वय गर्ने काम भएको थियो

स्याउको समस्या निदान गर्न सम्पूर्ण स्याउ उत्पादक कृषकहरुलाई परिचालन गर्न स्थानिय एफ एमहरुको प्रयोग मार्फत प्रत्येक गा.वि.स.हरुमा स्थलगत घुम्ति तालिमहरु सञ्चालन गरिएको थियो । विशेषत बोटको काटछाँट (Training & Pruning) सम्बन्धी तालिमहरु सञ्चालन गरिएको थियो भने बोर्डो पेष्ट र बोर्डो मिक्चर तयार गर्न निलोतुथो र चून निशुल्क वितरण गरिएको थियो भने सिकेचर करौँतीहरु ५०% अनुदानमा उपलब्ध गराईएको थियो ।

सुन्तला जात फलफूलमा निकै समस्या बनेको फल कुहाउने औँसाको नियन्त्रण गर्न भरेका फलहरुलाई संकलन गर्ने र कम्तिमा १ मीटर गहिरो खाल्डोमा पुर्ने वा जलाउनु पर्ने प्रविधिको प्रयोग गर्ने सल्लाह सञ्चार माध्यम मार्फत गरियो भने प्रोटिन बेट (चारा) को प्रयोग गर्नको लागी सल्लाह सुझावको साथै कीटनाषक विषाधी निशुल्क वितरण गरिएको थियो ।

(ख) च्याउ कीट वितरण

पौष्टिक तथा आर्थिक महत्वको दृष्टिकोणले च्याउ महत्वपूर्ण छ । कृषकस्तरमा च्याउ खेतीको आकर्षण बढाउने उद्देश्यले यस आ.व. मा ५०० वटा कन्ये च्याउको कीट ५० प्रतिशत अनुदानमा वितरण

गरिएको थियो । जसले गर्दा कृषकहरुको च्याउ खेती प्रतिको लगाव बढेको हुनाले यसको विस्तार गर्न आवश्यक रहेको पाइयो ।

(ग) आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा

यस कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न वालीनालीमा देखापर्ने रोग तथा कीराहरुलाई नियन्त्रण गर्न किटनाशक तथा रोगनाशक विषादीहरु कृषकस्तरमा वितरण गरिएको थियो ।

३.४ योजना शाखा

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सोलुखुम्बु अन्तर्गत दुई प्रकारको कार्यक्रमहरु निक्षेपित र केन्द्र बाट सिधै प्राप्त हुने कार्यक्रमहरु सन्चालनमा रहेका छन् ।

निक्षेपित कार्यक्रमको सन्दर्भमा केन्द्र बाट प्राप्त सिलिङको आधारमा जिल्लाको संभाव्यता तथा कृषकको अभिरुचिलाई ध्यानमा राखी जिल्ला स्तरीय वार्षिक योजना तर्जुमा गरिन्छ । जिल्लाको आवश्यकता के हो, कुन ठाँउमा कुन बालीको संभाव्यता छ, कृषकको चाहना एवं अभिरुचि के छ, माँग आपूर्तीको अवस्था कस्तो छ, बजारीकरणको अवस्था कस्तो छ आदी विषयहरुको बारेमा जानकारी लिन कार्यालय बाट प्राविधिक अधिकृतहरु फिल्डमा जाने र कृषकहरु सँग छलफल एवं अन्तरक्रिया गर्ने, अनुगमन गर्ने र तथ्याङ्कहरु संकलन गर्ने गरिन्छ । यसको साथै जिल्ला एवं कृषि सेवा केन्द्रहरुस्तरमा पूर्व योजना तर्जुमा गोष्ठी संचालन गरि प्राप्त सुझावहरुलाई समेत आधार मानी योजना तर्जुमा गर्ने गरिन्छ । यसरी तयार गरिएको प्रस्तावित योजना अनुमोदनको लागी जिल्ला परिषदमा पेश भैसकेपछि मात्र कार्यान्वयन गर्ने गरिन्छ ।

योजना शाखाले अन्य शाखाहरुको समन्वयनमा वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, संचालित कार्यक्रमहरुको मूल्याङ्कन, अनुगमन तथा प्रभावकारीता अध्ययन, तथ्यांक संकलन, तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने यसैगरि विभिन्न बैठक संचालन गर्ने सोही आधारमा यस शाखाले स्वीकृत योजनाको समष्टिगत प्रगति, उपलब्धि, कार्य सम्पादन गर्नुका साथै बजार मूल्य संकलन, विश्व खाद्य दिवस, विश्व वातावरण दिवस, कृषक भ्रमण, कृषक तालिम, गोष्ठी आदि जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ ।

(क) विश्व खाद्य दिवस

३२ औं विश्व खाद्य दिवस “कृषि सहकारीको विस्तार, खाद्य संकटको आधार” शीर्षकमा जिल्ला स्थित माध्यामिक विद्यालय स्तरीय निबन्ध प्रतियोगिता सञ्चालन गरी दिवस मनाईएको थियो । सो प्रतियोगिताका सहभागीहरु मध्ये निम्न छात्र छात्राहरु पुरस्कृत भएका थिए ।

सि.नं.	विद्यार्थीको नाम	विद्यालयको नाम र ठेगाना	स्थान	पुरस्कार रकम
१	श्री सुस्मिता राई	श्री खरिखोला उ.मा.वि. जुभिङ, सोलुखुम्बु	प्रथम	२,०००।-
२	श्री तोम बहादुर मगर	श्री ज.जा.उ.मा.वि., सल्लेरी, सोलुखुम्बु	द्वितीय	१,५००।-
३	श्री कृष्ण कार्की	श्री सिंहकाली उ.मा.वि. तिङ्ला, सोलुखुम्बु	तृतीय	१,०००।-
४	श्री पासाङफुटी शेर्पा	श्री खरीखोला उ.मा.वि. जुभिङ, सोलुखुम्बु	सान्त्वना	८००।-

(ग) जिल्लास्तर अगुवा कृषक तालिम

परम्परागत कृषि प्रणालीबाट कम उत्पादन हुने हुँदा आधुनिक प्रणालीबाट खेती गर्नका लागि कृषकहरुलाई विभिन्न विषयमा तालिम मार्फत प्राविधिक ज्ञान प्रदान गरिन्छ । यसै अनुरूप आ.व. २०६९/०७० को विभिन्न मितिमा ५ वटा जिल्ला स्तरीय अगुवा कृषक तालिम संचालन गरिएको थियो । यी तालिमहरुमा संबन्धित वालीको पकेट क्षेत्रका कृषकलाई बढी सहभागीता गराईएको थियो । यसरी संचालन गरिने तालिमहरुमा अन्नवाली, आलु, तरकारीवाली, मसला वाली तथा फलफूल आदिवालीहरु सम्बन्धि थिए ।

जिल्लास्तर तालिम सञ्चालनमा उपयुक्त सहभागी छनौट हुन नसकेको हो की भन्ने महसुस एकातिर छ भने गाँउस्तरकै स्थलगत तालिमहरुमा पनि उपयुक्त व्यक्ति नभेटिँदा साथै युवा जनशक्तिको विदेश पलायननै प्रमुख कारण हो भन्ने ठम्याई जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले गरेको छ । यसको विकल्प के त, अब कृषि क्षेत्रको विकास कसरी गर्ने वा भनौ मौजुदा जनशक्तिलाई कुन उपायले परिचालन गर्ने यस बारेमा चिन्तन मनन गर्ने बेला भैसकेको छ ।

३.५ तालिम कार्यक्रम

कृषि तालिम कार्यक्रम प्रविधि व्यवस्थापनका लागि अति महत्वपूर्ण कार्यक्रम हो । प्राप्त साधन श्रोतको उचित व्यवस्थापन गर्नका लागि तालिम कार्यक्रमले कृषक समुदायमा विशेष सहयोग गर्दछ । नयाँ प्रविधिको अनुशरण गर्न र गराउन तालिम कार्यक्रमले कृषि प्राविधिकहरु लाई समेत सहयोग पुऱ्याउने हुँदा तालिम कार्यक्रमले जिल्ला स्तरीय कार्यक्रमलाई सफल रूपमा कार्यान्वयन गराउन समेत मद्दत गरेको देखिन्छ । यहि कुरा लाई मध्यनजर गरि यो जिल्लाबाट क्षेत्रीयस्तरमा प्रा.स.ना.प्रा.स. ४ जना र अगुवा कृषक ३ जना तालिममा सहभागी हुन पठाईएको थियो ।

३.६ खाद्यान्न बालीको अवस्था तथा उपलब्धिहरु

(क) धान

पहिला देखि लगाइने गरिएको ताइचुङ्ग, मासी, थापा चिनियाँ जातको धान कृषकहरुमाभू लोकप्रिय भएतापनि हाल उक्त जातहरुको उत्पादनमा कमी हुँदै आएकोले उक्त प्रतिस्पर्धा गर्नको लागि खुमल-४/११, चन्दनाथ ३ जातको धानहरु भित्राईएको छ । सोलुखुम्बु जिल्लाको तल्लो भेक अर्थात तिङ्गला, सल्यान, नेचाबतासे, नेचाबेतघारी, पञ्चन, काँगेल, मुक्ली, देउसा, जुबु, काँकु, पावै, सोताङ आदी गा.वि.स.हरुमा मात्र धान खेती हुने गर्दछ ।

(ख) मकै

यस जिल्लाको लागि प्रमुख खाद्यान्न वालीको रूपमा परिचित मकैको उत्पादन समग्रमा राम्रो भएपनि केहि गा.वि.स.हरुमा फैलिएको पात डडुवा रोगले (Gray Leaf Spot) असर पारेको छ । गणेश-१, पोषिलो मकै १, मनकामना ४ जस्ता जातहरुको प्रयोगबाट समग्रमा राम्रै उत्पादन भएको छ । मकै

बीउको गुणस्तर खस्किएँ गएकोले आ.व. ०६९/७० मा गणेश १ जातको मकैको मूल बीउ ल्याई २ हेक्टरमा बिजबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो । मकैको बीउमा ५० प्रतिशत अनुदान र बिषादी निशुल्क वितरण गरिएको थियो ।

(ग) गहुँ

यस आ.व.मा गहुँका विभिन्न जातहरूमा गौतम, पासाङ्ग ल्हामु, डल्लु.के. १२०४ को बीउ वितरण गरिएको थियो । नयाँ तथा रोग अवरोधक जातहरू लगाउने थालेपछि केही वर्ष पहिला देखि लाग्ने गरेको सिंदुरे रोग धेरै मात्रामा नियन्त्रण भएको छ भने उत्पादनमा पनि उल्लेख्य बृद्धि भएको छ । खासगरि गहुँ बीउमा आत्मनिर्भर गराउने उद्देश्यले यस आ.व.मा ४ हेक्टरमा डल्लु के १२०४ जातको गहुँको मूल बीउ ल्याई बिजबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो । यद्यपी विविध कारणले उत्पादित बीउलाई **Bagging** र **Tagging** गर्न सकिएको छैन । तर पनि कृषकहरूमा बीउ खरिदविक्री तथा बीउ साट्ने काम भएको पाईन्छ ।

आ.व. ०६८/६९ को राहत कार्यक्रम अन्तर्गत प्राप्त रु २ लाख बाट आ.व. ०६९/७० मा जुभिङ गा.वि.स.को खरिखोला क्षेत्रमा करिब १६ क्वीन्टल डल्लु.के. १२०४ जातको प्रमाणित प्रथम पुस्ताको बीउ असिना प्रभावित कृषकहरू करिब १३० जना कृषकलाई वितरण गरिएको थियो । डल्लु.के. १२०४ जातको गहुँ को उत्पादन यस क्षेत्रमा एकदमै राम्रो पाईएको छ जसको कारण यसलाई निरन्तरता दिने कृषकहरूको प्रतिक्रिया छ ।

३.७ आ.व. ०६९/७० को वार्षिक प्रगती विवरण (कच्चेवारी अनुसार)

आयोजनाको नाम : कृषि प्रसार कार्यक्रम

रु. हजारमा

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			प्रगति प्रतिशत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
क)	पूजिगत अन्तर्गतका कार्यक्रम								
१	ल्यापटप १, मल्टिमिडिया १, युपिएस १,	संख्या	३	५.७२	१३९	३	५.७२	१३९	
२	अफिस टेबुल १,	संख्या	१	०.४५	११	१	०.४५	११	
	पूजिगतको जम्मा बजेट		४	६.१७	१५०	४	६.१७	१५०	
ख)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू								
१	सघन वाली विकास आयोजना								
	पकेट क्षेत्र: ११, गा.वि.स. कूल क्षेत्रफल १६० हे. गहुँ: १६० हे. (सल्यान १५, जूबू १०, नेचाबतासे १०, गार्मा	हे.	२२०			२२०			

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
	२०, नेचावेतघारी १०, कांगेल १०, मुक्लि २०, तिडला ३०, जुभिड १५, नेले १५, सोताड छ) उत्पादकत्व: २.० मे.ट./हे.								
	कूल उत्पादन: ३२० मे.ट.	मे.ट.	४५५			४५५			
१.१	नतिजा प्रदर्शन (गहुँ ५५, मकै २५)	संख्या	५५	२.२६	५५	५५	२.२६	५५	
१.२	उन्नत बीउ कीट वितरण (गहुँ ५००)	संख्या	५००	१.४४	३५	५००	१.४४	३५	
१.३	DISSPRO कार्यक्रम: गहुँ ४, मकै २ (५०% अनुदान)	हे.	६	१.२३	२९.८	६	१.२३	२९.८	
१.४	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	४	०.२५	६	४	०.२५	६	
१.५	जिल्ला स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	१	२.६७	६५	१	२.६७	६५	
१.६	घुम्टि तालिम	संख्या	२	०.४१	१०	२	०.४१	१०	
१.६	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	२	०.०८	२	२	०.०८	२	
१.७	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	४.३२	१०५	२	४.३२	१०५	
१.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३	०	०	३	०	०	
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		१२५०	१२.२६	३०७.८०	१२५०	१२.२६	३०७.८०	
२	ब्यावसायिक तरकारी विकास आयोजना								
	पकेट क्षेत्र: ३२ हे. (का ६, सल्लेरी ८, नेले ६, गार्मा ८, नेचावेतघारी २, सोताड २)	हे.	३२			३२			
	उत्पादन: ४६० मे.ट. (सरदर उत्पादकत्व: १४.५)	मे.ट.	७२४			७२४			
२.१	तरकारी नर्सरी स्थापना	संख्या	१	०.०४	१.०	१	०.०४	१.०	
२.२	तरकारी प्याकेज प्रदर्शन	संख्या	६०	२.४७०	६०.०	६०	२.४७०	६०.०	
२.३	तरकारी कम्पोजिट किट वितरण	संख्या	१६००	४.९४०	१२०.०	१६००	४.९४०	१२०.०	
२.४	स्प्रिङ्कलर वितरण (५०% अनुदानमा)	संख्या	५०	०.५१०	१२.५	५०	०.५१०	१२.५	
२.५	प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती प्रदर्शन	संख्या	२०	७.४१०	१८०.०	२०	७.४१०	१८०.०	
२.६	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	१२	०.७४०	१८.०	१२	०.७४०	१८.०	

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
२.७	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	१.१३०	२७.५	२	१.१३०	२७.५	
२.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			३			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		२५०४	१७.२४	४१९	२५०४	१७.२४	४१९	
३	ब्यावसायिक आलू वाली विकास आयोजना								
	क) हिउदे: क्षेत्रफल: ४ हे., पकेट क्षेत्र: मुकिल २, सल्यान १, देउसा १, नेचावेतघारी १)उत्पादन: ४६ मे.टन, उत्पादकत्व: ११.५ मे.टन/हे.	हे.	८			८			
	उत्पादन: ४६ मे.ट.	मे.ट.	४६			४६			
	गुणस्तरीय वीड आलू प्रदर्शन	संख्या	५	०.५६	१३.५	५	०.५६	१३.५	
३.२	पि.वि.एस.वीउ वितरण(२५प्र.अनुदान) वर्षे	संख्या	२०००	०.२१	५	२०००	०.२१	५	
३.३	घूमि तालिम	पटक	१	०.२१	५.१	१	०.२१	५.१	
३.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.३०	७.४	१	०.३०	७.४	
३.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			३			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट		२०६४	१.२८	३१	२०६४	१.२८	३१	
४	अलैंची वाली विकास आयोजना								
	क्षेत्रफल: २८ हे., (पकेट क्षेत्र: गुदेल ५, नेचावतासे २, चौलाखर्क १०, वासा २, गोली २, तिडला २, नेले ४, देउसा १)	हे.	२८			२८			
	उत्पादन: १२ मे.ट., उत्पादकत्व: ०.६ मे.ट./हे.	मे.ट.	१२			१२			
४.१	अलैंची नर्सरी स्थापना	संख्या	२	०.२५	६	२	०.२५	६	
४.२	से.के.स्तर अ.कृ.तालिम	संख्या	४	०.२५	६	४	०.२५	६	
४.३	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	१	०.२१	५	१	०.२१	५	
४.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.१२	३	१	०.१२	३	
४.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२			२			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			०.८२	२०		०.८२	२०	
५	हिउदे फलफुल विकास	हे.	३१			३१			

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
	आयोजना (गरिवीनिवारण) (क) स्याउ क्षेत्रफल:२६, पकेट क्षेत्र: गोरखानी ६, टाण्डिङ ४, केरुङ ६, बेनी ५, सल्लेरी ३, टाक्सिन्दू २, उत्पादन ९५ मे.ट. : उत्पादकत्व ६ मे.ट./हे. (ख) नास्पाती, आरु, आरुबखडा आदि क्षेत्रफल:५, पकेट क्षेत्र: उत्पादन ३० मे.ट. : उत्पादकत्व ६ मे.ट./हे. जम्मा उत्पादन :१२५ मे.ट./हे.								
	पकेट क्षेत्र: देउसा १७, काकू ३, वाकू ३, वासा ३, सल्यान २, मुग्ली ३ कुल उत्पादन: हिउदे र वर्षे २५१ मे.ट.	मे.ट.							
५.१	व्यावसायिक वगैचा स्थापना	हे.	२६	०.६२	१५	२६	०.६२	१५	
५.२	हिउदे फलफूल नर्सरी स्थापना	संख्या	१	०.६२	१५	१	०.६२	१५	
५.३	स्प्रेयर वितरण (२५प्र.अनुदान) फुट स्प्रेयर २, हयाण्ड २	संख्या	४	०.३३	८	४	०.३३	८	
५.४	सिकेचर,करौती (५० प्र.अनुदानमा): सिकेचर १०, करौती १०)	संख्या	२०	०.२९	७	२०	०.२९	७	
५.५	समस्या निदान अभियान	पटक	१	२.०६	५०	१	२.०६	५०	
५.६	घम्टि तालिम	पटक	५	१.०५	२५.५	५	१.०५	२५.५	
५.७	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	संख्या	३	०.१९	४.५	३	०.१९	४.५	
५.८	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	२.०६	५०	१	२.०६	५०	
५.९	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२			२			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			७.२०	१७५		७.२०	१७५	
६	वर्षे फलफूल सूनतलाजात विकास आयोजना (दलित समेत)								
	क्षेत्रफल:२० हे. पकेट क्षेत्र:(कांकु२, सल्यान२, देउसा१०,वाकू२,कांगेल२,	हे.	२०			२०			

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
	मूक्ली२)								
	उत्पादन १२६ मे.ट.:उत्पादकत्व ६.३ मे.ट./हे.	मे.ट.	६३			६३			
६.१	व्यावसायिक वगैचा स्थापना	हे.	५	१.०३	२५	५	१.०३	२५	
६.२	स्प्रेयर वितरण(२५प्र.अनुदान) फुट स्प्रेयर १, ह्याण्ड स्प्रेयर ४	संख्या	५	०.४१	१०	५	०.४१	१०	
६.३	सिकेचर,करौती (५० प्र.अनुदानमा): सिकेचर ६, करौती १०	संख्या	१६	०.४१	१०	१६	०.४१	१०	
६.४	समस्या निदान अभियान	पटक	१	०.८२	२०	१	०.८२	२०	
६.५	घूमि तालिम	संख्या	४	०.८४	२०.४	४	०.८४	२०.४	
६.६	से.के.स्तर अगुवा कृषक तालिम	पटक	३	०.१९	४.५	३	०.१९	४.५	
६.७	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.६२	१५	१	०.६२	१५	
६.८	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००		२	०.००		
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			४.३२	१०४.९		४.३२	१०४.९	
७	मसला वाली विकास आयोजना								
	क्षेत्रफल: १६हे., वाली: लसून ५, प्याज ७, धनिया ४, पकेट क्षेत्र: मूक्ली,सोताड.,कांकु, वासा, नेचावेतेघारी, सल्लेरी, नेचावतासे, सल्यान,	हे.	१६			१६			
	उत्पादन: १६८ मे.ट. सरदर उत्पादकत्व: १०.५ मे.ट./हे.	मे.ट.	३९९			३९९			
७.१	उत्पादन प्रदर्शन (लसून ५)	संख्या	५	६२.००	१५	५	६२.००	१५	
७.२	प्याकेज प्रदर्शन (प्याज ८)	संख्या	८	०.३३	८	८	०.३३	८	
७.३	उन्नत बीउ कीट वितरण (प्याज, धनिया)	संख्या	६००	१.८५	४५	६००	१.८५	४५	
७.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	१	०.२१	५	१	०.२१	५	
७.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	२	०.००	०	२	०.००	०	
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			३.००	७३		३.००	७३	
८	आर्थिक विप्लेषण तथा बजार विकास आयोजना (जि.स्तर)	प्रति शत	१००			१००			

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
८.१	वार्षिक कार्यक्रम तथा तथ्यांक पुस्तिका प्रकाशन	पटक	१	१.६५	४०	१	१.६५	४०	
८.२	क्रप कटिड: मकै ८, फापर ४	संख्या	२२	०.०९	२.२	२२	०.०९	२.२	
८.३	विश्व खाद्य दिवस मनाउने	पटक	१	०.८४	२०.३	१	०.८४	२०.३	
८.४	जिल्ला कृषि विकास समितिको बैठक संचालन	पटक	३	१.४८	३६	३	१.४८	३६	
८.५	पाक्षिक मुल्य संकलन	पटक	२४	०.१०	२.४	२४	०.१०	२.४	
८.६	प्रगति प्रतिवेदन तयारी एवं वितरण	पटक	३	०.४९	१२	३	०.४९	१२	
८.७	वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी	पटक	१	०.२५	६	१	०.२५	६	
८.८	कृषि उपज बजार समिति गठन	पटक	२	०.०२	०.६	२	०.०२	०.६	
८.९	कृषि उपज बजार समितिलाई घुमि तालिम	पटक	२	०.४२	१०.२	२	०.४२	१०.२	
८.१०	मासिक प्राविधिक बैठक	पटक	१२	१.०७	२६	१२	१.०७	२६	
८.११	सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु बीच अन्तरक्रिया गोष्ठी	पटक	१	०.६२	१५	१	०.६२	१५	
८.१२	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			३			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			७.०२	१७०.७०		७.०२	१७०.७०	
९	कृषि प्रसार सेवा आयोजना (जिल्ला स्तर)	प्रति शत	१००			१००			
९.१	नतिजा प्रदर्शन: गहुँ १०, कोदो ६,	संख्या	१६	०.४६	११.२	१६	०.४६	११.२	
९.२	तरकारी प्याकेज प्रदर्शन	संख्या	१८	०.७४	१८	१८	०.७४	१८	
९.३	उन्नत बीउ कीट वितरण: (गहुँ ७००, मूसुरो ४०, मकै १००)	संख्या	८४०	२.४२	५८.८	८४०	२.४२	५८.८	
९.४	च्याउ किट वितरण (५०% अनुदान)	संख्या	५००	०.४१	१०	५००	०.४१	१०	
९.५	तरकारी कम्पोजिट वितरण	संख्या	२४८०	७.६५	१८६	२४८०	७.६५	१८६	
९.६	स्पीडकलर वितरण (५०प्र. अनुदानमा)	संख्या	१४०	१.४४	३५	१४०	१.४४	३५	
९.७	प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती प्रदर्शन	संख्या	१९	७.०४	१७१	१९	७.०४	१७१	
९.८	आकस्मिक वाली संरक्षण सेवा	पटक	२	०.५८	१४	२	०.५८	१४	

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	२०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			२०६९/७० को वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४	१५	
	माटो परिक्षण शिविर	पटक	१	०.०६	१.५	१	०.०६	१.५	
९.९	प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तर तालिम क्षेत्रीयस्तर: विविध	जवान	४			४			
९.१०	अगूवा कृषक तालिम क्षेत्र: संख्या	संख्या	३	१.१५	२८	३	०.७४	१८	
९.११	टोल फ्रि नं. जडान	संख्या	१	०.७८	१९	१	०.७८	१९	
९.१२	से.के.स्तरीय तालिम (विविध)	पटक	१९	१.१७	२८.५	१९	१.१७	२८.५	
९.१३	जिल्ला स्तरीय अगूवा कृषक तालिम	पटक	३	८.०२	१९५	३	८.०२	१९५	
९.१४	स्थलगत घुम्टि तालिम	पटक	२	०.४२	१०.२	२	०.४२	१०.२	
९.१५	बढी अन्न उत्पादन प्रतियोगिता (आलु र फलफुल)	पटक	२	०.४२	१०.२	२	०.४२	१०.२	
९.१६	पम्प्लेट, पोस्टर प्रकाशन (विविध)	पटक	१	०.४१	१०	१	०.४१	१०	
९.१७	कृषि डायरी र क्यालेण्डर खरीद/वितरण	संख्या	१५०	०.३३	८	१५०	०.३३	८	
९.१८	स्थानीय एफ.एम.वाट कृषि कार्यक्रम प्रसारण	प्र.	३	२.२६	५५	३	२.२६	५५	
९.१९	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	३	४.४९	१०९.२	३	४.४९	१०९.२	
९.२०	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरीक्षण	पटक	३			३			
	यस आयोजनाको जम्मा बजेट			४०.२७	९७८.६		३९.८६	९६८.६	
	जम्मा कार्यक्रम बजेट			९३.८३	२२८०		९३.४२	२२७०	
	क) र ख) को जम्मा बजेट			१००	२४३०		९९.५६	२४२०	
	भारित प्रगति प्रतिशत : ९९.५६								

बार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक प्रगति विवरण

१. आ.व. : ०६९/७०

बार्षिक बजेट रु.: ३९३

आयोजनाको नाम : बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रम

रु. हजारमा

क्र.सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	आ.व. ०६९/७० को बार्षिक लक्ष्य			प्रतिवेदन अवधि सम्म यस आ.व.को प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारित	बजेट	
१	२	३	४	५	६	२०	२१		२४
क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई							
(अ)	पुजिगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु :								
क)	पुजिगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा :								
(आ)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
१	रष्ट्रिक स्टोर निर्माण अनुदान तथा अनुगमन (१० मेटन)	संख्या	१	६४.८९	२५५	१	६४.८९	२५५	
२	घुम्ति तालिम	संख्या	४	६.११	२४	४	६.११	२४	
३	गुणस्तरीय बीउ आलु उत्पादन प्रदर्शन	संख्या	४	८.६५	३४	४	८.६५	३४	
४	कृषक तालिम (रा.आ.वि.का. को प्रशिक्षक समेत समावेश गर्ने गरि (३ दिने)	पटक	१	२०.३६	८०	१	२०.३६	८०	
ख)	चालू खर्च कार्यक्रमको जम्मा			१००	३९३		१००	३९३	
ग)	कार्यक्रम खर्च तर्फको जम्मा (क ख)			१००	३९३		१००	३९३	

खाद्य संकट सम्बोधन कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरू

आ.व. ०६९/०७० को वार्षिक प्रगति विवरण

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	इकाई	०६९/७० को वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट
१	२	३	४	५	६			
(अ)	पुजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू:	इकाई						
१.	साना सिंचाई तथा निर्माण तथा मर्मत सम्भार	संख्या	४	२७.४०	४००	४	२७.४०	४००
क)	पुजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:		४	२७.४०	४००	४	२७.४०	४००
आ)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू							
१	५० प्रतिशत अनुदानमा उन्नत तथा श्रोत वीड वितरण (मकै, धान, गहुँ, आलू)	मे.ट.	१०	३६.४४	५३२	१०	३६.४४	५३२
२	उन्नत वीड डुवानी सहयोग (से.के. सम्म)	मे.ट.	५	१२.३३	१८०	५	१२.३३	१८०
३	कार्यक्रम अनुगमन (साना सिंचाई, मल वीड डुवानी तथा सामुदायिक वीड उत्पादन कार्यक्रम)	पटक	३	३.१५	४६	३	३.१५	४६
४	भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	३०	९.२५	१३५	३०	९.२५	१३५
५	कम्पोस्ट मल/हरियो मल/शुष्म तत्व प्रदर्शन/वायो ग्यास स्लरी प्र. कार्यक्रम	संख्या	३०	४.११	६०	३०	४.११	६०
६	सेवा केन्द्र स्तरीय दिगो भु व्यवस्थापन तालिम	संख्या	५	०.६८	१०	५	०.६८	१०
७	एकिकृत खाद्य तात्व व्यवस्थापन कृषक पाठशाला संचालन (२ बाली)	संख्या	१	२.२६	३३	१	२.२६	३३
८	साना सिंचाई कार्यक्रम			०.००			०.००	
८.१	कृषक समूहबाट सिंचाई आयोजनाको माग तथा निवेदन संकलन	पटक	१	१.७८	२६	१	१.७८	२६
८.२	सिंचाई आयोजनाको स्वीकृती	पटक	१	०.२७	४	१	०.२७	४
८.३	साना सिंचाई आयोजना तथा कृषि सामाग्री आपूर्तिको अनुगमन निरीक्षण	पटक	२	२.३३	३४	२	२.३३	३४
ख)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूको जम्मा		८४	७२.६	१०६०	८४	७२.६	१०६०
ग)	कार्यक्रम खर्चतर्फको जम्मा (क+ख)			१००	१४६०		१००	१४६०
घ)	बाँकी चालू कार्यालय संचालन खर्च				३४			३४
	जम्मा				१४९४			१४९४

समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरू CMIASP

आ.व. ०६९/०७० को वार्षिक प्रगति विवरण

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरू	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४		१५
१	सिंचित कृषि विकास कार्यक्रम								
१.१	स्थलगत तालिम	संख्या	२	२.७	१५.०	२	२.७	१५.०	
१.२	मकै बिज बृद्धि कार्यक्रम २ हे.	हे	२	०.९	५.०	२	०.९	५.०	
१.३	तरकारी प्याकेज प्रदर्शन	संख्या	१०	१.८	१०.०	१०	१.८	१०.०	
१.४	तरकारी किट वितरण	संख्या	३४०	४.७	२५.५	३४०	४.७	२५.५	
१.५	स्थानिय हाते कर्नसेलर प्रदर्शन वितरण	संख्या	५००	१५.५	८५.०	५००	१५.५	८५.०	
	उन्नत कर्नसेलर प्रदर्शन वितरण	संख्या	१००	१८.२	१००.०	१००	१८.२	१००.०	
	धान चुटने थ्रेसर प्रदर्शन वितरण	संख्या	२०	३६.२	२००.०	२०	३६.२	२००.०	
	धूमि तालिम	पटक	२	१.९	१०.२	२	१.९	१०.२	
	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	३	९.०	४९.५	३	९.०	४९.५	
१.६	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरिक्षण	पटक	३			३			
	जम्मा कार्यक्रम बजेट			९१.३०	५००.२		९०.९०	५००.२	
२	जिवीकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम								
२.१	तरकारी खेती से.के.तालिम	पटक	४	१.१	६.०	४	१.१	६.०	
२.२	तरकारी किट वितरण	संख्या	२७८	३.८	२०.९	२७८	३.८	२०.९	
२.३	च्याउ किट प्रदर्शन (प्लाष्टिक र च्याफ कटर सहित)	संख्या	१०	२.७	१५.०	१०	२.७	१५.०	
२.४	कार्यक्रम सामग्री ढुवानी	पटक	२	१.१	६.०	२	१.१	६.०	
२.५	कार्यक्रम अनुगमन तथा निरिक्षण	पटक	२			२			
	जम्मा कार्यक्रम बजेट			८.७३	४७.८०		८.७३	४७.८०	
	जम्मा कार्यक्रम बजेट (१+२)			१००	५४८		१००	५४८	

सहकारी खेती, साना सिंचाई तथा मल बीउ ढुवानी कार्यक्रम

आ.व. ०६९/७० को वार्षिक प्रगति विवरण

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			विवरण
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
१	२	३	४	५	६	१३	१४		१५
(अ) पुाजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु :									
१	सहकारीमा आधारित साना सिंचाई स्किम संचालन	संख्या	१	७.४८	२७०	१	७.४८	२७०	
२	साना सिंचाई निर्माण तथा सम्भार	संख्या	७	१३.९	७००	१२	१३.९	५००	
(क)	पूँजिगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा		८	२५.३	९७०	१३	२५.३	९७०	
(आ) चालु खर्च अन्तरगतका कार्यक्रमहरु									
३.	सहकारी खेती स्किम संचालन गरी जिल्लागत प्रोफायल तयार गर्ने								
४.	सहकारी खेती साना सिंचाई कार्यक्रम								
४.१	कृषि सहकारी संस्थालाई निवेदनको लागी सूचना प्रवाह गर्ने	पटक	१	०.१९	७	१	०.१९	७	
४.२	निवेदन संकलन स्किम छनौट र स्वीकृत	पटक	१	०.१४	५	१	०.१४	५	
४.३	कृषिक समुहलाई निवेदनको लागी सूचना प्रवाह गर्ने	पटक	१	०.१९	७	१	०.१९	७	
४.४	निवेदन संकलन आयोजना छनौट र स्वीकृत		१	०.३९	१४	१	०.३९	१४	
५	रसायनिक मल बीउ ढुवानी अनुदान	मे.ट.							
५.१	रसायनिक मल ढुवानी अनुदान	मे.ट.	१३४	७४.९	२७०४	१५१	७४.९	२७०४	
५.२	उन्नत विउ ढुवानी	मे.ट.	२	१.९७	७१	२	१.९७	७१	
६	सहकारी खेती स्किम, सहकारी सिंचाई, साना सिंचाई तथा मल बीउ ढुवानी कार्यक्रमको अनुगमन निरिक्षण	पटक	१२	०.९१	३३	१२	०.९१	३३	
ख)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुको जम्मा			७९.३	३०४१		७९.३	२८४१	
ग)	कार्यक्र खर्चतर्फको जम्मा (क+ख)			१००	३८११		१००	३८११	
घ)	बाँकी चालू कार्यालय संचालन खर्च				२४			२४	
	जम्मा				३८३५			३८३५	

उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना (हिमाली) कार्यक्रम

आ.व. ०६९/७० को वार्षिक प्रगति विवरण

क्र. सं.	आयोजनाको प्रमुख कार्यहरु	इकाई	०६९/७० आ.व.को			प्रतिवेदन अवधि सम्म यस आ.व.को प्रगति			कैफियत
			वार्षिक लक्ष्य						
			परिमाण 1	भार	बजेट	परिमाण	भारित	बजेट	
१	२	३	९	१०	११	२७	२८		२९
आ)	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
१	मुल्य श्रृंखला विकास								
१.१	Climate Change Adaptation and Value Chain Training								
१.२	Forage/ NTFP/ Fruit Orchard Management Demonstration (घांस बाली प्रदर्शन १, फलफुल बर्गचा व्यवस्थापन प्रदर्शन १, जडिबूटी खेती प्रदर्शन १)	संख्या	३	२.७२	४०	३	२.७२	४०	
१.३	गाउँ ईलाकामा नर्सरी स्थापना (घांस बाली २, फलफुल २, जडिबूटी २)	पटक	६	३.२६	४८	६	३.२६	४८	
१.४	कृषि व्यवसायमा संलग्न कृषक व्यवसायीलाई तालिम (कृषि बाली व्यावसाय ३ पटक, पशुपालन व्यावसाय ३ पटक, वनजन्य व्यवसाय ३ पटक)	संख्या	९	३६.६८	५४०	९	३६.६८	५४०	
२	Project Management								
२.१	गाउँस्तरीय कार्य सञ्चालन गोष्ठी	पटक	८	१०.८७	१६०	८	१०.८७	१६०	
२.२	जिल्लास्तर बाट कार्यक्रम संचालन, अनुगमन तथा भ्रमण	पटक	२०	३७.७०	५५५	२०	३७.७०	५५५	
२.३	प्राविधि समिति बैठक	पटक	३	२.६५	३९	३	२.६५	३९	
२.४	स्थलगत परियोजना मुल्यांकन	पटक	लमसम	६.११	९०	०	०.००	०	
	चालू खर्च अन्तरगतका कार्यक्रमको जम्मा			१००	१४७२		९३.८९	१३८२	

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

आ.ब. २०६५/७० को वित्तीय विवरण

तेश्रो चौमासिक तथा वार्षिक

१. अर्थिक विवरण : रकम रु. हजारमा

क्र. सं.	आयोजनाको नाम	वार्षिक विनियोजन	निकासा	खर्च रु.	तेश्रो चौ. विनियोजित बजेट	तेश्रो चौमासिक कार्यक्रम बजेट	जम्मा निकासा	जम्मा खर्च	कैफियत
१	कृषि प्रसार कार्यक्रम :	९३००.०	९०७२.००	९०७२.००	२५९६.००	४८५.००	२५९९.००	२५९९.००	
	चालू (३१२८०२३)								
२	सहकारी खेती साना सिचाई तथा मल बीउ ढुवानी कार्यक्रम :	३८३५	३८३५	३८३५	१५०६	१४९८	१५०६	१५०६	
	चालू (३१२९२०३)	२८६५.०	२८६५.०	२८६५.०	१३०६.०	१३०६.०	१३०६.०	१३०६.०	
	पूँजीगत (३१२९२०४)	९७०.०	९७०.०	९७०.०	२००.०	२००.०	२००.०	२००.०	
३	समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना: (३१२९९७३)	८०६.०	८०६.०	८०६.०	४८५.८	४८५.८	४८५.८	४८५.८	
४	खाद्य संकट :	१४९४.०							
	चालू (३१२९४९३)	१०९४.०	१०९४.०	१०९४.०	१०२.०	१०२.०	१०२.०	१०२.०	
	पूँजीगत (३१२९४९४)	४००.०	४००.०	४००.०	२००.०	२००.०	२००.०	२००.०	
५	सुपथ मुल्य सहकारी पसल :								
६	अर्थ बजेट								
८	उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन सूधार आयोजना (हिमाली)	१४७२.०	१३२२.०	१३२२.०	६१०.०	६१०.०	६४१.०	६४१.०	

वीउ आलु आत्मनिर्भर कार्यक्रम

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकासा र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२९०८-३/४

रकम रु. हजारमा

सि. नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुँजीगत			चालु			कुल		वित्तिय प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकासा	खर्च	बजेट	निकासा	खर्च	निकासा	खर्च		
१	वार्षिक	३९३	३९३				३९३	३९३	३९३	३९३	३९३	१००	
२	तेश्रो	८०	८०				८०	८०	८०	८०	३८३	१००	

समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना कार्यक्रम

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकास र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२११७-३/४

रकम रु. हजारमा

सिं. नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुजिगत			चालु			कुल		वित्तिय प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकास	खर्च	बजेट	निकास	खर्च	निकास	खर्च		
१	वार्षिक	८०६	५४८				८०६	७६५.७९७	७६५.७९७	७६५.७९७	७६५.७९७	१००	
२	तेश्रो	६८७	४८६				६८७	६८७	६८७	६८७	६८७	१००	

सहकारी खेती साना सिंचई तथा मल वीउ ढुवानी कार्यक्रम

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकास र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२१२०-३/४

रकम रु. हजारमा

सिं. नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुजिगत			चालु			कुल		वित्तिय प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकास	खर्च	बजेट	निकास	खर्च	निकास	खर्च		
१	वार्षिक	३८३५	३८११	९७०	९७०	९७०	२८६५	२८६५	२८६५	३८३५	३८३५	१००	
२	तेश्रो	१५०६	१४९८	२००	२००	२००	१३०६	१३०६	१३०६	१५०६	१५०६	१००	

खाद्यसंकट सम्बोधन कार्यक्रम

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकास र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२१४१-३/४

रकम रु. हजारमा

सिं. नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुजिगत			चालु			कुल		वित्ति य प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकास	खर्च	बजेट	निकास	खर्च	निकास	खर्च		
१	वार्षिक	१४९४	१४६०	४००	४००	४००	१०९४	१०९४	१०९४	१४९४	१४९४	१००	
२	तेश्रो	३०८	१०२	२००	२००	२००	१०२	१०२	१०२	३०८	३०८	१००	

कर्णाली अञ्चल कृषि विकास आयोजना

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकास र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२८०१-३/४

रकम रु. हजारमा

सि.नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुजिगत			चालु			कुल		वित्तिय प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकास	खर्च	बजेट	निकास	खर्च	निकास	खर्च		
१	वार्षिक	३००	३००				३००						
२	तेश्रो			निकास र खर्च दुवै नभएको ।									

कृषि प्रसार कार्यक्रम

वार्षिक तथा तेश्रो चौमासिक बजेट निकास र खर्चको विवरण

आ.ब.०६९/७०

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु

बजेट शिर्षक नं.३१२८०२-३/४

रकम रु. हजारमा

सि.नं.	प्रगती	विनियोजित बजेट	कार्यक्रम बजेट	पुजिगत			चालु			कुल		वित्तिय प्रगती %	कैफियत
				बजेट	निकास	खर्च	बजेट	निकास	खर्च	निकास	खर्च		
१	वार्षिक	९३००	२२८०	१५०	१५०	१५०	९१५०	८९२२	८९२२	९०७२	९०७२	९७.५५	
२	तेश्रो	२५९६	४८५				२५९६	२५९९	२५९९	२५९९	२५९९	१००	

२) बेरुजु विवरण : आषाढ मसान्तसम्मको

क्र.स.	जिल्ला	जम्मा बेरुजु	सम्परीक्षण भएको	सम्परीक्षणका लागि पेश भएको	सम्परीक्षणको कारवाही हुन बाकी	असुल उपर गर्नु पर्ने	फछ्यौट प्रतिशत	कैफियत
१		१२०३६२९	५६२५७	११४७३७२				

घ) राजश्व विवरण :

क्र.स.	विवरण	जम्मा रकम रु.	कैफियत
१	२०७० आषाढ मसान्त सम्म (बोलपत्र तथा साना सिंचाई फारम निवेदन बिक्रीबापत)	१७०००.०	
२	बेरुजु दाखिला	४६७०.००	

३.८ लक्षित कृषक सहभागितात्मक कार्यक्रम

कृषि विकासको मुख्य पात्र भनेको कृषक समुदाय नै हो । यसमा पनि साना तथा पिछडिएका वर्ग एवं महिलाहरुको उल्लेख्य सहभागिता रहेको छ । आफ्नै जग्गा, अधिया, कृषि ज्यामी अथवा मोहि वा जोताहा जुनसुकै अवस्थाको व्यक्ति वा समुह भएपनि मूलतः उसको जीवन निर्वाह कृषिमै आश्रित रहने हुनाले यी वर्गलाई उन्नत र आयमूलक कृषि पद्धतिमा समावेश गर्ने नीति अनुरूप विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याईएका छन् । जवसम्म यो वर्गको आर्थिक उन्नती गर्न सकिदैन, त्यस बेला सम्म मुलुकको आर्थिक सुदृढिकरण समेत सम्भव नहुने हुँदा यहि समुदायका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु परिलक्षित गरिएका छन् । जसको विवरण निम्न छ ।

आ.व. ०६५/०७० को एकमुष्ट वार्षिक भौतिक प्रगति तथा कार्यक्रममा महिला, दलित र जनजातीको सहभागिता

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय बाट गठन गरिएका कृषक समूहहरूको अध्यावधिक विवरण

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बू

कार्यक्रम : कृषि प्रसार आ.व. २०६५/७०

क्र. सं.	समुहको विवरण	समुहको किसिम						जम्मा समूह संख्या	जम्मा सदस्य संख्या				सहभागी प्रतिशत		हितकोष रकम रु. (हजारमा)			
		महिला		पुरुष		मिश्रित			जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा	
		समूह संख्या	समूह संख्या	समूह संख्या	समूह संख्या	सदस्य संख्या												
						महिला	पुरुष											
																		सदस्य संख्या
१	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
	तरकारी खेती (मौसमी)	३९	६९०	३४	५९५	७६	५५३	७२२	१४९	१२४३	१३१७	२५६०	४८.६	५१.४	१८६	११२	३१६	६१४
	फलफुल खेती	१७	२९९	२०	३४०	२४	१८५	२९०	६१	४८४	६३०	१११४	४३.४	५६.६	९१	७४	१३२	२२७
	अन्नवाली	१९	३२३	२०	३२२	२२	१५२	२२४	६१	४७५	५४६	१०२१	४६.५	५३.५	८६	७६	१२४	२८६
	नगदेवाली	४	६८	५	८५	१३	८४	१२५	२२	१५२	२१०	३६२	४२.०	५८.०	२२	२६	८७	१३५
११	वेमौसमी तरकारी																	
	मौरीपालन					२	१५	२०	२	१५	२०	३५	४२.९	५७.१			१०	१०
	च्याउ खेती	०	०	०	०	०	०	०		०	०	०			०	०	०	०
	विजवृद्धि :									०	०	०						०
	अन्य (खुलाउने)	१६	२७२	२०	३४५	८४	६३३	७९३	१२०	९०५	११३८	२०४३	४४.३	५५.७	८८	८२	२७९	४४९
	जम्मा	९५	१६५२	९९	१६८७	२२१	१६२२	२१७४	४१५	३२७४	३८६१	७९३५	४५.९	५४.१	४७३	३७०	९४८	१७९१

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बु
आ.व. ०६९/०७०

वार्षिक कार्यक्रमहरूमा लैङ्गिक सहभागिता प्रगती विवरण

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाई	सहभागिता		
			पुरुष	महिला	जम्मा
१	प्रदर्शन	जना	१००	१०६	२०६
२	मिनिकीट वितरण	जना	४२८०	३४००	७६८०
३	कृषक तालिम (जिल्ला+से.के. स्तर)	जना	१०००	८००	१८००
४	कृषक तालिम क्षेत्रीय स्तर)	जना	३	०	३
५	कृषक पाठशाला	जना	१४	१३	२७
६	फलफूल विरुवा वितरण	जना	३०००	५०००	८०००
७	नर्सरी स्थापना	जना	१	०	१
८	क्रप कटिङ्ग	जना	२२	०	२२
९	च्याउको विउ वितरण	जना	२००	३००	५००
१४	विजवृद्धि कार्यक्रम	जना	६	२	८
१५	गोष्ठी कार्यक्रम	जना	१५	१०	२५
१६	पोष्टर पम्पलेट वितरण	जना	१५०	१००	२५०
१७	आकस्मिक सेवा	जना	५	०	५
१९	कृषि औजार/उपकरण वितरण	जना	१३५	१००	२३५
२१	भकारो सूधार कार्यक्रम	जना	७	१३	२०
	कूल जम्मा	जना	८९३८	९८४४	१८७८२

३.५ साना सिचाई कार्यक्रमहरू

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट संचालन गरिने साना सिचाई कार्यक्रम आ.व.०५७/५८ देखि शुरु भएको हो । कृषि विकासका लागि प्रमुख पूर्वाधारको रूपमा रहेको सिचाई कार्यक्रमलाई जनसहभागिमूलक, संभाव्य तथा टिकाउ हुने गरि कार्यान्वयन गर्न गराउन साना सिचाईको अवधारणा आएको हो । यस जिल्लामा पनि कृषक समुहले सिचाईको लागि माग गरि प्राप्त योजनाहरूलाई सहभागितात्मक किसिमले कार्यान्वयनमा ल्याएका छन् । साना सिचाई कार्यक्रमको कार्यान्वयनले कृषि विकासको क्षेत्रमा ठूलो योगदान पुऱ्याएको तथ्यलाई नकार्न सकिदैन । खाद्यान्न उत्पादन, वेमौसमी तथा मौसमी तरकारी उत्पादन, अलैंची, फलफुल आदिको उत्पादकत्वमा यो कार्यक्रमले प्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याएको छ । आ.व.०६८/६९ मा साना सिचाईका कार्यक्रमहरू निम्नानुसार सम्पन्न भएको छ ।

**सहकारी खेती, साना सिंचाई, रासायनिक मल, बीउ ढुवानी कार्यक्रम अन्तर्गत
(आ.ब. २०६५/७०)**

रासायनिक मल ढुवानी कार्यक्रम

ढुवानी दररेट : १७

ढुवानी स्थान : लाहान, विरगञ्ज र विराटनगर देखी सल्लेरी सम्म

क्र.सं.	रासायनिक मलको नाम	जिल्लामा आपूर्ति तथा विक्री	कैफियत
१	युरीया	९५	
२	डि.ए.पी.	४०	
३	पोटास	१	
४	भर्मिकम्पोष्ट	५	
५	क्वान्थान जैविक मल	१०	

साना सिंचाईमा भएको उपलब्धी - आ.व. २०६५।७०

१) खाद्य संकट कार्यक्रम

साना सिंचाई कार्यक्रम लक्ष : ४ ओटा , प्रगति : ७

साना सिंचाई तथा सहकारी खेती कार्यक्रम लक्ष : ८ र प्रगति : १३

जम्मा बजेट : रु. १३७०,०००

जम्मा सिंचाई सम्पन्न : २०

लाभावन्नित घरधुरी : ३३०

सिंचित क्षेत्रफलमा बृद्धि : ३७६ रोपनी (१८.८ हे.)

३.१० आर्थिक वर्ष ०६५/७० को वार्षिक आधारभूत तथ्यांक विवरण

वार्षिक आधारभूत तथ्यांक फारम (सम्पूर्ण कार्यक्रमको लागि)

सेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र देखी विभाग सम्मले भर्ने

विकास क्षेत्र : पूर्वाञ्चल

आर्थिक वर्ष : ०६९/७०

जिल्लाको नाम : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, सोलुखुम्बू

क्र.सं.	सुचक	ईकाइ	यस वर्ष	गत वर्ष	घटी (-) बढी (+) %	उत्पादन (मे.ट.मा)	उत्पादकत्व (मे.ट.मा)	कारणहरु
१	कूल कृषक परिवार	सं	२२०२५.०	२२०००.०	०.११			
२	खेती गरिएको जमिन	हे.	४०६३१	४०६३१	०.००			
२.१	खेत	हे.	२७५४	२७५४	०.००			
२.२	पाखो बारी	हे.	३७८७७	३७८७७	०.००			

क्र.सं.	सुचक	ईकाइ	यस वर्ष	गत वर्ष	घटी (-) बढी (+) %	उत्पादन (मे.ट.मा)	उत्पादकत्व (मे.ट.मा)	कारणहरू
३	सिंचित क्षेत्र (मौसमी)	हे.	३५५८७	३५५८६	०.००			
४	सिंचित (वर्ष भरि)	हे.	५०६२.७	५०५९.०	०.०७			
५	खाद्यान्न तथा नगदेवालीले ढाकेको क्षेत्र							
५.२	खाद्यान्न वाली	हे.						
५.२.१	धान	हे.	१६२०	१५३०	५.५६	३५६४	२.२	
५.२.२	मकै	हे.	१२९५५	१२९५५	०.००	३२६४७	२.५२	
५.२.३	गहुँ	हे.	३५१०	३५१०	०.००	६६६९	१.९	
५.२.४	कोदो	हे.	२११०	२१००	०.४७	२७०१	१.२८	
५.२.५	जौ	हे.	२००	२००	०.००	२००	१.	
५.२.६	फापर	हे.	३२०	३२०	०.००	१२८	०.४	
५.२.७	उवा	हे.	२४०.५	२४०	०.२१	२८८.६	१.२	
६	सिंचित क्षेत्रमा उत्पादकत्व	मे.ट.						
६.१	धान	मे.ट.	३.२	३.४	-६.२५			
६.२	गहुँ	मे.ट.	१.९	१.९	०.००			
६.३	मकै	मे.ट.	२.५	२.५	०.४०			
६.४	तेलहन	मे.ट.	०.६०	०.६०	०.००			
६.५	दलहन	मे.ट.	०.७३	०.७३	०.००			
७	असिंचित क्षेत्रमा उत्पादकत्व	मे.ट.						
७.१	धान	मे.ट.	२.२०	२.००	९.०९			
७.२	मकै	मे.ट.	२.५२	२.५१	०.४०			
७.३	गहुँ	मे.ट.	१.९०	१.९०	०.००			
७.४	कोदो	मे.ट.	१.२८	१.२८	०.००			
७.५	दलहन	मे.ट.	०.७१	०.७०	१.४१			
७.६	तेलहन	मे.ट.	०.६	०.६०	०			
८	नगदेवाली	हे.						
८.१	तेलहन	हे.	१७७.५०	१७७.५				
८.२	दलहन	हे.	६०४.५०	६०५				
८.३	चिया	हे.	५.३	५				
८.४	कफि	हे.	१.८	१.८	०.००			
९	मल विक्री वितरण							
९.१	यूरिया	मे.ट.	१०२.०	१७०.०००				
९.२	डि.ए.पी.	मे.ट.	१५०.०	३०.०००				
९.३	पोटास	मे.ट.	१.०	०.०				
९.४	जैविक मल	मे.ट.	१०.०	८.०				

क्र.सं.	सुचक	ईकाइ	यस वर्ष	गत वर्ष	घटी (-) बढी (+) %	उत्पादन (मे.ट.मा)	उत्पादकत्व (मे.ट.मा)	कारणहरू
१०	विषादीको प्रयोग							
१०.१	धूलो तथा ग्रेनूयल	मे.ट.	०.३	०.३	०.००			
१०.२	भोल	लि.	१०	८	२०.००			
११	उन्नत मौरी घर	सं						
११.१	मह उत्पादन	मे.ट.						
१२	बीज वृद्धि कार्यक्रम	हे.						
१२.१	मकै	हे.						
१२.१.१	क्षेत्रफल	हे.	२	२				
१२.१.२	कृषक	सं	६	६				
१२.२	धान							
१२.२.१	क्षेत्रफल	हे.						
१२.२.२	कृषक	सं						
१२.३	गहुँ							
१२.३.१	क्षेत्रफल	हे.	६	३				
१२.३.२	कृषक	सं	६	६				
१३	बीउको विक्री वितरण परिमाण	मे.ट.						
१३.१	संस्थागत श्रोत	मे.ट.	३	२.५	१६.६७			
१३.१	निजी स्तर	मे.ट.	१.५	१.०	३३.३३			
१४	वागवानी विकास तर्फ							
१४.१	फलफुलले ढाकेको क्षेत्रफल	हे.	४६४	४३४				
१४.२	फलफुल	हे.						
१४.३	पतभर	हे.	४६४	४३४				
१४.४	सदावहार	हे.						
१४.५	सून्तला जात	हे.	४६४	४३४				
१४.६	आंप	हे.						
१५	उत्पादनशील फलफुलले ढाकेको क्षेत्र	हे.	३८९	३८७				
१५.१	पतभर	हे.	३८९	३८७				
१५.२	सदावहार	हे.						
१५.३	सून्तला जात	हे.	३८९	३८७				
१५.४	आंप	हे.						
१६	तरकारी	हे.						
१६.१	व्यावसायिक तरकारी खेतीले ओगटेको क्षेत्रफल	हे.						

क्र.सं.	सुचक	ईकाइ	यस वर्ष	गत वर्ष	घटी (-) बढी (+) %	उत्पादन (मे.ट.मा)	उत्पादकत्व (मे.ट.मा)	कारणाहर
१६.१.१	हिउदे	हे.	१४१	१४०	०.७१			
१६.१.२	वर्षे	हे.	२३४	२३२	०.८५			
१६.१.३	वेमौषमी	हे.	३२	३२	०.००			
	आलू हिउदे	हे.	१२६	१२५				
१६.१.४	आलू वर्षे	हे.	१००१९	१००१८	०.०१			
१७	मसलावाली	हे.	११७	८४	२८.२१			
१७.१	नर्सरी विवरण (निजी स्तरमा)	सं						
१७.२	अलैची नर्सरी	सं	२	१				
१८	कृषि ऋण							
१८.१	लगानी (रु. हजारमा)	रु.ह.	७००	५१०	२७.१४			
१८.२	ऋण लिने कृषक संख्या	सं	२५	२२	१२.००			
१९	समुहको हितकोष रकम रु. हजारमा		१७९१	१७४५				
२०	कृषक तालिम कार्यक्रम	सं	१८००	१६००	११.११			
२०.१	महिला कृषक		८००	७००	१२.५०			
२०.१.१	क्षेत्रिय स्तर	सं						
२०.१.२	जिल्ला स्तर	सं(जवान)	७५	७५	०.००			
२०.१.३	सेवा केन्द्र स्तर	सं(जवान)	१७२५	१५२५	११.५९			
२०.२	पुरुष कृषक		१०००	७००				
२०.२.१	क्षेत्रीय स्तर	सं	३	४				
२०.२.२	जिल्ला स्तर		३	३	०.००			
२०.२.३	सेवा केन्द्र स्तर	सं	६९	७५	-८.७०			
२१	खाद्यान्न आपूर्ति स्थिति (कृषिबाट)	सं						
२१.१	वर्षभरि खान पुग्ने परिवार	सं	१८७८५	१८६००				
२१.२	वर्षभरि खान नपुग्ने परिवार		५०००	५०६२				
२२	कृषि औजार	सं						
२२.१	स्प्रेयर/ डस्टर, सिकेचर, करौती, स्पीडकलर		२३५	२४०	-२.१३			
२२.२	थ्रेसर/मिनीटिलर		०					
२२.३	मेटलबीन,							

३.११ तुलनात्मक उत्पादन मापन

कृषि विकास कार्यालयबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरुको मूल्याङ्कन तथा सर्वेक्षण गरि प्रगतिको यकिन तथ्याङ्क विश्लेषण गर्ने कार्य हाल सम्म यो जिल्लामा हुन नसकेको भएतापनि विगत वर्षको उत्पादन तथा उत्पादकत्वलाई तुलनात्मक अध्ययन गरि उत्पादन स्थितिको आँकलन गरिएको छ । यो आँकलनबाट मोटामोटी रूपमा बालीनालिको उत्पादन स्थितिको लेखाजोखा हुने र सोहि आधारमा खाद्यान्नको वासलात तयार गर्ने गरिन्छ । उत्पादनमा आएको वृद्धि वा ह्रासको मूल्याङ्कनबाट आगामी वर्षको कार्य योजना तयार गर्न समेत मद्दत मिल्न जान्छ ।

आ.व. ०६५/७० को बालीनालीको क्षेत्रफल, उत्पादन एवं उत्पादकत्व विवरण

आ.व. ०६९/७० (वार्षिक)

सि.नं.	बालीको नाम	०६८/६९			०६९/७०			कैफियत
		क्षेत्रफल हेक्टरमा	उत्पादन मे.ट. मा	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)	क्षेत्रफल हेक्टरमा	उत्पादन मे.ट. मा	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)	
१	खाद्यान्न बाली							
१.१	धान	१५३०	३३६६	२.२	१६२०			
१.२	गहुँ	३५१०	६६६९	१.९	३५१०	६६६९	१.९	
१.४	मकै	१२९५५	३२५१७	२.५१	१२९५५	३२६४७	२.५२	
१.५	कोदो	२१००	२६८८	१.२८	२११०	२७००.८	१.२८	
१.३	उवा	२४०	२८८	१.२	२४०.५	२८८.६	१.२	
१.६	फापर	३२०	१९२	०.६	३२०	१९५.२	०.६१	
१.७	जौ	२००	२००	१	२००	२२०	१.१	
२	तरकारी बाली							
२.१	हिउदे तरकारी	१४०	२०७२	१४.८	१४१	२०८६.८	१४.८	
२.२	वर्ष तरकारी	२३२	३७७०	१६.२५	२३४	३८०२.५	१६.२५	
२.३	बेमौषमी तरकारी	३२	४१६	१३	३२	४४८	१४	
२.४	खुर्सानी	१३			१३.७			
	अकबरे खुर्सानी	२.५	१०	४	२.७	१३.५	५	
	हरियो खुर्सानी	१०.५	७३.५	७	११	१०४.५	९.५	
३	नगदे बाली							
३.१	अदुवा	७४	३७०	५	७४	३७७.४	५.१	
३.२	खुर्सानी सुकेको	१६.५	३३	२	१६.५	३७.९५	२.३	
३.३	प्याज	३	६०	२०	१५	३००	२०	
३.४	लसुन	७	४२	६	२८	१६८	६	सिन्दुरे रोगको कारणले
३.५	चिया	५	१.२५	०.२५	५.३	१.५९	०.३	
३.६	कफी	१.८			१.८			

सि.नं.	वालीको नाम	०६८/६९			०६९/७०			कैफियत
		क्षेत्रफल हेक्टरमा	उत्पादन मे.ट. मा	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)	क्षेत्रफल हेक्टरमा	उत्पादन मे.ट. मा	उत्पादकत्व (मे.ट./हे.)	
	उत्पादनशील क्षेत्र	०.७	०.४९	०.७	०.८	०.५६	०.७	
३.८	अलैंची क्षेत्र	११०			११२			
	अलैंची उत्पादन	५२	३१.७२	०.६१	५४	३२.९४	०.६१	
४	फलफूल वाली							
४.१	हिउदे फलफूल	४३४			४३४			
४.१.१	उत्पादनशील क्षेत्र	३८७	१७४१.५	४.५	३८९	१७५०.५	४.५	
४.२	वर्षे फलफूल	२४३			२४३			
४.२.१	उत्पादनशील क्षेत्र	२१४	१६९०.६	७.९	२१६	१७०६.४	७.९	
५	आलु वाली							
५.१	आलु हिउदे	१२५	१४५०	११.६	१२६	१४७४.२	११.७	
५.२	आलु वर्षे	१००१८	१५२२७४	१५.२	१००१९	१५२२८९	१५.२	बुझ २००
६	दलहन							
६.१	मास	१५	१०.९५	०.७३	१४	१०.२२	०.७३	
६.२	भटमास	३०२	२८९.९२	०.९६	३०१	२८८.९६	०.९६	
६.३	केराउ	९	९	१	९.५	९.५	१	
६.४	अन्य (मस्याङ्ग, गहत)	२७९	१८९.७२	०.६८	२८०	१९०.४	०.६८	
७	तेलहन							
७.१	तोरी	१६५	९९	०.६	१६५	९९	०.६	
७.२	सस्युं	१०	६.५	०.६५	१०	६.५	०.६५	
७.३	अन्य (भुसे तिल/फिलिङ्गे)	२.५	२.२५	०.९	२.५	२.२५	०.९	

जिल्लामा लगाईएका विभिन्न वालीहरूको क्षेत्रफल तथा उत्पादन विवरण

आ.व.०६८/०६९

आ.व.०६९/०७०

(क) खाद्यान्न वाली

क्र.स.	वालीको नाम	क्षेत्रफल	उत्पादन मे.ट.	उत्पादकत्व	क्र.स.	वालीको नाम	क्षेत्रफल	उत्पादन मे.ट.	उत्पादकत्व
१	धान	१५३०	३३४१.३	२.२	१	धान	१५२३	३३५०.६	२.२
२	गहुँ	३७५०	७२१५.९	१.९	२	गहुँ	३७५०	७२१५.९	१.९
३	मकै	१३०८०	३२३६९	२.५	३	मकै	१३०८०	३२३६९	२.५
४	कोदो	२१००	२६७९.८	१.३	४	कोदो	२१००	२३१०	१.१
५	आलु हिउँदे	१२३	१४२६.८	११.६	५	आलु हिउँदे	१२३	१४२६.८	११.६
६	आलु वर्षे	१००१८	१५१७७२.७	१५.२	६	आलु वर्षे	१००१८	१३६२४४.८	१३.६
(ख) हिउँदे तरकारी					(ख) हिउँदे तरकारी				
१	काउली	३९.	६३९.६	१६.४	१	काउली	४०	६५६	१६.४

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भ्रमक २०६९/७०

- ६९ -

२	बन्दा	४५.५	९१०	२०	२	बन्दा	४६	९२०	२०
३	केराउ कोशा हरियो	८.२	५१.१	६	३	केराउ कोशा हरियो	८.५	५३.५५	६.३
४	मुला	२३.२	५०६.९	२१.८५	४	मुला	२३	५०२.५५	२१.८५
५	गोल भेडा	५.५	८९.७	१६.३	५	गोल भेडा	६	९७.८	१६.३
६	रायो	२९	४३५	१५	६	रायो	२९	४३५	१५
७	गाजर	८	७२	९	७	गाजर	८.२	७३.८	९
८	सलगम	२	२०	१०	८	सलगम	५	५	१०
९	भेडे खुर्सानी	०			९	भेडे खुर्सानी	०		
१०	मकै सिमी	७	४९	७	१०	मकै सिमी	७	४९	७
११	ध्यूसिमी	४	२२	५.५	११	ध्यूसिमी	४.५	२४.७५	५.५
१२	भागैसिमी	४	१८	४.५	१२	भागैसिमी	३.५	१५.७५	४.५
१३	टाटेसिमी	२.५	१३.८	५.५	१३	टाटेसिमी	२.५	१३.८	५.५
१४	बकूला	०			१४	बकूला	०		
१५	तनेबोडी	०			१५	तनेबोडी	०		
१६	बोडी	५	२५	५	१६	बोडी	५	२५	५
१७	अन्य कोषेवाली	१२	५४	४.५	१७	अन्य कोषेवाली	१२	५४	४.५
१८	कूरिलो	०.३	०		१८	कूरिलो	०.३	०	
१९	रुखभेडा	५	२०	४	१९	रुखभेडा	५	२०	४
२०	अकबरे खुर्सानी	२.७	१३.५	५	२०	अकबरे खुर्सानी	२.७	१३.५	५
२१	पिरो खुर्सानी	११.७	१११.२	९.५	२१	पिरो खुर्सानी	११.७	१११.२	९.५
२२	भिण्डी	१.७	७.३	४.३	२२	भिण्डी	१.७	७.३	४.३
२३	भण्टा	३.१	३७.२	१२	२३	भण्टा	३.१	३७.२	१२
२४	प्याज (हरियो)	१५	३००	२०	२४	प्याज(हरियो)	१५	३००	२०
२५	जुगनी	१.३	२४.४	१८.७५	२५	जुगनी	१.३	२४.४	१८.७५
२६	धिरौला	३.२	३४.६	१०.८	२६	धिरौला	३.२	३४.६	१०.८
२७	लौका	०.७	१९.६	२८	२७	लौका	०.७	१९.६	२८
२८	बरैला	२१.५	२१५	१०	२८	बरैला	२१.५	२१५	१०
२९	सुपकोसाग	०.५	२.८	५.५५	२९	सुपकोसाग	०.५	२.८	५.५५
३०	धनियाको साग	३	१५	५	३०	धनियाको साग	३	१५	५
३१	पालुडो	१	६	६	३१	पालुडो	१	६	६
३२	चम्सुर	२	१०	५	३२	चम्सुर	२	१०	५
३३	लट्टे साग	१.६	१२.२	७.६	३३	लट्टे साग	१.६	१२.२	७.६
३४	मेथीको साग	१	५	५	३४	मेथीको साग	१	५	५
३५	सुसाग	१	१५	१५	३५	सुसाग	१	१५	१५
३६	अन्य हरियो साग	७.५	३०	४	३६	अन्य हरियो साग	७.५	३०	४
३७	पिंडालु	५५	६२१.५	११.३	३७	पिंडालु	५५	६२१.५	११.३
३८	तरुल	६	८१	१३.५	३८	तरुल	६	८१	१३.५
३९	अन्य	३	२७.६	९.२	३९	अन्य	३	२७.६	९.२

	कन्दमूल					कन्दमूल			
४०	अन्य तरकारी वाली	५	२१.३	४.२५	४०	अन्य तरकारी वाली	५	२१.३	४.२५
४१	चिचिण्डो	१	१०.५	१०.५	४१	चिचिण्डो	१	१०.५	१०.५
(ग) वर्षे तरकारी					(ग) वर्षे तरकारी				
१	काकां	३०	४५०	१५	१	काकां	३०	४५०	१५
२	फर्सी	५७	१००८.९	१७.७	२	फर्सी	५७	१००८.९	१७.७
३	करेला	११	१०१.२	९.२८	३	करेला	११	१०१.२	९.२८
४	ईस्कस	४४	१४६०.८	३३.२	४	ईस्कस	४४	१४६०.८	३३.२
तरकारी वाली कुल जम्मा			४९५.७	७६४३	तरकारी वाली कुल जम्मा			४९५.७	७६४३
आलु वाली					आलु वाली				
	आलु हिउदे	१२५	१४५०	११.६		आलु हिउदे	१२५	१४५०	११.६
	वर्षे	१००१८	१५२२७४	१५.२		वर्षे	१००१८	१३६२४४.८	१३.६
	कुल जम्मा		१५३७२४			कुल जम्मा		१३७६९४.८	
(घ) हिउदे फलफुल					(घ) हिउदे फलफुल				
१	स्याउ	१५१.४	६७३.	४.४	१	स्याउ			
२	नासपाती	७०.९	३०६.४	४.३	२	नासपाती			
३	आरु	३२.६	१३४	४.१	३	आरु			
४	आरुबखडा	४०.२	२२०.५	५.५	४	आरुबखडा			
५	अन्य	९१.९	५७२.६	६.२	५	अन्य			
(ङ) वर्षे फलफुल					(ङ) वर्षे फलफुल				
१	सुन्तला	१२५.२	९६९.२	७.७	१	सुन्तला			
२	जुनार	६	४३.४	७.२	२	जुनार			
३	कागती	३०	२२८.७	७.६	३	कागती			
४	केरा	१३	९८.१	७.५	४	केरा			
५	अन्य	४०	३६७	९.२	५	अन्य			
(च) मसला वाली					(च) मसला वाली				
१	खुर्सानी	३२.२	१५९.३	५.३	१	खुर्सानी			
२	लसुन	२८	१६८	६	२	लसुन			
३	अदुवा	७३	१०५८.५	१४.५	३	अदुवा			
४	बेसार	१०	७९.१	७.९	४	बेसार			
५	प्याज	१५	३००	२०	५	प्याज			
६	अलैची	५२	३१.७	०.६	६	अलैची			

३.१२ उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना

High Mountain Agribusiness and Livelihood Improvement Project (HIMALI)

यो आयोजना नेपालको १० वटा हिमाली जिल्लाहरूमा सञ्चालन भैरहेको छ। मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका ४ वटा जिल्लाहरू हुम्ला, मुगु, जुम्ला र डोल्पा; पश्चिमाञ्चल क्षेत्रका २ वटा जिल्लाहरू मुस्ताङ र मनाङ; मध्यमाञ्चल क्षेत्रका २ वटा जिल्लाहरू दोलखा र रसुवा र पूर्वाञ्चलका २ वटा जिल्लाहरू संखुवासभा र सोलुखुम्बुमा यो आयोजना लागु भएको छ।

आयोजनाको संक्षिप्त परिचय :

यो आयोजना सन २०११ जुन २७ मा संझौता भई सन २०११ सेप्टेम्बर २६ बाट कार्यान्वयनमा आएको छ । यो आयोजनाको अवधी सन २०११ देखी २०१७ सम्म रहने छ । केन्द्रीयस्तरमा यस आयोजनाको कार्यान्वय गर्ने निकाय पशु सेवा विभाग हो । यसको मुख्य दातृ निकाय एशियाली विकास बैंक हो ।

आर्थिक पक्ष : (१ डलर बराबरको रु ७८.०० हिसाबले)

आयोजनाको कूल लागत: यू एस डलर ३०.२३ मिलियन (करिव रु साँढे दुई अरब)

- नेपाल सरकारको : यू एस डलर ४.५२ मिलियन (करिव रु ३१ करोड ६० लाख)
- वैदेशिक श्रोततर्फ : यू एस डलर २० मिलियन अनुदान (करिव रु डेढ अरब)
- लाभान्वित पक्ष: यू एस डलर ५.७१ मिलियन (करिव रु ३९ करोड ५५ लाख)

उद्देश्य :

उच्च पहाडी जिल्लाहरुमा खासगरी अवस्थिति तथा सूक्ष्म जलवायुका कारण विकसित Niche Pockets (विशेष पकेट) का उत्पादनहरुको मूल्य श्रृंखला विकास (Value Chain Development) गरि आयस्तर बढाउने र दिगो जिविकोपार्जन सुधार गर्ने उद्देश्यका लागि एसियाली विकास बैंकको अनुदान सहयोगमा संचालन हुने आयोजना हो ।

जिल्लास्तरमा कार्यान्वयन :

जिल्लास्तरमा कार्यान्वयन गर्न ५ वटा जिल्लामा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र ५ वटा जिल्लामा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले आयोजना समन्वयकर्ताको भूमिका निभाई आएका छन् । जिल्लास्तरमा मुख्य कार्यान्वय निकायहरुमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय र जिल्ला वन कार्यालय हुन भने जिल्ला उद्योग वाणिज्य संधले सहयोगीको भूमिका निभाई आएको छ । आयोजनाले परिलक्षित गरेको उद्देश्य हासिल गर्न जिल्लास्तरमा १ जना जिल्ला आयोजना समन्वयकर्ता, १ जना जिल्ला उद्यम विशेषज्ञ, १ जना सामाजिक परिचालन समन्वयकर्ता र १ जना सामाजिक परिचालकको व्यवस्था गरिएको छ । सोलुखुम्बु जिल्लामा हिमाली आयोजनाको औपचारिक शुभारम्भ केन्द्रीय कार्यालयको आयोजनामा मिति २०६९ जेष्ठ १ गते जि.वि.स. सभाहलमा आयोजना गरिएको अभिमुखिकरण गोष्ठी बाट भएको हो ।

सोलुखुम्बु जिल्लाले हिमाली आयोजनाको हालसम्मको उपलब्धी :

- उद्यमी व्यवसायी बाट हालसम्म प्राप्त व्यवसाय प्रस्तावहरु : ३३ वटा
- केन्द्रमा पठाइएको व्यवसाय प्रस्ताव : १७ वटा
- पुनरलेखन (Revision) को लागी प्राप्त व्यवसाय प्रस्तावहरु : ७ वटा

- स्थलगत प्रमाणिकरणको लागी प्राप्त व्यवसाय प्रस्तावहरु : २ वटा
- हाल सम्म स्वीकृत भएको व्यवसाय प्रस्तावहरु : १ वटा

३.१३ मौजुदा समस्या तथा समाधानका उपायहरु

उपरोक्त संभावनाहरुलाई यथार्थ रूपले अधि बढाउन सम्बद्ध सबै निकायहरुको साझा प्रयास अपरिहार्य छ । कृषि विकासकालागि मौजुदा राष्ट्रिय समस्याका अतिरिक्त यो जिल्लामा थप अन्य समस्याहरु विद्यमान रहेका छन् जसले गर्दा उपरोक्त संभावनाहरुलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन कठिनाई भएको छ ।

समस्याहरु :

- कार्यक्रम सञ्चालनकालागि आवश्यक बजेटको कमि,
- दरबन्दी अनुसार पदपूर्ति नहुनु र भएको पनि अन्यत्र काजमा रहनु ।
- कृषिजन्य प्रशोधन उद्योगको शून्यता,
- उत्पादित वस्तुको बजारको अभाव,
- यातायातको अभावले गर्दा निर्यातयोग्य वस्तुको उत्पादनमा कमी,
- कृषि उत्पादन तथा यसको संभाव्यता अनुरूप कार्यक्रम सञ्चालनमा सहयोग गर्ने निजि तथा गैह्र सरकारी निकायको अभाव,
- हिमाली जिल्लाको लागी उपयुक्त प्रविधिहरु नहुनु र भएका पनि पर्याप्त मात्रामा प्राप्त हुन नसक्नु,
- कृषकहरुको आवश्यकता अनुरूप उत्पादन सामग्रीहरु उपलब्ध हुन नसक्नु ।

उपरोक्त समस्याहरुले गर्दा यो जिल्लाको कृषि विकासको गति निर्वाहमुखी अवस्थामा नै रहेको छ । भएका साधन तथा श्रोतको उपयोग गरेर उत्पादनमा वृद्धि गर्न सकिने गुञ्जायस भएपनि बजारको अभावले विकासका संभावनाहरुलाई सिमित गर्ने गर्दछ र व्यवसायिक पद्धतिको अनुशरण गर्ने चाहनालाई स्थिरता दिन सक्तैन । अतः उपरोक्त समस्याहरुको समाधानका लागि निम्न कार्य हुनु आवश्यक रहेको छ :

१. व्यवसायिक कृषि तर्फ उन्मुख गराउने योजना तथा बजेटको व्यवस्था ।
२. कृषि उत्पादनमा आधारित घरेलु उद्योग तथा प्रशोधनशालाको स्थापनामा निजि क्षेत्रको संलग्नता ।
३. भौगोलिक क्षेत्र अनुरूप कृषकोपयोगी प्रविधिको विकास तथा विस्तारमा अनुसन्धान केन्द्रको प्राथमिकता ।
४. कृषि सडक, विद्युत सेवा, उत्पादन सामग्री तथा बजार संयन्त्रको विकास तथा विस्तारमा सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुबाट कार्यक्रम कार्यान्वयन
५. दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था ।

खण्ड ८

विविध

४.१ बाली प्रणाली

सि.नं.	लेक	पहाड	वेशी तथा खोंच
१	आलु-मकै-भटमास	धान-मकै	धान-मकै
२	आलु-मकै-भटमास	धान-गहुँ	धान-गहुँ
३	आलु	धान-मकै-भटमास	मकै-कोदो-फापर
४	फलफूल भित्र गहुँ	आलु-मकै	मकै-तोरी
५	हिउँदै फलफूल-आलु	आलु-मकै	धान-गहुँ-मकै
६	उवा	तरकारी-तरकारी	आलु-मकै
७	धान-आलु-भटमास-मकै	मकै - गहुँ	

४.२ जिल्ला स्थित निजी नर्सरी एवं विभिन्न वालीको श्रोतकेन्द्रहरु

सि.नं.	नर्सरी धनी/श्रोत केन्द्र व्यक्तिको नाम	ठेगाना	नर्सरी/श्रोतकेन्द्रको किसिम
१	राजकुमार राई	देउसा १	सुन्तला जात फलफूल, कफी
२	डिल्लीराम राई	देउसा ३	सुन्तला जात फलफूल, अँगुर
३	गोपाल बहादुर बस्नेत	सल्लेरी १	हिउँदै फलफूल
४	नरनाथ सुवेदी	चौलाखर्क २	अलैची, हिउँदै फलफूल
५	लाक्पा शेर्पा	गार्मा ८	तरकारी वीउ, चिया नर्सरी, फलफूल नर्सरी
६	चन्द्र बहादुर राई	काकु २	अलैची
७	ललित बहादुर बस्नेत	सल्लेरी २	हिउँदै फलफूल
८	यम बहादुर तामाङ्ग	भकान्जे २	अलैची
९	डिल्लीसेर राई	देउसा ७	कफि, अम्बा
१०	यम बहादुर राई	देउसा १	सुन्तलाजात
११	प्रेम बहादुर कार्की	तिङ्गला ७	गहुँ
१२	युवराज राई	दिप्ली, देउसा	सुन्तला, कफी

४.३ बाली पात्रो

क्र.सं.	बाली	बाली लगाउने समय	बाली भित्राउने समय
	मकै	माघ, फागुन	भाद्र - आश्विन
१	धान	जेष्ठ १५-श्रावण १५	कार्तिक १५-मंसिर १५
२	गहुँ	आश्विन १५-मंसिर १५	वैशाख-आषाढ
३	कोदो	जेष्ठ १५-आषाढ १५	माघ

क्र.सं.	बाली	बाली लगाउने समय	बाली भित्राउने समय
४	आलु (हिउँदे)	आश्विन-कार्तिक	माघ-फागुन
५	आलु (वर्षे)	फाल्गुन-चैत्र	आषाढ-श्रावण
६	प्याज, लसुन (हिमाली क्षेत्र)	फाल्गुन-चैत्र	आषाढ-श्रावण
७	बन्दा, काउली, रायो (हिमाली क्षेत्र)	फाल्गुन-चैत्र	आषाढ-भाद्र
८	मूला, गाजर, चम्सुर	श्रावण-भाद्र	मंसिर-पौष
९	गोलभेडा, खुर्सानी, भण्टा (हिमाली क्षेत्र)	फाल्गुन-चैत्र	आषाढ-श्रावण
१०	फर्सी, करेला, घिरौला, काक्रो, सिमी, बोडी	चैत्र-वैशाख	आषाढ-भाद्र

४.४ जिल्लामा लाग्ने मुख्य मुख्य हाट बजारको विवरण

कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्नको लागि कृषि उपज बजार स्थलले प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्षरूपमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । उत्पादन लाई प्रश्रय दिने उद्देश्य त्यतिवेला मात्र सार्थक हुन्छ जब कृषकले आफ्नो उत्पादनको उचित मुल्य पाउँदछन् । हाल यो जिल्लाबाट कृषिजन्य वस्तुको अन्यत्र उल्लेख्य मात्रामा निकासि हुने गरेको नभए तापनि स्थानीय बजारमा उल्लेख्य रूपमा यहाँका उत्पादन विक्री भएको देख्न पाइन्छ । कृषिजन्य वस्तुको वेचविखन कार्यलाई सरल र व्यवस्थित गर्न बजार विकास कार्यक्रम अन्तर्गत कृषिजन्य वस्तु वेचविखन सेडको निर्माण समेत गरिएको छ । जिल्लाका मुख्य हाट बजारमा क्रमशः सेड निर्माण गर्दै जाने नीति अनुरूप हालसम्म ११ वटा (पक्की ९, कच्ची २) सेडको निर्माण सम्पन्न समेत भैसकेको छ ।

बजार सेड निर्माणको विवरण

सि. नं.	स्थान	सेड संख्या	स्थापना साल	कैफियत
१	सल्लेरी-७, नयाँ बजार	३	२०६२	अपरसगरमाथा द्वारा निर्माण २
२	सल्लेरी-५, वैरागी कार्डला चौक	१	२०६४	पूर्वीपहाडी कृ.वि.आ.पूर्वाञ्चल द्वारा निर्माण
३	नेले-७, नेले बजार	१	२०६४	२ वटा कच्ची
४	केरुङ्ग-२, पत्ताले बजार	१	२०६४	
५	नेचावेतघारी-विहीवारे	१	२०६४	
६.	काँगेल-८, देविस्थान	२	२०६३	
७.	सोताङ्ग-४, शिवटार	१	२०६४	
८	नेले-५, बुकी चौर	१	२०६४	
जम्मा		११		

जिल्लामा लाग्ने मुख्य मुख्य हाट बजारको विवरण

सि.नं.	बजारको किसिम	बजार लाग्ने स्थान	बजार लाग्ने दिन	स्थापना वर्ष	सदरमुकाम देखि दूरी (कोषमा)
१	साप्ताहिक	सल्लेरी-७, नयाँबजार	शनिवार	२०२५	०
२	साप्ताहिक	नाम्चे	शनिवार		२६
३	साप्ताहिक	सोताङ्ग-४, शिवटार	शुक्रवार	२०१३	१३
४	साप्ताहिक	नेले-७, नेलेबजार	मंगलवार	२०२२	५
५	साप्ताहिक	नेचावेतघारी-२, ३ विहीवारे	विहीवार	२०१५	११
६	साप्ताहिक	लुक्ला बजार	विहीवार		१८
७	साप्ताहिक	वासा-२, दाम्कु	शुक्रवार	२०६३	६
८	साप्ताहिक	वासा-४, खास्ताप	सोमवार	२०४५	६
९	साप्ताहिक	जुवु-७, सुके पोखरी	शुक्रवार	२०२२	११
१०	साप्ताहिक	भकान्जे-९, किन्जा	आईतवार	२०३५	८
११	साप्ताहिक	वाकु	सोमवार		१०
१२	साप्ताहिक	लोखिम-४, सोमबारे	सोमवार	२०४२	१२
१३	साप्ताहिक	सल्यान-४, दोधी	बुधवार	२०२१	८
१४	साप्ताहिक	बुङ्ग-६, बजार	शनिवार	२०५०	१४
१५	साप्ताहिक	केरुङ्ग-२, पत्ताले	शनिवार	२०५७	६
१६	साप्ताहिक	काँकु-२, लोस्कु	आईतार	२०६२	५
१७	साप्ताहिक	टाक्सिन्दु-४, नुन्थला	सोमवार	२०६६	६

४.५ आ.व. ०६५/७० को कृषिजन्य वस्तुहरूको खुद्रा मूल्य विवरण (मूल्य रु)

सि.नं.	वस्तुको नाम	इकाई	मूल्य रु.		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
१	चामल मोटो (Rice Coarse)	के.जी.	५०	५५	
२	चामल मध्यम (Rice Medium)	के.जी.	६०	७०	
३	चामल मसिनो (Rice Fine)	के.जी.	११०	१३०	
४	च्युरा ताइचुङ (Flattened Rice Taichung)	के.जी.	८५	१००	
५	च्युरा स्थानीय (Flattened Rice Local)	के.जी.	१५०	१६०	
६	गहुँको पीठो (Wheat Flour)	के.जी.	५०	६०	
७	मासको दाल (Black Gram)	के.जी.	१३०	१४०	
८	रहरको दाल (Peageon Pea)	के.जी.	१४०	१६०	
९	मुंगीको दाल (Mung)	के.जी.	१४०	१६०	
१०	मुसुरोको दाल (Lentil)	के.जी.	१३०	१३५	
११	भटमास (Soyabean)	के.जी.	८०	१२०	

सि.नं.	वस्तुको नाम	इकाई	मूल्य रु.		कैफियत
			न्यूनतम	अधिकतम	
१२	चना ठूलो (Chick Pea Big)	के.जी.	११०	१३०	
१३	चना सानो (Chick Pea Small)	के.जी.	१००	११०	
१४	केराउ ठूलो (Pea Big)	के.जी.	११०	१२५	
१५	केराउ सानो (Pea Small)	के.जी.	९०	१००	
१६	तोरीको तेल (Mustard Oil)	लि.	१६०	१७०	
१७	भटमासको तेल (Soyabean Oil)	लि.	१५०	१६०	
१८	घ्यू खारेको (Ghee)	लि.	४५०	५००	
१९	वनस्पति घ्यू (Vegetable Ghee)	के.जी.	१४०	१७०	
२०	कुखुराको मासु (लोकल) (Chicken Local)	के.जी.	४५०	५००	
२१	खसीको मासु (Mutton)	के.जी.	५००	५००	
२२	दूध (Milk)	लि.	३०	४०	
२३	चिनी (Sugar)	के.जी.	८५	९०	
२४	आलु (रातो) (Potato Red)	के.जी.	२५	३०	
२५	आलु (सेतो) (Potat White)	के.जी.	२५	३०	
२६	गोलभेडा (ठूलो) (Tomato Big)	के.जी.	१५०	२५०	
२७	गोलभेडा (सानो) (Tomato Small)	के.जी.	२००	२२०	
२८	बन्दागोवी (Cabbage)	के.जी.	१५	३०	
२९	काउली पहाड (Caluliflower Hill)	के.जी.	३०	८०	
३०	मटर कोसा (Green Peas)	के.जी.	३०	७०	
३१	सुन्तला (Orange)	के.जी.	६०	१००	
३२	स्याउ (Apple)	के.जी.	१७०	१८०	
३३	केरा (Banana)	दर्जन	६०	१८०	
३४	सुकेको प्याज (Dry Onion)	के.जी.	११०	१३०	
३५	सुकेको लसुन (Dry Garlik)	के.जी.	२५०	३००	
३६	अदुवा (Ginger)	के.जी.	१००	१५०	
३७	सुकेको खुर्सानी (Dry Chilly)	के.जी.	६००	७००	
३८	हरियो खुर्सानी (Green Chilly)	के.जी.	२५०	४००	
३९	राँगाको मासु (Buff Meat)	के.जी.	३००	३००	
४०	सुँगुरको मासु (Pork Meat)	के.जी.	३००	३००	
४१	कुखुराको अण्डा (लोकल) (Local Egg)	गोटा	२५	३०	
४२	कुखुराको अण्डा (विकासे) (Improve Egg)	गोटा	१५	१८	
४३	असला माछा (Ashala Fish)	के.जी.	४००	५००	

४.६ जिल्लामा लगाईएका विभिन्न वालीहरूको क्षेत्रफल तथा उत्पादन विवरण

(क) खाद्यान्न वाली

क्र.सं.	गा.वि.स.	धान		गहुँ		मकै		कोटो		आलु (हिउँदो)		आलु (वर्षो)	
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.ट.)
१	चौलाखर्क	७	१.८	१२६	१.८	१५०	१.८	१५०	२.४	१५०	३	१०.५	२००
२	बेनी		०.०	०.०	१.६	१४५.६	१.५	४८०.०	१.४	०.०	३१५	१४.८	४६६२.०
३	भक्तान्जो	७	१.९	१३३	१.२	४०	२.४	४४०.०	६	०.०	२००	१४.९	२९८०.०
४	गोराखानी		०.०	०.०	१.९	२४७.०	२.५	८००.०		०.०	३५०	१५.४	४३९०.०
५	टाप्लिङ		०.०	०.०	१.७	२१२.५	४१०	२.५	३०२५.०		०.०	५००	१५.३
६	सल्यान	२००	२.१	४२०.०	१.३५	२९७.०	६७५	२.६	१७५५.०	१०	१४.६	३००	१५.४
७	नेचा बत्तारो	९५	१.९	१८०.५	१.२३	२८२.९	६००	२.६	१५३०.०	९	१२.९	२५०	१४.५
८	पञ्चन	८५	२.१	१७८.५	१.००	२२०.०	३८०	२.५	४५०.०	५	१३.९	१०	१५.१
९	कोपेल	९५	१.५	१४२.५	१.२५	२३७.५	४५०	२.५	११२५.०	६	११.५	३००	१५.३
१०	नेले	१०	१.५	१५०	१.७	२८९.०	१५०	२.३	३४५.०	४०	१०.०	४००	१५.२
११	तिङ्गला	५०	१.५	७६.०	२.१	२७३.०	६२५	२.५	१५६२.५	११०	१.३	३५०	१५.६
१२	दिउसा	१४०	२.३	३२२.०	२.२	२७०.६	६५०	२.६	३६९०.०	१०	१४.३	२५०	१४.५
१३	मुसली	५०	२.२	११०.०	१.२३	२७०.६	४००	२.५	१०००.०	६	१२.३	२००	१४.९
१४	जुनु	२४०	२.१	५०४.०	१.५०	३३०.०	५७५	२.५	१४३७.५	७	१०.५	३००	१५.८
१५	लोचिम	२५	२.०	५०.०	१.२३	२०९.१	३२५	२.३	७४७.५	३	९.४	३००	१५.३
१६	लोतान्ना	१९३	२.८	५४०.४	१.३०	३१२.०	४५०	२.४	१०८०.०	७	११.०	३००	१५.८
१७	मुल्ल	९	१.२	१०.८	१.१५	११५.५	३५०	२.९	१०१५.०	३	९.०	३५०	१५.०
१८	छिस्का		०.०	०.०	१.५	१२०.०	२८०	२.३	६१६.०		०.०	३५०	१५.०
१९	डुङ	१०	१.४	१४.०	१.७	२२१.०	३००	२.३	६९०.०	४	९.०	३००	१५.२
२०	गावै	७	१.७	११.९	१.८	२५२.०	४५०	२.४	१०८०.०	४	९.५	३००	१५.०
२१	बाकु	२१	१.५	३१.५	१.८	२७०.०	४८०	२.५	१२००.०	५	९.५	२५०	१४.९
२२	काकु	१५	१.९	२८.५	१.२०	२४०.०	४००	२.५	१०००.०	६	१०.२	२५०	१५.४
२३	गामा	५	१.६	८.०	१.६०	४००.०	८२५	२.८	२३१०.०	१५	१.०	५९३	१५.४
२४	केरुङ		०.०	०.०	२.७	३५१.०	६००	२.५	१५००.०		०.०	४००	१५.०
२५	सल्लेरी		०.०	१.३५	१.६	२१६.०	३५०	२.६	९१०.०	२	१.०	५५०	१५.१
२६	तामाखानी		०.०	०.०	१.७	६८.०	२००	२.३	४६०.०		०.०	३००	१५.०
२७	टामिसन्तु		०.०	०.०	१.६	१६०.०	३२५	२.३	७४७.५	७५	१.२	३५०	१५.३
२८	जुमिङ्ग	५	२.०	१०.०	१.७	१८७.०	४००	२.५	१०००.०	३	१०.३	३००	१५.२
२९	बासा	१५	१.८	२७.०	१.८	२०७.०	४२०	२.५	१०५०.०	३	९.१	२५०	१५.३
३०	गोली	८	२.०	१६.०	१.५	१६५.०	३२०	२.४	७८८.०	६०	८.१	२५०	१५.१
३१	नेचा	२३८	२.६	६१८.८	१.८	२०१.६	३५०	२.६	९१०.०	१५	१३.७	२००	१६.०
३२	बेतघारी		०.०	०.०	१.४	३५.०	१२५	१.४	१७५.०		०.०	३००	१४.०
३३	चौरीखर्क		०.०	०.०								१४.७	१०६५.०
३४	जुमन्डु		०.०	०.०								१४.२	
	जम्मा	१५३०.०	२.२	३३४१.३	३७५.०	१.९	७२५.९	२१००.०	१.३	१२३९.०	१२३.०	१००१.८	१५.२

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

(ख) हिंडवे तरकारी

क्र. सं.	गा.वि.सं.	काजली		बन्ना		केराड (हरियो)		मूला		अन्य	
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)
१	चौलाखर्क	०.५	१४.५	०.३	१८.८	०.२	५.०	०.४	१८.८	२.०	१२.०
२	बेनी	१.४	१४.९	१.६	२०.०	०.३	५.५	०.८	१४.२	४.०	५२.०
३	भकान्जे	०.३	१३.८	०.२	१८.०	०.१	५.२	०.५	९.४	१३.०	२६.०
४	गोराखानी	०.५	१५.०	०.५	१८.६	०.१	५.६	०.९	१६.७	३.५	४२.७
५	टाप्टिड	०.५	१४.०	०.४	१८.६	०.१	५.३	०.७	१३.०	२.५	३१.३
६	सल्यान	१.८	१५.०	२.०	२०.०	०.२	५.२	१.०	२०.१	५.६	७०.०
७	नेचा वतासे	१.०	१५.०	१.५	१९.०	०.२	५.०	०.५	२०.३	४.२	४८.३
८	पचन	०.५	१४.५	०.५	१८.०	०.१	५.०	०.५	१९.०	१.२	१३.८
९	कागिल	१.५	१५.८	१.६	२०.३	०.१	५.४	०.५	१९.०	३.०	३४.५
१०	नेले	१.२	१५.२	१.१	२०.१	०.५	५.७	०.८	२०.०	२.६	२९.९
११	तिहुला	१.२	१५.१	१.५	२०.२	०.५	५.०	०.६	२०.३	५.०	६०.०
१२	देउसा	१.२	१५.६	२.५	२०.०	०.७	६.३	०.४	१९.२	३.२	४०.०
१३	मुक्ली	०.५	१५.४	१.२	१९.८	०.१	५.३	०.५	१९.८	२.१	२४.४
१४	जुवु	०.५	१५.०	०.६	१९.७	०.२	६.२	०.५	१९.६	३.०	३५.१
१५	लोखिम	१.५	१४.६	१.५	१८.७	०.१	५.७	०.८	१९.२	२.५	२९.५
१६	सोताङ्ग	२.०	१४.८	१.५	१९.८	०.२	५.९	०.५	२०.०	४.१	५१.३
१७	गुदेल	०.३	१४.०	०.३	१८.७	०.२	५.८	०.२	१९.३	२.०	२४.०
१८	छेल्काम	०.३	१४.०	०.३	१८.६	०.१	५.६	०.५	१९.६	२.२	२७.५
१९	बुङ	०.५	१४.२	०.३	१८.९	०.२	५.२	०.७	१९.४	२.३	२७.६
२०	पावै	०.५	१४.६	०.४	१९.४	०.३	९.७	०.३	१९.०	२.०	२३.२
२१	वाकु	०.३	१४.८	०.३	१९.५	०.५	१९.६	०.५	१९.८	२.०	२४.०
२२	काकु	१.०	१५.२	२.०	२०.४	०.७	६.३	०.८	१९.८	३.६	४४.३
२३	गार्मा	६.२	१७.८	५.३	२२.६	१.२	६.८	२.६	२१.१	७.९	१०१.१
२४	केल्ड	१.०	१५.४	१.०	२०.१	०.२	५.५	१.०	२०.०	३.०	३६.६
२५	सलेरी	७.०	१७.३	६.२	२२.६	१.३	६.८	२.९	१९.५	८.१	१०५.३
२६	तामाखानी	०.४	१५.२	०.३	२०.१	०.२	५.८	०.६	२०.०	३.०	३६.६
२७	टाक्सिन्डु	०.५	१४.२	१.०	१९.७	०.१	५.३	०.२	१९.०	२.०	२४.०
२८	जुमिङ्ग	१.३	१९.६	१.५	२०.२	०.२	५.७	०.६	१९.२	३.०	३३.६
२९	वासा	०.३	१४.७	०.३	१९.५	०.५	१९.६	०.५	१९.६	३.६	४०.७
३०	गोली	०.३	१३.८	०.३	१८.६	०.५	५.६	०.२	१८.५	२.३	२४.२
३१	नेचा वेतघारी	१.०	१५.४	२.०	२०.०	०.२	६.०	१.१	१९.१	४.०	४६.०
३२	चौरीखर्क	०.५	१४.०	०.९	१९.०	०.२	६.०	०.४	१८.५	१.५	१५.०
३३	नाम्चे										
३४	खुम्जुङ										
	जम्मा	३७.५	१५.९	४१.०	२०.५	८.५	६.०	२३.०	१९.६	१०३.०	१२४६.५

(ग) वर्षे तरकारी

क्र.सं.	गा.वि.स.	कांका		फर्सी		कोरला		ईरकुस		अन्य	
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (से.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (से.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (से.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (से.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (से.ट.)
१	चौलाखर्क	०.८	१५.०	१.०	१८.५	०.२	७.३	१.०	२६.०	३.०	३६.०
२	बेनी		०.०	०.३	१८.५			०.७	२४.०	१२.०	१८०.०
३	भकान्जे	०.५	१४.०	०.५	१७.२			०.५	२६.०	७.०	८७.५
४	गोराखानी	०.३	११.३	१.०	१५.८			१.०	२५.३	११.५	१४८.४
५	टाण्टिङ	०.३	११.०	१.०	१५.६			१.१	२४.६	११.०	१३७.५
६	सल्यान	२.०	१७.८	३.१	५८.३	१.१	८.६	२.०	२५.०	२.०	२८.०
७	नेचा वतासे	२.०	१६.३	२.६	४६.८	०.६	८.१	१.२	२६.०	२.०	२९.०
८	पंचन	१.०	१६.२	२.५	४५.०	०.६	८.२	१.०	२५.०	१.०	१४.०
९	खोगिल	०.९	१४.५	२.१	१७.५	०.२	६.९	१.३	२४.८	२.०	२८.०
१०	नेले	१.०	१३.६	१.६	२७.२			१.०	२५.०	३.०	४०.८
११	तिङ्गला	१.०	१५.३	२.१	३७.६	०.३	७.०	१.२	२६.०	५.५	८१.४
१२	देउसा	२.९	१७.६	३.१	५५.८	१.२	८.७	१.९	२४.०	२.०	३१.०
१३	मकली	१.१	१६.०	२.०	३६.०	०.८	८.५	१.२	२६.०	१.०	१४.०
१४	जुबु	२.०	१६.०	२.४	४३.२	०.८	८.५	१.२	२५.०	१.५	२१.८
१५	लोखिम	१.०	१५.५	२.६	४६.०	०.४	७.०	१.३	२४.०	२.०	३१.०
१६	सोताङ्ग	२.०	१६.०	२.७	४८.३	०.४	८.४	१.६	२५.८	१.५	२२.५
१७	गदेल	०.८	१३.०	२.०	३३.०			०.८	२४.०	२.०	२९.२
१८	छेरकाम	०.५	१२.६	१.०	१६.५			०.६	२५.८	१.५	२३.९
१९	बुङ	१.१	१४.६	२.०	१७.८	०.३	७.०	१.४	२५.०	२.०	३०.०
२०	पावे	०.८	१५.२	१.०	१७.४	०.५	८.०	१.४	२४.०	१.०	१४.९
२१	वाक्	१.०	१५.०	२.५	४४.५	०.४	७.२	१.३	२६.०	१.५	२३.३
२२	काँक	१.४	१५.८	२.९	५१.९	०.८	८.२	१.०	२६.०	१.५	२२.८
२३	गोर्मा	०.५	१३.६	२.२	३९.९			१.३	२५.५	४.०	५४.५
२४	केरुङ	०.१	१२.०	०.५	१६.२			१.२	२५.०	९.०	१२१.५
२५	सल्लेरी	०.३	१२.०	०.३	१५.५			१.५	२४.०	५.०	६७.५
२६	तामाखानी	०.२	१३.५	०.२	१५.३			०.६	२३.८	६.०	८२.८
२७	टासिस्नु	०.४	१३.०	१.५	१६.०			०.३	२३.०	४.०	४९.२
२८	जमिङ्ग	०.८	१३.२	२.०	३५.०	०.२	६.९	१.१	२४.०	३.०	४२.३
२९	वासा	०.६	१४.५	२.०	३४.०	०.४	७.०	१.४	२६.०	२.५	३७.५
३०	गोनी	०.३	१५.५	१.५	१६.२	०.२	७.०	१.२	२४.०	१.०	१४.०
३१	नेचा वेतघारी	२.४	१७.५	३.५	६३.०	१.१	८.४	१.४	२५.०	१.०	१४.५
३२	चौरखर्क			०.३	४.५			०.३	२४.०	०.५	३.०
३३	नाम्चे										
३४	खुम्जुङ										
	जम्मा	३०.०	१५.५८.०	५६.०	९८३.०	१०.५	८.०	३६.०	२५.०	११६.५	१४६५.१

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

(घ) हिउँदे फलफूल

क्र. सं.	गा.वि.स.	स्याउ			नासपाती			आरु			आरुबखडा			अन्य		
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)
१	चौलाखर्क	३.५	७३	२.१	७३.२	२.३	१००	०.९	१.१	०.४	५.८	२.३	२०.०	३.०	२.७	४०.०
२	बेनी	३.०	४.७	४.७	१४.२	२.३	४.३	०.३	५.५	०.८	३.०	२.४	८.०	५.०	८.०	४०.०
३	भकान्छे	२.१	४.१	२.०	४.१	१.५	२.४	०.९	०.६	०.५	६.०	३.०	१६.०	३.०	५.३	१६.०
४	गोराबानी	२०.०	१.७	३४.०	३.४	३.४	२.७	१.२	०.५	०.९	५.६	५.०	३२.०	३.५	९.१	३२.०
५	टाटिङ	९.०	१.८	१.८	१.६	२.३	३.२	१.१	०.५	०.७	४.३	३.०	३१.३	५.०	६.३	३१.३
६	सल्यान	२.१	८.६	१८.०	२.०	२.०	७.५	०.४	२.६	१.०	३.०	३.०	४०.०	५.६	७.१	४०.०
७	नेचा बत्तासे	१.०	८.०	८.०	२.१	४.३	९.०	०.२	५.०	०.५	४.०	२.०	३२.०	४.२	७.६	३२.०
८	पञ्चन	०.५	१०.०	५.०	१.९	४.७	९.०	०.२	२.५	०.५	६.०	३.०	१३.८	१.५	९.२	१३.८
९	कागिल	१.५	१३.८	२०.७	१.५	८.७	१३.०	०.५	१.१	०.५	४.०	२.०	१८.०	३.०	६.०	१८.०
१०	नेले	१.२	१५.२	१८.२	१.८	८.३	१५.०	०.५	५.७	०.८	६.३	५.०	१६.०	२.६	६.२	१६.०
११	तिङ्गला	३.५	५.२	१८.१	१.४	८.२	११.५	०.५	५.०	०.६	६.७	४.०	२८.०	५.०	५.६	२८.०
१२	देउसा	२.१	८.९	१८.७	२.१	६.३	१३.२	२.०	२.२	०.४	७.५	३.०	२६.०	३.२	७.९	२६.०
१३	मुक्ली	१.०	७.७	७.७	१.३	६.९	९.०	०.१	५.३	०.५	६.६	३.३	२४.४	३.१	७.९	२४.४
१४	जुवु	१.१	६.८	७.५	२.१	५.६	११.८	०.२	६.२	१.२	५.२	२.६	२५.०	३.०	८.३	२५.०
१५	लोखिम	१.५	१०.०	१५.०	२.१	१०.५	२२.०	०.१	५.७	०.८	४.५	३.६	१९.०	२.५	७.६	१९.०
१६	सोलाङ्ग	२.०	९.५	१९.०	३.४	१.५	५.०	०.२	५.९	१.२	४.०	२.०	३४.०	४.१	८.३	३४.०
१७	गुदेल	१.८	२.३	४.२	२.५	२.२	५.६	०.२	५.८	१.२	५.०	१.०	१२.०	२.०	६.०	१२.०
१८	छेस्काम	०.३	७.७	२.३	३.४	१.६	५.६	०.१	५.६	०.६	६.०	३.०	१४.०	२.२	६.४	१४.०
१९	बुङ	०.५	८.०	४.०	१.७	३.३	५.७	०.२	५.२	१.०	६.७	४.७	१६.०	२.५	६.४	१६.०
२०	पावै	०.५	७.२	३.६	२.१	४.६	९.७	०.२	२.५	०.५	६.७	२.०	१६.०	२.०	८.०	१६.०
२१	बाकु		०.०		१.५	९.३	१४.०	१.०	६.८	६.८	५.०	२.५	३.७	२.१	३.७	७.८
२२	काकु		०.०		२.१	५.२	११.०	०.९	७.०	६.३	४.०	४.०	९.२	१.५	६.१	९.२
२३	गामा	९.०	४.७	४२.६	२.७	९.४	२५.३	४.८	५.८	२.७	५.१	४.०	८.०	२.४	८.५	८.०
२४	केरुङ	१.७.०	३.५	५९.५	२.५	१.३	३.३	१.०	७.०	७.०	६.०	१२.०	८.९	२.५	३.५	८.९
२५	सल्लेरी	४.१.०	५.४	२१.९.६	३.९	५.७	२२.४	८.०	३.६	२.८	६.०	५.०	६.०	१.४	४.३	६.०
२६	तामाखानी	२३.०	२.७	६२.१	२.८	१.३	३.६	१.६	२.२	३.५	४.६	६.०	१०.०	२.१	४.८	१०.०
२७	टासिन्दु	१०.०	३.४	३४.०	१.४	०.०	०.०	०.५	६.९	३.४	५.०	८.०	८.०	१.३	६.२	८.०
२८	जुभिङ्ग		०.०		२.०	१.६	३.२	१.२	२.९	३.५	६.६	६.६	८.७	१.५	५.८	८.७
२९	बासा	१.०	३.३	३.३	२.१	१.६	३.५	१.१	५.१	५.६	६.५	६.५	५.९	२.५	२.४	५.९
३०	गोली	९.५	१.४	१३.०	१.८	१.९	३.५	०.५	७.०	३.५	६.२	८.०	२.२	२.३	२.२	५.१
३१	नेचा बेलघारी	०.२	६.०	१.२	२.३	६.०	१३.८	१.५	७.३	१.०	६.०	९.०	१५.६	४.३	३.६	१५.६
३२	चौरिखर्क	८.०	४.२	३३.५	१.८	३.८	६.९	०.५	६.०	१.२	६.७	८.०	६.०	२.०	३.०	६.०
३३	नाम्चे						०.०		०.०				०.०			०.०
३४	खुम्जुङ															
	जम्मा	१७६.९	७१४.६		७०.९		३०६.४	३२.६		१३४.०	४०.२	२२०.५	९१.९		५७९.६	

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

(ड) वर्षे फलफूल

क्र.सं.	गा.वि.स.	सुन्तला		जुनार		कागती		केरा		अन्य	
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मेट.)
१	चौलाखर्क			०.२	६.५	१.३	३.९	०.२	६.४		
२	वेनी										
३	भकान्जे										
४	गोराखानी										
५	टाण्टिड										
६	सल्यान	१३.०	६.९	०.९	७.१	४.०	३१.०	१.८	७.२	५.३	१३.९
७	नेवा वतासे	५.०	६.८	०.५	७.३	२.०	१५.०	०.८	७.०	३.०	२५.८
८	पंचन	१.०	६.९	०.२	६.८	१.५	१२.०	१.१	८.१	३.५	१०.०
९	करील	७.०	७.४	०.२	६.७	१.३	१०.२	०.४	७.८	१.७	१३.४
१०	नेले										
११	तिड्डला	१.०	७.०	०.३	६.८	१.०	७.८	०.४	७.५	१.५	११.३
१२	देउसा	५.७.०	८.१	१.०	८.०	५.०	३७.०	२.०	८.२	४.८	४७.०
१३	मुक्ली	३.०	७.७	०.२	७.२	१.१	८.०	०.३	७.०	३.०	१२.४
१४	जुबु	२.०	७.५	०.३	७.३	२.०	१६.०	०.५	८.०	१.५	१४.०
१५	लोखिम	३.५	७.१	०.२	७.५	१.५	११.०	०.३	७.७	०.५	३.५
१६	सोताङ्ग	३.५	८.०	०.३	७.०	२.१	१५.०	१.८	७.२	३.५	३२.९
१७	गुदेल						०.०				०.०
१८	छेस्काम						०.०				०.०
१९	बुड	०.५	७.६	०.२	७.०	०.५	४.०	०.३	७.०	१.०	६.३
२०	पावै	०.५	८.०	०.२	७.५	१.५	७.०	०.४	६.५	१.०	८.०
२१	वाकु	१.५	७.५	०.२	७.०	०.५	४.०	०.२	७.०	०.८	६.०
२२	काँकु	१५.०	८.०	०.३	७.३	३.०	२३.०	०.३	८.०	२.५	२२.०
२३	गामा										
२४	केरुड										
२५	सल्लेरी										
२६	तामाखानी										
२७	टाभिसन्दु										
२८	जुभिङ्ग										
२९	वासा	०.५	८.०	०.२	६.४	०.३	२.३	०.३	७.७	०.६	४.०
३०	गोली	०.२	८.०	०.१	६.७	०.२	१.५	०.२	७.५	०.५	३.५
३१	नेवा वेतघारी	११.०	७.५	०.५	७.२	२.५	२०.०	१.७	७.८	५.३	१०.२
३२	चौरीखर्क										
३३	नाम्बे										
३४	खुम्जुङ										
	जम्मा	१२५.२	७.७	६.०	७.२	३०.०	२२८.७	१३.०	७.५	४०.०	९.२

(घ) मसला वाली

क्र. सं.	गा.वि.स.	खर्सांनी (हरियो र सुकेको)			लसान			अदुवा			बेसार			त्याज			अलैची(११०)		
		क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मि.ट.)
१	चौलाखर्क	०.६	४.८	२.९	०.४	५.०	२.०	२.०	१४.०	२.०	७.०	०.३	७.०	२.१			१८.५	०.७	१३.१
२	बेनी				१.०	५.६	५.६												
३	भकान्छे	०.२	५.५	१.१	०.०	६.७	०.२										१.९	०.६	१.१
४	गोराखानी				१.२	६.७	८.०												
५	टाण्टिङ				०.५	६.०	३.०												
६	सल्यान	३.२	५.०	१६.०	०.५	६.८	३.४	६.३	१४.३	१०.०	०.९	८.५	७.७	०.९	२०.२	१८.२			
७	नेचा बत्ताले	२.२	५.१	११.२	०.६	६.९	४.१	४.२	१४.३	६०.०	०.९	८.३	७.५	०.५	२०.०	१०.०	२.५	०.६	१.५
८	पञ्चन	१.०	५.१	५.१	०.४	६.३	२.५	१.०	१४.०	१४.०	०.८	८.६	६.९						
९	कागिल	०.३	५.३	१.६	०.५	६.५	३.३	०.५	१३.६	६.८	०.६	७.३	४.४						
१०	नेले				०.६	६.७	४.०			०.०	०.१	७.०	०.७						
११	तिङ्गला	०.४	५.३	२.१	०.७	५.७	४.०	२.०	१३.३	२६.६	०.३	७.८	२.३				१.५	०.५	०.८
१२	देउसा	३.२	५.६	१८.०	३.३	६.२	२०.४	१४.५	१४.६	२१२.०	१.०	८.६	८.६	३.४	१९.७	६७.०	२.०	०.६	१.२
१३	मुक्ली	१.९	५.३	१०.०	०.६	५.४	३.३	५.२	१४.३	७४.४	०.३	८.०	२.४	१.०	२०.५	२०.५			
१४	जुबु	१.०	५.४	२.५	०.५	६.६	३.३	२.०	१३.५	२७.०	०.५	८.१	४.१						
१५	लोखिम	०.५	५.०	२.५	०.५	६.६	३.३	१.७	१३.४	२२.८	०.४	७.६	३.०				१.५	०.६	०.९
१६	सोलाङ्ग	३.९	५.१	२०.०	३.०	६.०	१८.०	५.१	१७.७	१०.५	०.४	८.३	३.३	१.८	२०.३	३६.५			
१७	गुदेल				०.४	५.५	२.२	०.५	१३.०	६.५	०.२	७.०	१.४				१०.३	०.६	६.४
१८	छेस्काम				०.४	६.९	२.८												
१९	बुङ	०.५	५.८	२.९	०.६	४.३	२.६	१.५	१४.३	२१.५	०.३	७.४	२.२						
२०	पावै	१.१	५.४	५.९	०.४	५.५	२.२	२.०	१३.७	२७.४	०.३	८.३	२.५						
२१	बाकु	१.०	५.०	५.०	०.५	५.८	२.९	२.०	१३.८	२७.६	०.२	७.३	१.५						
२२	काकु	४.५	५.५	२४.८	३.१	६.१	१९.०	११.२	१४.३	१६०.०	०.३	८.०	२.४	५.६	१९.९	१११.५	५.०	०.६	३.०
२३	गामा	०.४	५.३	२.१	२.१	५.९	१२.४												
२४	केरुङ				०.८	५.६	४.५												
२५	सल्लेरी				२.२	५.७	१२.५												
२६	तामाखानी				०.७	५.९	४.१												
२७	टाक्सिन्दु				०.५	५.८	२.९										०.५	०.४	०.२
२८	जुभिङ्ग	०.४	५.३	२.१	०.५	५.४	२.७	०.८	१३.०	१०.४	०.२	६.१	१.२				१.५	०.५	०.८
२९	वासा	०.३	५.३	१.६	०.५	५.६	२.८	१.०	१३.०	१३.०	०.३	६.८	२.०				३.३	०.६	२.१
३०	गोली	०.३	५.०	१.५	०.३	६.०	१.८					०.२	१.४				२.५		
३१	नेचा																		
३२	बेतघारी	३.३	५.३	१७.५	०.३	६.३	१.९	९.५	१४.७	१४०.०	१.५	७.७	११.५	१.८	२०.२	३६.३	१.०	०.६	०.६
३३	चौरिखर्क				०.४	६.०	२.४												
३४	नाम्बे																		
३५	खुम्जुङ																		
	जम्मा	३०.२	५.३	१५९.३	२८.०	६.०	१६८.०	७३.०	१४५.५	१०५८.५	१०.०	७.९	७९.१	१५.०	२०.०	३००.०	५२.०	०.६	३१.७

जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम एक भलक २०६९/७०

४.७ खाद्यान्न स्थिति (खाद्यान्न उत्पादन तथा उपभोग स्थिति/वासलात)

सोलुखुम्बु जिल्ला हिमाली तथा उच्च पहाडी क्षेत्रको बाहुल्यता भएको जिल्ला हो । प्राय हिउँ र चट्टान द्वारा ढाकिएको भू-भागमा खेतीको संभावना रहदैन । जिल्लाका केहि दक्षिणी भू-भागमा खेती लगाउने कार्य हुन्छ । यो क्षेत्रमा पनि खेतियोग्य जमिनको कमि, बाली पाक्ने समय लामो हुने हुनाले उत्पादनलाई जनसंख्याको वृद्धि संगै बढाउदै लैजान सजिलो छैन । त्यसैले भएका श्रोत साधनको उचित प्रयोग गरि उत्पादन वृद्धिको दायरा बढाउन सकेमा खाद्य सुरक्षामा सुधार आउने र आयात गर्नु पर्ने परिमाणमा समेत कमि आउछ । जनसंख्या र कृषि उत्पादन योग्य जमिनको अनुपात नै प्राकृतिक कारणले सन्तुलन हुन नसकेकाले यो जिल्लामा खाद्यान्नको कमि हुने गरेको हो । जिल्लाको उत्पादन र मागलाई निम्न आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

जिल्लाको खाद्यान्न उत्पादन तथा उपभोग स्थिति (खाद्यान्न वासलात ०६५/७०)

क्र. स.	प्रमुख खाद्यान्न बाली	क्षेत्रफल (हे.)	कुल उत्पादन मे.ट.	विऊमा प्रयोग		भण्डार नोकसानी		पशुपक्षी आहारा तथा पेय पदार्थमा प्रयोग		बाँकी खाद्यान्न मे.ट.	निचोड दर		प्रशोधन क्षति		खुद खाद्यान्न परिमाण मे.ट.
				दर के.जी./हे.	परिमाण मे.ट.	%	परिमाण मे.ट.	%	परिमाण मे.ट.		%	परिमाण मे.ट.	%	परिमाण मे.ट.	
१	धान	१५३०	३३६६	५०	७७	१२	४०४	०	०	२८८६	६२	१७८९	१.८	५२	१७३७
२	मकै	१२९५५	३२५१७	२०	२५९	१३	४२२७	६५	२११३६	६८९५	९७	६६८८	१	६९	६६१९
३	गहुँ/उवा	३७५०	६९५७	१२०	४५०	१३	९०४	२०	१३९१	४२११	९६	४०४३	१	४२	४००१
४	फापर	३२०	१९२	४०	१३	१०	१९	०	०	१६०	३५	५६	१	१	५४
५	कोदो	२१००	२६८८०	१०	२१	५	१३४	९०	२४१९	११३	९०	१०२	१	१	१०१
६	जौ	२००	२००	९०	१८	१०	२०	७५	१५०	१२	११	११	१	०	११
७	आलु	१०१४३	१५३७२३	१५००	१५२१५	१५	२३०५८	६०	९२२३३.८	२३२१६	९८	२२७५२	१	२३२	१४१८७
जम्मा			१९९६४३		१६०५२		२८७६८		११७३३०	३७४९३		३५४४१		३९८	२६७१०

नोट :

१. सोलुखुम्बु जिल्लाको कुल जनसंख्या २०६८ को जनगणना अनुसार १,०५,८८६ रहेको छ ।
२. प्रति व्यक्ति प्रति दिन चाहिने खाद्यान्न ६०० ग्राम
३. यस जिल्लालाई चाहिने खाद्यान्न $१०५,८८६ \times ०.६ \times ३६५ = २३१,८९$ मे.ट.
४. यस जिल्लाको कुल उत्पादित खाद्यान्न २६,७१० मे.ट. मध्ये आलुबाट खाद्यान्नमा प्रयोग १४,१८७ मे.ट.
५. यस जिल्लालाई चाहिने कुल खाद्यान्न २३१,८९ मे.ट. मा उपलब्ध खाद्यान्न २६,७१० मे.ट. भएकोले बचत खाद्यान्न ३५,२१ मे.ट. हुने देखिन्छ ।

तर अन्य जिल्लाका नेपालीहरु जस्तै सोलुखुम्बुबासीहरु पनि प्रायः सबैले साभ विहान भात खाने चलनले गर्दा चामल आयात गर्नु पर्ने बाध्यता रहेको छ । यसको लागी नेपाल खाद्य संस्थान र निजि व्यापारीहरुले विभिन्न ब्राण्डका चामलहरु प्रायः हिउँद महिनामानै जिल्लामा भित्राउने गर्दछन् । यद्यपी सोलुखुम्बुमा उत्पादन भएको आलु वर्षेनी करिब २ करोड बराबरको जिल्ला बाहिर निर्यात हुने गरेको निजि व्यापारीहरु बाट प्राप्त तथ्याङ्कले बताउँछ ।

४.८ यस कार्यालयमा हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरूको नामावली

सि.नं	कार्यालय प्रमुखको नाम	पद	स्थायी ठेगाना	देखि	सम्म	कैफियत
१	श्री गंगा शाक्य	प्रा.स.		०३५	०३७	
२	श्री पुण्यप्रसाद दाहाल	प्रा.स.		०३८	०३९	
३	श्री राम स्वार्थ सहनी	स.कृ.वि.अ.		०३९	०४०	
४	श्री नारायणप्रसाद उल्लक	स.कृ.वि.अ.		०४०	०४०	
५	श्री राम अयोध्या महत्तो	स.कृ.वि.अ.		०४१	-	
६	श्री कृष्ण व. श्रेष्ठ	का.मु.स.कृ.वि.अ.		२०४४	०४७	
७	श्री अशोक देव	स.कृ.वि.अ.		०४७	०४८	
८	श्री लक्ष्मीनारायण शाह	स.प.चि.अ.		२०४९	०५०	
९	श्री बलराम कोईराला	का.मु.कृ.वि.अ.		२०५०	०५२	
१०	श्री दिनेश राय	स.कृ.वि.अ.	गैडाभेटपुर-५, महोत्तरी	२०५३	०५६	
११	श्री हरेन्द्रप्रसाद श्रीवास्तव	कृ.वि.अ.	औरैया-७, रौतहट	२०५६	०६१	
१२	श्री हरिहर काफ्ले	का.मु. व.कृ.वि.अ.	जामुने-८, तनहुँ	२०६१	०६२	
१३	श्री हरिवहादुर के.सी.	नि.व.कृ.वि.अ.	तार्कु-४, लमजुङ्ग	२०६२	०६३	
१४	श्री हरिहर काफ्ले	का.मु. व.कृ.वि.अ.	जामुने- ८, तनहुँ	२०६२	०६४ आषाढ	
१५	श्री भगवानप्रसाद खतिवडा	नि.व.कृ.वि.अ.	इनरुवा-९, सुनसरी	२०६४ श्रावण	०६६ आषाढ	
१६	श्री शम्भु प्रसाद देव	व.कृ.वि.अ.	फत्तेपुर-३, सप्तरी	२०६६ भाद्र	०६७ वैशाख	
१७	श्री राम शरण यादव	नि.व.कृ.वि.अ.	खुट्टापिपराढी-२, महोत्तरी	२०६७ जेष्ठ	२०६९ वैशाख	
१८	श्री मीन प्रसाद बुढाथोकी	व.कृ.वि.अ.	आनन्दवन-७, रुपन्देही	२०६९ वैशाख	हाल सम्म	

४.९ आ.व. ०६९/७० सम्म गठन भएका कृषक समूहहरूको विवरण

क्र.सं.	सेवा केन्द्र	समूहको किसिम						जम्मा समूह संख्या	महिला	पुरुष	मिश्रित	सदस्य संख्या		जम्मा	दलित	जनाजाती	अन्य	जम्मा
		अन्न बाली	फलफूल	तरकारी	मसला	मौरी	अन्य					महिला	पुरुष					
१	कृ.से.के 'नेचावे तघारी	३७	११	२५	२		३७	११२	२९	३०	५३	१०४५	११५६	२२०१	१५४	१९२५	१२२	२२०१
२	कृ.से.के 'खरीखो ला	२	५	२४	१०		१३	५४	११	१५	२८	४०८	६६७	१०७५	९८	८८१	९६	१०७५
३	कृ.से.के 'नेले	१२	३६	८२	७	१	४८	१८६	३९	४२	१०५	१२३५	१४४४	२६७९	२१२	१२०४	१२६३	२६७९
४	कृ.से.के 'सोताङ	९	८	१२	३	१	१६	४९	१५	१२	२२	४९५	४१७	९१२	७२	४१८	४२२	९१२
जम्मा		६०	६०	१४३	२२	२	११४	४०१	९४	९९	२०८	३१८३	३६८४	६८६७	५३६	४४२८	१९०३	६८६७

४.१० विगतमा यस जिल्लामा संचालनमा आएका सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको विवरण

यस जिल्लाका जम्मा ३४ वटा गा.वि.स.हरु मध्ये यस आ.व.सम्म ११ गा.वि.स.हरुमा मात्र सुपथ मूल्य सहकारी पसल संचालन आएका छन् ।

सि.नं.	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	संचालन आ.व.	कैफियत
१	श्री हिमालचुली म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	सल्लेरी ७	०६५/६६	
२	श्री भेडिखोर म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	सल्यान ७	०६५/६६	
३	श्री जाल्पादेवी म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	नेचावेतघारी ३	०६५/६६	
४	श्री सुनाखरी म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	लोखिम ३	०६५/६६	
५	श्री लाली गुराँस म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	सोताङ्ग ४	०६५/६६	

सि.नं.	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	संचालन आ.व.	कैफियत
६	श्री जनउत्थान बहुउद्देश्य स.सं.लि.	काँकु ४	०६५/६६	
७	श्री सिंहकाली महिला उत्थान स.सं.लि.	तिङ्गला ६	०६५/६६	
८	श्री पाँचपोखरी म.वचत तथा ऋण स.सं.लि.	बुङ्ग ४	०६५/६६	
९	श्री जालीम विहानी स.सं.लि.	देउसा ८	०६५/६६	जि.कृ.वि.का.मा दर्ता
१०	श्री रमणीय विहानी स.सं.लि.	गुँदेल २	०६५/६६	जि.कृ.वि.का.मा दर्ता
११	श्री त्रिवेणी वचत तथा ऋण स.सं.लि.	नेचावतासे २	०६६/६७	

४.११ जिल्लामा कृषि संग सम्बन्धित गैर सरकारी संघ संस्थाहरूको विवरण

सि.नं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	प्रमुख उद्देश्य	कार्य क्षेत्र (गाविस)	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	श्री ग्रामीण पुनःनिर्माण संस्था (RRN)	सल्लेरी ५, सोलुखुम्बु	समुदाय विकास र शान्ति स्थापना	काँकु, वासा, देउसा, तामाखानी, वेनी, बाकु	०३८ ५२००२३	
२	श्री योङ्गस्टार क्लब, सोलुखुम्बु	सल्लेरी-७, दोर्पु, सोलुखुम्बु	समुदाय, शिक्षा विकास		५२०२१२	
३	श्री ईको हिमाल, नेपाल	पावै, सोलुखुम्बु	समुदाय, शिक्षा विकास	पावै		
४.	WWF, नेपाल	सल्लेरी-७, नयाँबजार, सोलुखुम्बु	एकिकृत पानीको व्यवस्थापन	नेले, काँगेल, मुक्लि	०३८ ५२०४१०	
५.	अन्य					

४.१२ हालसम्म यस जिल्लामा संचालन भएका साना सिंचाई आयोजनाहरूको विवरण

सि.नं.	संचालन भएका गाविसहरू	आयोजनाहरूको संख्या	कैफियत
१	सल्लेरी	३६	३ मर्मत
२	गार्मा	२९	२ मर्मत
३	नेले	२१	
४	तिङ्गला	२६	२ मर्मत
५	सल्यान	१७	२ मर्मत
६	नेचावतासे	९	
७	नेचावेतघारी	१७	
८	जुवु	६	
९	पंचन	३	

१०	काँगेल	१०	२ मर्मत
११	मुक्लि	७	
१२	देउसा	२२	
१३	लोखिम	५	
१४	पावै	३	
१५	सोताङ्ग	१४	१ मर्मत
१६	वुङ्ग	१	
१७	गुँदेल	१	
१८	बाकु	६	२ मर्मत
१९	काँकु	२३	२ मर्मत
२०	वासा	४	
२१	जुभिङ्ग	९	२ मर्मत
२२	वेनी	४	
२३	भकान्जे	२	१ मर्मत
२४	चौलाखर्क	६	
२५	गोली	३	
२६	गोराखानी	२	
२७	टाप्टिङ्ग	१	
२८	केरुङ्ग	९	
२९	चौरीखर्क	१	
३०	तामाखानी	१	
३१	छेस्काम	१	
जम्मा		२५७	

४.१३ कृषि विकास कार्यक्रमका अवसर तथा संभावना

कृषि विकास कार्यालयको प्रत्यक्ष संलग्नताबाट अपेक्षित उपलब्धि हासिल नहुनुमा विविध समस्याहरु भए तापनि सञ्चालित कृषि विकासका कार्यक्रमहरु सकारात्मक तथा उत्पादनमूलक बाटो तर्फ उन्मुख भएको प्रत्यक्ष अनुभव गर्न सकिन्छ । विशेष गरि यो जिल्लामा कृषि विकासका कार्यक्रमहरुले निम्न क्षेत्रमा सकारात्मक संकेत दिएका छन्:

- **अलैंची खेतिको क्षेत्र विस्तार:** नगदे वालिको रूपमा परिचित अलैंची खेतिको विस्तार यो जिल्लामा दिनानुदिन बढ्दै गएको पाईन्छ । अलैंची खेतिकालागि सिंचाई तथा विरूवाको माग दिनप्रति दिन बढ्दै गएकोले यस तर्फ कृषकको अभिरूचि बढेको मान्न सकिन्छ । विशेष गरी अलैंची उत्पादन हुने गा.वि.स. हरू गोली, चौलाखर्क, भकाञ्जेमा धान, गहुँ लगाउने खेत बारी नै अलैंची विस्तारमा परिणत भएको छ । अलैंचीमा विशेषतः रामसाई र गोलासाई जातका लगाएको पाईन्छ ।

- **चिया तथा कफि खेती:** यो जिल्लालाई पनि चिया तथा कफि क्षेत्रको रूपमा लिईएको भएतापनि हालसम्म संस्थागत रूपमा यसको क्षेत्र विस्तारका लागि पहल हुन सकेको देखिदैन । यसका बावजुद पनि केहि कृषक समुहले चिया तथा कफिको विरूवा उत्पादन र विक्रि वितरण गरेको पाईन्छ । जिल्लाको दक्षिणी भागमा चिया खेतिको विस्तार क्रमशः हुँदै गएवाट यस प्रति कृषकको आकर्षण बढेको प्रष्ट हुन्छ । कार्यालयको कार्यक्रमवाट श्रोतकेन्द्र मार्फत तालिम प्राप्त कृषकहरुले चिया तथा कफिको कार्यक्रमलाई कृषक स्तरमै विस्तार गर्दै रहेको अवस्था छ । यद्यपी चिया भन्दा कफि खेती बढी विस्तार भएको छ ।
- **ताजा तरकारी उत्पादन:** कृषि विकास कार्यालयको विशेष कार्यक्रम तथा आयमूलक कार्यक्रम अन्तर्गत ताजा तरकारी उत्पादन कार्यक्रमले राम्रो परिणाम देखाएको छ । सदरमुकाम वरपरको क्षेत्रमा मात्र नभई सूरुर क्षेत्रमा समेत तरकारीको उत्पादन तथा उपभोग बढ्न गएको छ । यसका अतिरिक्त पर्यटक हिड्ने तथा बास बस्ने क्षेत्रमा करेशावारी कार्यक्रम सघन रूपले चलन सक्नुमा यो कार्यक्रमको उपादेयता अझ बढ्न गएको देखिन्छ । उदाहरणको लागी लुक्ला र नाम्चेको हाट बजारमा चोरीखर्कका कृषकहरुले तरकारी आपूर्ती गरिरहेको सहजै देख्न सकिन्छ । सल्लेरीको हाटमा नेचा, तिङ्गला, गार्मा, देउसा, काकु, बेनी, सल्लेरी आदी गा.वि.स.हरु बाट प्रत्येक हप्ता लाग्ने हाटमा उल्लेख्य मात्रामा ताजा तरकारी विक्री गर्न ल्याउनु तरकारीको ब्यावसायिकता बढेको सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ ।
- **फलफूल खेती:** पतझड देखि उष्ण फलफूलसम्म हुन सक्ने यो जिल्लामा कृषकहरुले फलफूल खेतिलाई व्यवसायिक रूपमा अपनाउन थालेका छन् । स्थानीय बजारमा मात्र विक्रि हुने भएतापनि सुन्तला, स्याउ, आँप, केरा, कागति आदिको खेती व्यवसायिक किसिमले गर्ने कृषक हरुको संख्या दिनानुदिन बढ्न गएको देखिन्छ । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र बागवानी केन्द्रको प्रत्यक्ष संलग्नता बाट फलफूल खेती प्रति कृषकको अभिरुचि बढ्न गएको यकिन गर्न सकिन्छ ।
- **मसलावाली कार्यक्रम:** विशेष गरि लसून्, अदुवा, अकवरे खुर्सानीको बीउ तथा उत्पादन प्रविधिलाई कृषकस्तरसम्म पुऱ्याए पछि यी वालीहरुको उत्पादन तथा क्षेत्रमा समेत विस्तार भएको पाईन्छ । भोटे लसुनको लागि यो जिल्ला श्रोत केन्द्रकै रूपमा आउन सक्ने अवस्था रहेको देखिन्छ भने लसून् तथा अदुवाको उत्पादन र उत्पादकत्वमा समेत वृद्धि भएको देख्न सकिन्छ ।
- **मौरी पालन कार्यक्रम:** केहि वर्ष देखि मात्र सञ्चालनमा ल्याईएको यो कार्यक्रमले कृषकलाई यस तर्फ उन्मुख गराउन सफल भएको छ । मौरि घरको बढ्दो माग तथा कृषक स्तरीय तालिमको माग नै यस प्रतिको सकारात्मक आकर्षण हो ।
- **खाद्यसुरक्षा कार्यक्रम:** खाद्यान्न, दलहन तथा तेलहन बालिको उन्नत तथा रोग निरोधक जातहरुको अवलम्बनले गर्दा प्रति ईकाई उत्पादकत्वमा वृद्धि भएको तथ्य बालि कटानीको प्रतिवेदनले देखाएको छ । रसायनिक मल, बीउ तथा अन्य प्रविधिको माग र अवलम्बन गर्ने प्रकृत्यामा कृषकहरु उत्साहित देखिन्छन् । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले सञ्चालन गरेका प्रदर्शन कार्यक्रम, विजवृद्धि कार्यक्रम तथा मिनिकिटको प्रभाववाट धेरै कृषकहरु यी बालिहरुको उत्पादन बढाउनमा सफल भएका छन् ।

४.१४ कृषि विकासका लागि संभाव्यताका क्षेत्रहरू

माथि उल्लेखित सकारात्मक असरहरूको विश्लेषण गर्दा यो जिल्लाले पनि कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन र वितरणमा योगदान गर्न सक्छ भन्ने तथ्य प्रष्ट हुन आउँछ। भौगोलिक विविधताका कारण विविध कृषि उत्पादनको संभाव्यता भएकोले सोहि अनुरूप कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुनु जरूरी छ। नगदे एवं औद्योगिक वालीहरू प्रति कृषकको बढ्दो आकर्षणले गर्दा आगामी योजनाहरू सोहि अनुरूपले बन्नु पर्ने अनिवार्यता समेत देखिन्छ। मूलभुत रूपमा कृषि विकासका निम्न संभाव्यताहरूलाई मनन गर्नु आवश्यक छ:

- **अलैचि खेति तथा व्यापार प्रवर्द्धन कार्यक्रम:** यस अन्तर्गत अलैचि वाली विस्तार, कृषक तालिम, रोगकिरा नियन्त्रण, सुकाउने प्रविधिको विस्तार, बजार सुविधा आदि जस्ता कार्यक्रममा विस्तार गरिनु आवश्यक छ।
- **चिया तथा कफि कार्यक्रम:** हाल सम्म व्यवसायिक रूपमा स्थापित भई नसकेको यो कार्यक्रमले निकट भविष्यमै यस जिल्लामा समेत व्यवसायिक गति लिन सक्ने देखिन्छ। हाल सम्म जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रमले नसमेटेको यो वालीलाई आगामी आ.व. को कार्यक्रममा प्रमुखताका साथ स्थान दिनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ। यसकालागि चिया तथा कफि विकास बोर्ड तथा अन्य निकायको ध्यान जानु आवश्यक छ।
- **ग्रामीण क्षेत्र तथा पर्यटकीय क्षेत्रमा व्यवसायिक तरकारी खेती:** तरकारीको बढ्दो माग तथा पोषणकालागि यसको प्रविधि एवं क्षेत्र विस्तारकालागि मौजुदा कार्यक्रममा परिमार्जन गर्नु आवश्यक छ। प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेति तथा प्रविधिमा आधारित बेसिजन तरकारी खेति नै मुख्य आवश्यकता हरु हुन्। यसबाट आय आर्जन मात्र नभई स्थानीय उपभोगको मात्रामा वृद्धि भई मौजुदा पोषण स्थितिमा सुधार आउने देखिन्छ।
- **फलफूल, मौरी, मसलावालीको क्षेत्र विस्तार:** सिमान्तकृत कृषक, महिला एवं पिछडिएका वर्ग विशेषकालागि यी कार्यक्रमहरू रोजगार तथा आयमूलक देखिएका छन्। यस्ता कार्यक्रमहरूलाई उपरोक्त वर्गमा लक्षित गरी पुर्‍याउन सकेको खण्डमा गरिवी निवारणको राष्ट्रिय कार्यक्रममा सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

४.१५ कृषि कार्यक्रमको लागि संभाव्य गा.वि.स.हरू

सि.नं.	वालीहरू	संभाव्य गा.वि.स.हरू
१	धान	जुबु, नेचा बेतघारी, नेचा बतासे, सल्यान, सोताङ्ग, काकु, पंचन
२	गहुँ	देउसा, सल्यान, जुबु, मुक्ली, चौलाखर्क, नेचा बतासे, गार्मा, नेचा बेतघारी
३	मकै	गार्मा, नेले, सोताङ्ग, बुङ, बासा, बाकु, नेचा बेतघारी, नेचा बतासे, तिङ्गला
४	कोदो	मुक्ली, बुङ, तिङ्गला
५	फापर	सल्लेरी, नेले, टाक्सिन्दु
६	तेलहन	बासा, देउसा
७	दलहन	बासा, देउसा

सि.नं.	बालीहरु	संभाव्य गा.वि.स.हरु
८	आलु	गार्मा, सल्लेरी, बेनी, टाक्सिन्दु, केरुङ, भकान्जे, टाण्टिङ्ग, जुभिङ्ग काकु, तामाखानी
९	अलैची	देउसा, नेचावतासे, सल्यान, चौलाखर्क, वासा, गुदेल, जुभिङ्ग, काकु, तिङ्गला, गोली, भकान्जे, लोखिम
१०	हिउँदे फलफूल	सल्लेरी, गार्मा, गोराखानी, तिङ्गला, टाण्टिङ्ग, केरुङ्ग, तामाखानी, टाक्सिन्दु, काँकु
११	वर्षे फलफूल	देउसा, पावै, सोताङ्ग, मुक्ली, काकु, सल्यान, नेचावेतघारी
१२	तरकारी	गार्मा, सल्लेरी, नेले, बेनी, जुभिङ्ग, तिङ्गला, काँगेल
१३	कफी	देउसा, नेचा वेतघारी, वतासे, सल्यान, काँगेल, पंचन
१४	चिया	गार्मा, देउसा, चौलाखर्क, नेचा वतासे, नेचा वेतघारी, काकु, तिङ्गला, नेले

४.१६ जिल्लामा खाद्य सुरक्षा अनुगमन किन र कसरी ?

परिचय:

खाद्य सुरक्षा अनुगमन नेपाल सरकारको प्रथम प्राथमिकतामा पर्दै आएको विषय हो । खाद्य असुरक्षा सम्बोधनका लागि, कसरी, कहाँ, कहिले र किन मानिसहरु खाद्य असुरक्षित छन् भन्ने जान्नु आवश्यक छ । यी आधारभूत प्रश्नहरुको उत्तरका लागि जिल्ला स्तरमा खाद्य सुरक्षा अनुगमन र विश्लेषण गर्न नेपाल सरकार कृषि विकास मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्र संघ विश्व खाद्य कार्यक्रमको संयुक्त प्रयासमा “जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजाल” स्थापना भएको छ । यसले केन्द्र स्तरमा भएको “राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा अनुगमन प्रणाली (NeKSAP)” लाई सुदृढिकरण गर्न सूचना प्रवाह गर्ने कार्य गर्दछ ।

खाद्य सुरक्षा भनेको खाद्यको उपलब्धता, त्यसमा व्यक्तिको भौतिक र आर्थिक पहुँच हुनु, त्यसको उपयोग गर्न सक्नु र यी तीन वटै विषयवस्तुमा स्थिरता हुनु हो । खाद्य सुरक्षा अनुगमनले यी चारवटै विषयवस्तुलाई समेटेर जिल्ला भित्र भएका गाविसहरु र समग्रमा पुरै जिल्ला खाद्य सुरक्षित छ, छैन भनेर हेर्ने गर्दछ । र खाद्य सुरक्षित छैन भने खाद्य असुरक्षाको कुन चरणमा छ भनेर विश्लेषण गर्दछ र त्यसको सूचना केन्द्रमा पठाउने गर्दछ । यसले राज्यलाई खाद्य सुरक्षाको दृष्टिले आफ्ना नागरिकहरु कहाँ कस्तो अवस्थामा किन र कसरी छन् भन्ने प्रश्नको जवाफ दिन्छ र अपठ्यारो परेको समुदायलाई समयमा नै सहयोग पुऱ्याउन मद्दत गर्दछ । किनभने खान पाउनु, बाच्न पाउनु मान्छेको अधिकार हो र संकटमा परेको समुदायलाई खाद्य उपलब्ध गराउनु राज्यको कर्तव्य हो ।

इतिहास र वर्तमान:

नेपालमा खाद्य सुरक्षा अनुगमनको कार्य विश्व खाद्य कार्यक्रमले सन् २००२ मा केही जिल्लाहरुबाट सुरु गरेको हो र सन् २००४/०५ मा यसको विस्तार ३४ वटा जिल्लामा गरियो । सन् २००९ बाट यो प्रकृयालाई कृषि विकास मन्त्रालय अन्तरगत संस्थागत गर्न राष्ट्रिय योजना आयोगको रणनीतिक निर्देशन अनुसार सुरु गरियो र अहिले खाद्य सुरक्षा अनुगमनको कार्य काठमाडौँ, भक्तपुर र ललितपुर बाहेक नेपालको ७२ वटा जिल्लामा गरिन्छ ।

सोलुखुम्बु जिल्लामा २०६७ साल, भाद्र २४ गते तत्कालिन प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले 'जिल्ला खाद्य सुरक्षा संजाल' र त्यस अन्तरगत 'प्राविधिक कार्य समुह' को गठन गरेको हो । संजालको गठन पछि यसले नियमित रुपमा जिल्लाको खाद्य सुरक्षा अवस्थाको अनुगमन र विश्लेषण गर्दै आईरहेको छ ।

प्रकृया:

जिल्लामा खाद्य सुरक्षा अनुगमनको लागि प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा विषयगत कार्यालयका कार्यालय प्रमुखहरु सदस्य भएको "जिल्लाखाद्य सुरक्षा संजाल" र यस अन्तरगत बरिष्ठ कृषिविकास अधिकृत संयोजक भएको "प्राविधिक कार्य समुह" सकृय छ । खाद्य सुरक्षा अनुगमनको कार्य "एकिकृत चरण वर्गिकरण" को सिद्धान्त अनुसार यसको १७ वटा सूचकहरुको आधारमा बसेर गरिन्छ । प्रत्येक सूचकहरुलाई चाहिने आवश्यक सूचनाहरु विषयगत कार्यालयहरुका साथै अन्य श्रोतहरुबाट संकलन गरिन्छ र प्राप्त तथ्याङ्कहरुलाई विश्लेषण गर्ने कार्य गरिन्छ । यसैको आधारमा जिल्लाका गाविसहरुलाई खाद्य सुरक्षाको चार वटा आधार स्तम्भ: उपलब्धता, पहुँच, उपयोगिता र स्थिरतामा राखेर हेरिन्छ र तिनीहरुको चरण वर्गिकरण, समुह विभाजन र त्यसै अनुरूप जिल्लाको खाद्य सुरक्षा अवस्थाको नक्साङ्कन गरिन्छ । नक्साङ्कन गर्दा चरण वर्गिकरण अनुसार निर्धारण गरिएको रंगले नक्सालाई रंगाइन्छ जसले गर्दा नक्सा हेर्ने वित्तिकै जिल्लाका कुन गाविसहरु खाद्य सुरक्षा अवस्थाको कुन चरणमा छन् सजिलै छुट्याउन सकिन्छ । जिल्लामा यसकार्यको संयोजन कृषि विकास कार्यालयको तर्फबाट १ जना अधिकृत फोकल व्यक्ति र विश्व खाद्य कार्यक्रमको तर्फबाट १ जना जिल्ला संयोजकले गर्दछन् । आर्थिक वर्षको श्रावण महिनालाई आधार मानेर प्रत्येक चार महिना पछि प्राविधिक समुह तथा संजालको बैठक बस्ने गर्दछ । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय खाद्य सुरक्षा अनुगमनको लागि जिल्ला सचिवालयको रुपमा रहेको छ ।

सोलुखुम्बु जिल्लाको खाद्य सुरक्षा अवस्था:

सोलुखुम्बु जिल्ला नेपालको १६ वटा हिमाली जिल्ला मध्ये एउटा हो र यसले नेपालको कुल क्षेत्रफल (१,४७,२१८१ वर्ग कि.मि) को २.३ प्रतिशत (३,३९८ वर्ग कि.मि.) भू-भाग ओगटेको छ । प्रशासनिक रुपले जिल्लामा ३४ वटा गाविसहरु रहेका छन् । उत्पादनमा एकरूपता, बजार तथा सेवाहरुमा पहुँच, रोजगारीको अवसर, यातायातको सुविधा, भौगोलिक अवस्थिति आदिको आधारमा जिल्लाका ३४ वटा गाविसहरु खाद्य सुरक्षा अनुगमनको विश्लेषणले तीन वटा समुहमा विभाजित छन् । न्यून उत्पादन हुने, खुम्बु क्षेत्रमा पर्ने र रोजगारी र आय आर्जनको लागि पर्यटन, पर्वतारोहण र होटल व्यवसायमा आधारित भएको चौरीखर्क, नाम्चे र खुमजुङ्गयी ३ वटा गाविसहरु एउटा समुह 'ख' मा परेका छन् । यो क्षेत्रमा आफ्नै उत्पादन न्यून भएता पनि उच्च आय आर्जन, नियमित हवाई सेवाको सुविधा, प्रमुख बजारमा खाद्यान्नको संचित तथा नियमित आपूर्ति र उच्च क्रय शक्तिले गर्दा यी गाविसहरु सधैं खाद्य सुरक्षित रहदै आएका छन् ।

मकै, आलु, कोदो, गहुँ, धानको मुख्य उत्पादन क्षेत्र, फलफूल तथा तरकारी र पशुपालनको पकेट क्षेत्र सेवाको हिसाबले बजार तथा सदरमुकाममा पहुँच, यातायातको सुविधा, रोजगारीको अवसर, विप्रेषणको नियमितताले गर्दा २५ वटा गाविसहरू समुह 'क' मा परेका छन् यिनीहरू पनि खाद्य सुरक्षित नै रहन्छन् ।

आलु, मकै र कोदोको सिमित उत्पादन, बजारको कम र सिमित उपभोक्ताले गर्दा नगदे बाली, तरकारी, फलफूल तथा पशुजन्य पदार्थको निर्वाहमुखि उत्पादन, सदरमुकाममा सेवाको पहुँचले दुरी आदि कारणले ६ वटा गाविसहरू समुह 'ग' मा परेका छन् । तर बढ्दो बजार, यातायातमा बढ्दै गएको सुविधा, नजिकको बजारमा खाद्यान्नको पर्याप्त संचिति, विप्रेषणमा नियमितता र चोरीखर्क, नाम्चेमा ज्याला मजदुरीको अवसरले गर्दा यी गाविसहरू पनि असार -साउन महिनामा पर्ने मध्यम स्तरिय खाद्य असुरक्षित अवस्थाको जोखिमता संगै वर्षको अन्य महिनाहरूमा खाद्य सुरक्षित नै देखिन्छन् ।

समुह 'क' र समुह 'ग' मा परेका गाविसहरूको संख्यामा तत्कालिक विश्लेषणको आधारमा केही फेरबदलहुन सक्छ । सूचकहरूको विश्लेषण गर्दा कुनै समयावधिमा कुनै गाविस यता वा उता पर्न सक्छन् ।

समग्रमा भन्ने हो भने जिल्ला भित्र आफ्नै खाद्यान्नको उत्पादन केही अपुग भएपनि कटारी-घुमि-ओखलढुङ्गा-सल्लेरी र घुमि-खुर्कोट हुदै काठमाडौँ सम्म यातायातमा हुदै गएको सुधारले जिल्लालाई आफ्नै उत्पादनले आत्मनिर्भर हुने आयाम बाहेक अन्य आयामहरूले खाद्य सुरक्षित बनाउदै लगेको छ ।

४.१७ उपसंहार

कृषि विकासको प्रसस्त संभावनाहरू हुँदाहुदै पनि विविध समस्याहरूको कारण कृषि पेशालाई सोचे अनुरूप आयमूलक, व्यवसायिक र निर्यातमूलक बनाउन सकिएको छैन । यद्यपी यसतर्फ केही प्रयासहरू भएका छन् र केही उपलब्धीहरू पनि नभएका होइनन् । जिल्लाको समष्टीगत विकास केवल एक वा दुई सरकारी निकाय बाट मात्र संभव हुँदैन यसको लागी निजी क्षेत्र तथा गैर सरकारी क्षेत्रको समेत सहकार्यको खाँचो पर्ने भएकोले जिल्लामा अवस्थित कृषि विकास कार्यक्रम सँग सम्बन्धीत सबै निकायहरूलाई समन्वय गरेर कार्यक्रम सञ्चालनको प्रकृया अघि बढाउने काम भएको छ ।

जिल्लामा विद्यमान रहेका कृषि विकासका संभावना तथा चुनौतिहरूलाई व्यवस्थित गर्ने प्राथमिक दायित्व जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको नै हो । सिमित श्रोतसाधन तथा जनशक्ति बाट कृषकका असिमित आवश्यकता पुरा गर्न संभव हुन सक्तैन । कृषि विकासका पूर्वाधार जस्तै: सडक, बजार, प्रविधि, ऋण सहूलियत, उत्पादन सामग्री, कृषि जन्य उद्योग आदिको क्रमिक रूपले विकास हुदै गए पश्चात् कृषिलाई व्यवसायिक, प्रतिष्पर्धि, निर्यातमूलक तथा ईज्जतिलो पेशा तर्फ रुपान्तरण गराउने प्रयासले सार्थकता पाउने हुन्छ । हाल यो जिल्लाको परिवेशलाई हेर्ने हो भने औद्योगिक बाली, मसलाबाली, फलफूल तथा तरकारीको विकास र निकास गर्न सकिने प्रसस्त संभावनाहरू छन् र यिनै संभावनाहरूको आधारमा माथि उल्लेखित कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गरि सञ्चालनमा ल्याईएको हो ।

भौगोलिक विकटता भएको ठाउँमा कृषि विकास गर्ने जिम्मेवारी भएको हुँदा भौगोलिक परिवेशलाई समस्याको रूपमा लिन सकिदैन । यसको अलावा अन्य कतिपय चुनौतिहरू मानव सिर्जित हुन्छन्, जसको

निराकरण सहजै गर्न सकिन्छ । एकिकृत विकासको सौचयुक्त योजना तथा ईमानदारी शैलीको कार्यान्वयन पक्ष खडा गरिएमा सबै समस्याहरुको समाधान निस्कन समय लाग्दैन । कृषि विकासकालागि कृषक, योजनाविद्, राजनैतिक दल तथा प्रतिनिधिमूलक संस्था, उद्योगी, व्यापारी, विज्ञ सबैको समान आवश्यकता र दायित्व रहन्छ । कृषि विकासमा केहि काम भएको छैन भनेर भन्नु अगाडी वस्तु स्थितिको मूल्याङ्कन र उपलब्धिको समिक्षा गर्न पनि सिक्नु पर्दछ । भएका उपलब्धिको लागि कदम गर्ने र आगामी कार्यक्रममा रचनात्मक सुक । व दिने कार्यमा सहयोग गर्नु पनि विकास प्रतिको लगानी नै हो । यही उद्देश्यलाई सार्थक तुल्याउन यो वार्षिक पुस्तिका अध्ययनका लागि प्रकाशन गरिएको हो । यसबाट कार्यालयले समय सापेक्ष तथा उपलब्धि मूलक सुझाव प्राप्त गर्न सक्ने कुरामा विश्वास लिएको छ ।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सोलुखुम्बुको सरकारी जग्गा तथा भवनको विवरण

क. जग्गाको विवरण										
क्र. स.	ठेगाना	जिन्सी खाता पाना नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल		जग्गाको प्रयोजन	प्राप्तिको स्रोत	प्राप्ति मिति	मुल्य रु	नियमित
				एकाई	क्षेत्रफल					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	सल्लेरी-७	११२	१४०२ १४०३ १४०३ १३९७	रोपनी	२-०-०	१रोपनीमा भवन बन्दै गरेको	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	२०६६/३/२६	१९४८००। - प्राप्त समयको मूल्यांकन	
२	नेचावेतघारी -२२३	८७	६६९, ४७४	व.मी	६९०	से.के. कार्यालय भवन	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	२०५६	नखुलेको	
३	जुभिङ्ग-१	८८	५७२	व.मी	२०७५	से.के. कार्यालय भवन	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	२०५६	नखुलेको	
४	सोताङ-४२३	११५	४५७ १०४० १०४१ २३९	रोपनी	०-०-६३० ०-०-३०० ०-०-८०० ०-०-५५५	से.के. कार्यालय भवन	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	२०५६	नखुलेको	
५	नेले-७	१११	४६१	व.मी.	४००	से.के. कार्यालय भवन	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	२०६४	नखुलेको	
६	जुवु-१	११६	३४५	रोपनी	०-०-४९०	-	गा.वि.स जुवुबाट हस्तान्तरण	२०५०	नखुलेको	
७	वासा-४	११७	१५७७	रोपनी	०-०-२९०	-	जग्गा दाताबाट निशुल्क प्राप्त	नखुलेको	नखुलेको	
८	देउसा - ८		७३३	रोपनी	०-०-५०९	-	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	

ख. भवन/संरचनाको विवरण									
क्र. स	भवनको प्रयोजन	भवनको किसिम	तला	क्षेत्रफल		निर्माण वर्ष	लागत रु	भवन निर्माणका सहयोगी निकाय	कैफियत
				एकाई	भवन/संरचना ले ढाकेको क्षेत्रफल				
१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१
१	कार्यालय भवन	पक्की	दुई	रोपनी	१ रोपनी कम्पाउण्ड सहित	२०६८	१२५०००००/-	नेपाल सरकार	निर्माण भैरहेको
३	कृ.से.के. नेचा	पक्की	एकतले ४	व.मी	६९० कम्पाउण्ड सहित	२०५६			५८८६९६/८६ प्राप्त हुदा घर जग्गादुवैको
४	कृ.से.के. खरिखोला	पक्की	एक तले ४	व.मी	२०७५ कम्पाउण्ड सहित	२०५६			१३०३०५०/७८ प्राप्त हुदा घर जग्गा दुवैको
५	कृ.से.के. सोताङ	पक्की	एक तले ४	व.मी	२२८५ कम्पाउण्ड सहित	२०५६			
६	कृ.से.के. नेले	पक्की	दुई तले १	व.मी	४०० कम्पाउण्ड सहित	२०६४			

सोलुखुम्बु जिल्लाको विभिन्न स्थानहरूको समुन्द्र सतह देखीको उचाई

क्र.सं.	स्थानको नाम	उचाई (मिटरमा)
१	शिशो खोला	२०९०
२	गोराखानी गा.वि.स. नजिक	२७००
३	गोरा गुम्बा	२६००
४	टाप्टिङ खाम्दीङ भञ्ज्याङ	२६००
५	बेनी नाजिङ	२४७५
६	जैदु भोलुङ्गेपुल	२१९०
७	मुग्ली उ.मा.वि.	१६६०
८	निजि नर्सरी रनेम (राज कुमार राई)	१४००
९	नेले बजार	२२५०

१०	खोरीया गुम्बा सल्लेरी	२४००
११	रिडमो	२७९०
१२	टाक्सिन्दु पास	३०३०
१३	टाक्सिन्दु गुम्बा	२९४०
१४	नुनथला	२३९०
१५	दूधकोशी पुल	१६१५
१६	जुभिड (आई ब.राई)	१७८०
१७	खरिखोला भञ्ज्याङ	२२००
१८	खरिखोला कृषि सेवा केन्द्र	२१५०
१९	खरिखोला बुप्सा	२३६३
२०	वेनी टाक्टोर	३०२०
२१	लामोजुरा पास	३६२०
२२	छुम्बु भकान्जे	२१५०
२३	किन्जा भकान्जे	२१२०
२४	चौलाखर्क मा.वि.	१६५०
२५	सगर डाँडा भकान्जे	२०००
२६	डाक्चु पोखरी भकान्जे	२९३५
२७	भकान्जे मा.वि.	२४१०
२८	बागवानी फार्म फाप्लु	२४५०
२९	गोली	१९००

जिल्ला भित्रका सरकारी तथा गैह्र सरकारी कार्यालयको टेलिफोन नम्बरहरू

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	फोन नम्बर
१	बागवानी केन्द्र, फाप्लु	०३८-५२०११६
२	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति	०३८-५२०१०६
३	नेपाल बायुसेवा निगम, फाप्लु (एन.ए.)	
४	तारा एयरलाइन्स, फाप्लु	
५	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय (अस्पताल)	०३८-५२०१८८
६	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	०३८-५२०१८९
७	जिल्ला हुलाक कार्यालय	०३८-५२०११३
८	महिला तथा बालबालिका विकास शाखा	०३८-५२०१०१
९	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	०३८-५२०१४०
१०	जि. वि. स. को कार्यालय	०३८-५२०१४४
११	जिल्ला विकास समिति	०३८-५२०२४१
१२	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय/डिलिप	०३८-५२००२१
१३	फ्रेण्डशीप युथ क्लब, सल्लेरी	
१४	गुरु गोरख गुल्म	०३८-५२०००१

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	फोन नम्बर
१५	नेपाली सेना व्यारेक, सल्लेरी	०३८-५२०२०८
१६	नापी शाखा	०३८-५२०२३२
१७	जिल्ला सरकारी बकिल कार्यालय	०३८-५२०१०२
१८	जिल्ला अदालत	०३८-५२०१९५
१९	जिल्ला खानेपानी कार्यालय	०३८-५२०११०
२०	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	०३८-५२०००३
२१	जिल्ला सिंचाई कार्यालय	०३८-५२०११४
२२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०३८-५२०१३२
२३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय (प्र.जि.अ.)	०३८-५२०१३३
२४	जिल्ला वन कार्यालय	०३८-५२०१३४
२५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०३८-५२०१९९
२६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०३८-५२०२५०
२७	जिल्ला कारागार शाखा	०३८-५२०२१९
२८	गा. वि. स. को कार्यालय, सल्लेरी	०३८-५२०२४८
२९	रा.अनुसन्धान जि. का.	०३८-५२०२४९
३०	निजामति कर्मचारी संगठन	
३१	राष्ट्रिय कर्मचारी युनियन	
३२	राष्ट्रिय कर्मचारी संगठन	
३३	R.R.N. , नेपाल	
३४	उद्योग बाणिज्य संघ, नयाँबजार	
३५	बजार विकास समिति, नयाँबजार	
३६	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	०३८-५२००२५
३७	WWF , नयाँबजार	
३८	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	०३८-५२०१३०
३९	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	०३८-५२०१०३
४०	मालपोत कार्यालय	०३८-५२०१९६
४१	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	०३८-५२०१०५
४२	जि. आ. तथा शहरी वि. कार्यालय	०३८-५२०११५
४३	योङ्गस्टार क्लब, दोर्पु	
४४	इलाका प्रहरी कार्यालय, नाम्चे	०३८-५४००९९
४५	नेपाली सेना व्यारेक, नाम्चे	०३८-५४०१२०
४६	पशु विकास फर्म, स्याङ्गबोचे	०३८-५४०१२४
४७	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज, नाम्चे	०३८-५४०११४
४८	गा. वि. स. को कार्यालय, नाम्चे	०३८-५२००५५ ०३८-५४०११६
४९	सोलुखुम्बु विकास समाज, सोताङ्ग	
५०	द रेयुकार्य सल्लेरी	५२०१४९
५१	च्याल्सा विद्युत कम्पनी, सोलुखुम्बु	५२०२१०, ५२०२६०

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	फोन नम्बर
५२	हवाईट हिल्स बोर्डिङ्ग स्कूल, सल्लेरी	५२०१२८
५२	विद्युत केन्द्र, सल्लेरी	५२०२२०
५३	च्याल्सा गलैचा कारखाना, सल्लेरी	५२०२६३
५४	नेपाल निजामती कर्मचारी संगठन	५२००२४
५५	ने.क.पा.एमाले, सोलुखुम्बु	५२०२०६
५६	ने.क.पा.माले, सोलुखुम्बु	५२०२२५
५७	नेपाली काँग्रेस, सोलुखुम्बु	५२०२०५
५८	रा.प्र.पा, सोलुखुम्बु	५२०२१४
५९	ए.ने.माओवादी, सोलुखुम्बु	
६०	नेपाल राष्ट्रिय कर्मचारी संगठन	५२०२३३
६१	नेपाल शिक्षक संघ, सोलुखुम्बु	५२०१४६
६२	नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक संगठन, सोलुखुम्बु	५२०१०४
६४	जिल्ला रेडक्रस सोसाईटी, सोलुखुम्बु	५२०१४९